

Utopia

STUDENTAVISA I TROMSØ • NR 12 • UKE 41 • 31. ÅRGANG • WWW.UTROPIA.NO

11. OKTOBER 2006

NYHETER

NSU-FORSIKRING

Norsk Studentunion vil drive forsikringssalg. Studentstyret i Tromsø mener man løper det private næringslivets ærend.

SIDE 3

PORTRETT

VOLD I TROMSØ

Jan Erik Vold forteller om jazz, linjedeling og en vellykket plan.

SIDE 12

KULTUR

INSOMNIAFESTIVALEN

Elektronisk musikk skal igjen underholde Tromsøs søvnløse innbyggere.

SIDE 21

NYHETER

SIDE 2

FOKUS

SIDE 8

KULTUR

SIDE 15

MENINGER

SIDE 28

TUDENTPOKER

Studentenes kortlag inviterer studentene til pokerturneringer. For å konkurrere om pengepremien må deltagerne opprette konto i broke. Dette skjer via en nettside som i Norge ville vært ulovlig å opprette. Uproblematisk, sier kortlagets leder, Knut Fjeldvig.

Side 17

SOLKONGER TRUER FORSKNINGEN

UiTø blir det nå opp til den enkelte instituttleder å lage individuelle avtaler, når de vitenskapelige ansatte mister retten til en likelig deling mellom forskning og undervisning. Fagforeningene mener dette går ut over den frie forskningen, og at ledelsen oppfører seg som solkonger.

Side 4

INSERT

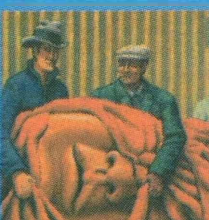

EX-GIRLS

Japansk høythylende autodidakt jenteband rocka opp Ordkalotten. Et friskt avbrekk fra litterære tungvekttere.

SIDE 26

PLATE

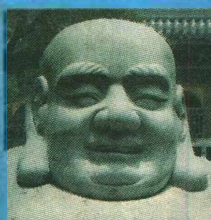

THE MARS VOLTA

Ny texas plate fra The Mars Volta, en grandios og kompleks oppfølger.

SIDE 27

MENINGER

BUDDHA

Man kan spørre seg om Buddha snublet over noe helt logisk eller selvfølgelig i vår virkelighet?

SIDE 29

LEDER

Vinnere og tapere

Særavtalen som regulerte arbeidsvilkårene for de vitenskapelige ansatte på landets universiteter og høyskoler er nå sagt opp. I denne avtalen lå det at universitetsansatte skulle undervise halvparten av tida og forske den andre halvparten av tida. Nå skal det være opp til den enkelte institusjon å lage avtaler med sine ansatte og ved UiTø er dette ansvaret flytta helt ned til instituttnivå. Der er det instituttlederne som sitter med personalansvaret og det vil da bli opp til den enkelte instituttleder å avgjøre hvem som får forske hvor mye.

Det kan bety at det legges opp til et skarpere skille mellom forskning og undervisning og mellom de som hovedsakelig forsker og de som hovedsakelig underviser. Dette kan ha i hvert fall to konsekvenser: Den ene er at konkurransen internt på de ulike institusjonene og instituttene vil tilspisse seg og at dette kan bety kamp om å få lov til å forske. Jarle Aarbakke uttalte til universitetets egen internavis at han ikke ville ha gratispassasjerer, og dette kan vel vanskelig tolkes som noe annet enn at forskerne må gjøre seg fortjent til retten til forskning. I kjølvannet av dette kan det bli grobunn for økte personalkonflikter, smisking med administrasjonen og personlige fremfor faglige kriterier for vurdering.

Den andre er at ideen om forskningsbasert undervisning kan få seg en knekk. Hvis de flinke forskerne etter hvert fritas helt fra undervisning, går studentene glipp av verdifulle ressurser.

Hva skjer med rekrutteringen til morgendagens forskning dersom man kutter båndene mellom de gode forskerne og de studentene som potensielt kunne blitt neste generasjon av gode forskere?

En av konklusjonene som har kommet frem etter de første delrapportene i den store evalueringa av kvalitetsreformen,

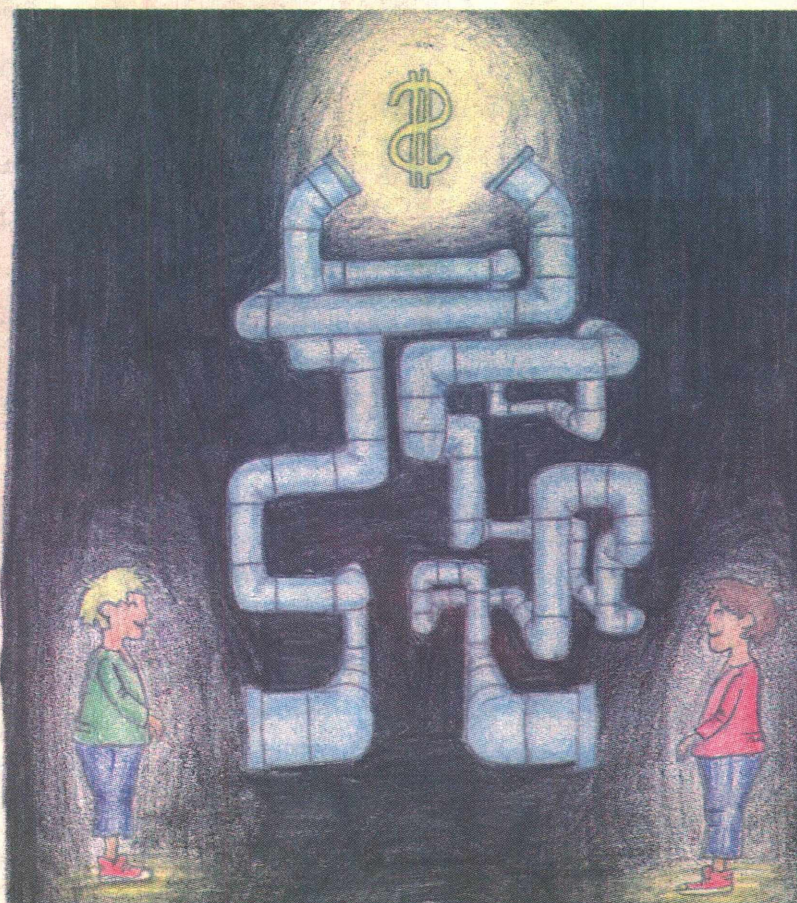
er at de vitenskapelige ansatte har fått mindre tid til forskning. Man er blitt pålagt nye oppgaver i forbindelse med undervisning og oppfølging av studenter uten at man har økt antallet ansatte tilstrekkelig. Når man samtidig skal delta i en nasjonal og internasjonal konkurranse om å produsere både ferdige kandidater og forskningsresultater, som man også belønnes økonomisk etter, sier det seg selv at det ikke er forskningen, men økonomien som står i sentrum. Med statsbudsjettet for 2007 legger ikke den rødgrønne regjeringen opp til å endre på dette. Snarere enn å øke basisbevilgningene til universiteter og høyskoler, kuttet disse. Og heller enn å opprette nye stipendiattstillinger blir man stående på stedet hvil. En ting er at dette kan kalles løftebrud fra regjeringen, men vel så alvorlig er det at den frie forskningen rammes.

Dette foregår paradoksalt nok nesten samtidig som Underdalutvalget har lagt frem sine konklusjoner til den samme regjeringen, der de blant annet går inn for å lovfeste individuell akademisk frihet. Denne friheten styrkes ikke gjennom nedskjæringer av basisbevilgningene. Det er jo nettopp basisbevilgningene og alle ansatte rett og plikt til å forske som danner det rammemessige grunnlaget for individuell akademisk frihet. Andre former for finansiering virker disiplinerte for hva det skal forskes på og hvordan, uansett om midlene i utgangspunktet er statlige eller private.

Gratis suppe med bismak

Alle har lik rett til utdanning og Norge er et av de landene i verden hvor vi har kommet lengst i å realisere denne retten. At enkelte velger å jobbe ved siden av studiene for å opprettholde sitt høye forbruk og sin kostbare livsstil er ikke den alvorligste trusselen mot denne rettigheten.

KOMMENTAR

AV RUTH HELEN THORHEIM
ILLUSTRASJON: MARIE

En ny OECD-rapport, "Education at a Glance", viser at Norge er det OECD-landet der høyere utdanning gir minst uttelling på lønnsstigen. I Norge er forskjellen i lønn mellom en med høyere utdanning og en uten utdanning på bare 30 prosent. I Finland er denne forskjellen på 80 prosent. Hva er da vitsen med å sitte årevis på skolebenken, ta opp skyhøye lån, leve under fattigdomsgrensen, spise pasta og tunfisk, få rynker i tidlig alder og komme ut på et usikkert arbeidsmarked?

” Vil man bli et fornøyd menneske hvis lønn er det som til syvende og sist styrer dine valg?

Det er mange problemstillinger rundt temaet utdanning og lønn. Har samfunnet kapasitet til økte lønninger? Vil man ha store lønnsforskjeller i Norge? Ikke minst; hvordan skal man verdirangere arbeid? Er det behov for alle disse menneskene med økt utdanning? Vil man bli et fornøyd menneske hvis lønn er det som til syvende og sist styrer dine valg?

Et alternativ vil være å bytte kurs på denne debatten. Hvis økt utdanning ikke gir vesentlig høyere lønn, hva gir det så? Klisjeen går som følger: "man studerer ikke for pengenes skyld, men for kunnskapens skyld". Mange har en drøm om å oppnå noe før de begynner å studere, om det er å redde verden, bli en leder, få spennende oppdrag, løse konflikter eller analysere bedrifter. Man kan til og med drømme om å bli rik. Nøkkelen til dette

er, som også OECD-rapporten viser, utdanning og dermed økt kunnskap.

For mange er det ikke et alternativ å ta høyere utdanning. I Norge bør man helst ha en form for høyere utdanning for i det hele tatt å komme seg inn på arbeidsmarkedet med stoltheten i boka. På videregående skole må man ta valg for fremtiden. Allerede her bør man sette mer fokus på arbeidsmarkedet, etterspørsel og arbeidsforhold enn på lønn. Hvilke arbeidsforhold og jobbmuligheter vil man ha? Er det nok for disse i samfunnet? Det er ikke sikkert det er behov for den kunnskapen man tilegner seg, den kunnskapen som skal lede og påvirke ens og andres hverdagsliv. Neste stopp kan bli aetat (nå NAV) eller en kontorjobb i det offentlige byråkratiet eller et mas og kjas der man ikke har krefter til å ta ordentlig vare på pasienter eller kundene sine.

Kanskje bør man formidle sterkere til dagens ungdom at høyere utdanning nødvendigvis ikke gir økt økonomisk velstand på individnivå, at det ikke nødvendigvis er nøkkelen til ens drømme og verdier og at arbeidsmarkedet ikke alltid kaster seg etter ens kunnskap. Men samtidig bør man formidle hvor spennende og interessant det kan være med høyere utdanning, og at livet kan få spennende og ny retning en aldri skulle trodd. Det gir ikke nødvendigvis høy lønn, men for mange gir det tross alt en berikelse, selv på et lite kontor.

REDAKSJONEN

UTROPIA
Universitetet
i Tromsø
Hovedgården
9037 Tromsø
utropia@utropia.no
www.utropia.no

Telefon: 77 64 59 00
Fax: 77 64 51 99

ANSVARLIG REDAKTØR:
Clemet Askheim
redaktor@utropia.no

NYHETSREDAKTØR:
Emilie Ekeberg
nyhet@utropia.no

KULTURREDAKTØR:
Frithjof Eide Fjeldstad
kultur@utropia.no

FOTOSJEF:
Ingrid N. Halvorsen
foto@utropia.no

LAYOUTSJEF:
Kristian O. Gundersen
kristian@utropia.no

IT-ANSVARLIG:
Ole M. Scheie Anti
it@utropia.no

FRIVILLIGE:
Anita Slettvoll
Anja Kristina Salo
Asgeir Mortensen
Audun Heggdal
Pedersen
Benedikte Aas
Finn-Henning
Johannessen
Frank Jørgensen Wold

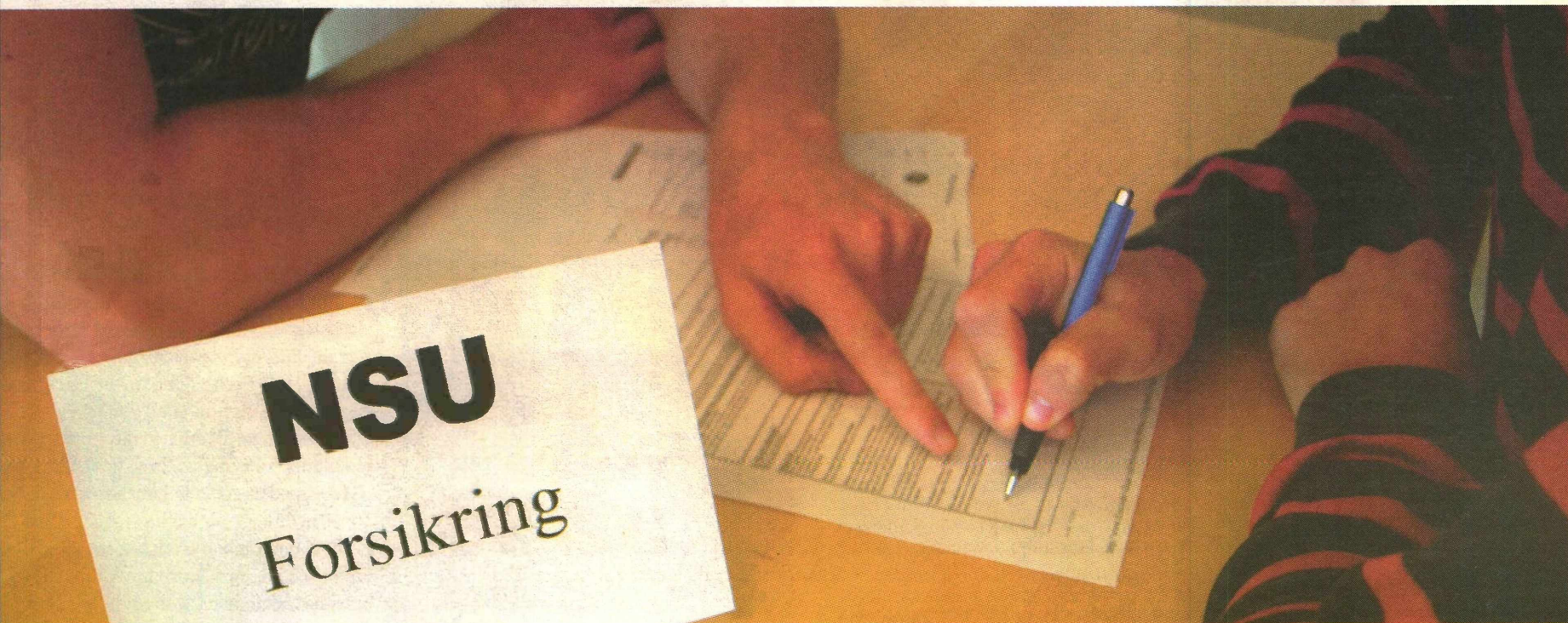
Hejdi Øksnes Moen
Inga Marie Holst
Ingvild Buhaug
Jonas Eilertsen
Joep Aarts
Jørn Normann Pedersen
Kjell-Sture Johansen
Kristine Hopland Sperre
Magnus A. Holte

Magnus Dale
Marie Seljehaug
Mari Åsland
Marthe Nustad
Ruth Helen Thorheim
Simon Osen
Siri Katrine Gaski
Stian Johansen
Tale Severina Halsør

Thoralf Fagertun

NYHETER NSU-forsikring

- Løper det private næringslivets ærend

FORSIKRING: NSU vil ikke løpe næringslivets ærend, men synliggjøre at studentene bør komme inn under arbeidsmiljøloven, forsikrer NSU-leder Jens Maseng.

TEKST: MAGNUS DALE
 FOTO: KJELL STURE JOHANSEN

Norsk Studentunion (NSU) arbeider for å kunne tilby studentene forsikring. Studentstyret ved UiTø mener NSU heller burde jobbe for å forsvare studentenes rettigheter overfor myndighetene.

...dag er ikke studenter forsikret av sine utdanningsinstitusjoner, dersom ikke en foreleser er til stede. Skulle uhellet være ute, vil studenten ligge tynt an dersom privat forsikring ikke er ordnet på egenhånd. - En landsdekkende undersøkelse NSU har gjennomført, viser at behovet er stort for en forsikringsordning for studenter, sier leder i NSU, Jens Maseng. Forslaget som er lagt frem for organisasjonens landsstyre, omfatter reise-, skade- og innboforsikring og skal tilbys til rimelig pris.

Viktigst av alt vil studenten også forsikres mot uføre, noe allerede eksisterende studentforsikringer ikke gjør. Dersom studenter blir uføre på arbeidsplassen, vil de med nåværende ordninger kunne miste muligheten til å studere videre og ende opp som minstepensjonister, argumenterer Maseng.

Får kritikk

NSU sentralt har ikke bare hatt medvind i forsikringsarbeidet. NSU Tromsø,

Studentstyret ved Universitetet, stiller seg kritiske til idéen: - Det er skremmende at NSU forsøker å være noe annet enn det de faktisk er, nemlig en organisasjon som skal bruke all kraft på å forsvare studentenes rettigheter mot myndighetene, sier studentstyreleder Øyvind Johnson. - Det er studentenes eget ansvar å forsikre seg selv. NSU er her utenfor sitt virkeområde.

Johnson frykter også for hva forsikringsordningen vil bety for NSU som organisasjon og mener det foreslåtte navnet, "NSU-forsikring", uansett vil være uheldig.

- Studentforsikringen til NSU vil bestå av avtaler med flere forsikringsselskaper, noe som kamuflerer kundeforhold og gjør det uklart hvem som har ansvaret i en gitt situasjon. Dersom konflikter oppstår, risikerer aggresjoner rettet mot NSU i stedet for de ansvarshavende selskapene.

Maseng vil løse problemet ved å opprette et "forsikringskontor" hos NSU-ansatte rådgivere: - Som bruker av vår forsikring, vil studenten kun måtte forholde seg til oss.

Johnson legger til at dersom Landsstyret skulle vedta forsikringsideen, vil NSU Tromsø arbeide for at forsikringens navn i minst mulig grad skal kunne relateres til NSU. Slik håper han å beskytte organisasjonens navn i tilfelle klager og vanskelige forsikringssaker. NSU-lederen er glad saken taes opp lokalt og er kjent med holdningen til studentstyret i Tromsø: - Sunn skepsis, sier han.

Private aktører

NSU har engasjert det private rådgivningsfirmaet BAFO i utformingen av forsikringstilbudet, et annet omstridt tema: - Firmaet vil tjene 20% av hver solgte forsikring og vil få tilgang til over 90.000 studenter, sier en kritisk Johnson. - NSU bør ikke løpe det private næringslivets ærend i denne saken.

Maseng innrømmer også sin skepsis til å inngå avtaler med kommersielle aktører:

-NSU har en lang og god historie bak seg, uten større samarbeid med private aktører. Det er avgjørende at vi får kartlagt alle plikter og rettigheter et samarbeid med BAFO vil medføre, sier han og peker på et konstruktivt og "gjensidig lydhørt" samarbeid med firmaet.

Middel mot mål

Maseng beskriver forsikringstilbudet som et steg på veien mot at studentene skal bli dekket av arbeidsmiljøloven "på lik linje med alle andre hardtarbeidende mennesker i Norge". Han viser til intensiv lobby-virksomhet, nasjonale spørreundersøkelser og bruk av media som velbrukte virkemidler i NSU for å nå dette målet. - Vi vil aldri kunne gi ut tilbud som er jevn gode med det å være dekket av arbeidsmiljøloven. Vår forsikring vil helt klart ha begrensninger, men likevel tilby studentene et minimum av hva det offentlige burde ha tatt ansvaret for.

Vil ikke en studentforsikring føre til at myndighetene ser på arbeidsmiljølovens rolle i forhold til studentene som mindre viktig?

- Tvert imot. Studentenes behov for å være omfattet av arbeidsmiljøloven vil synliggjøres sterkere gjennom en NSU-forsikring, sier Maseng. Studentstyrelederen er ikke enig i dette, og uttaler at det vil være kontraproduktivt å kjempe for begge sakene samtidig.

Saken vil bli tatt endelig stilling til under Landsstyremøtet i desember. Ved et positivt utfall, kan NSU erklære seg som "forsikringstilbyder" allerede høsten 2007. - Landsstyret vil vedta en beslutning som er til det beste for organisasjonen, kan Maseng forsikre.

DETTE ER SAKEN:

- Norske studenter er ikke omfattet av arbeidsmiljøloven. Norsk Studentunion (NSU) jobber mot å kunne tilby studentene "NSU-forsikring", som skal omfatte reise-, skade- og innboforsikring.

- Studentstyret ved UiTø, NSU Tromsø, vedtok på sitt studentstyremøte 27. september at "Studentstyret er imot NSU's forslag om en studentforsikring slik den foreligger i dag".

- NSU har engasjert det private rådgivningsfirmaet BAFO i utformingen av forsikringstilbudet. Firmaet vil tjene opp til 20 % av hver solgte forsikring og vil få tilgang til over 90.000 studenter.

pressens faglige utvalg
PFU

Pressens faglige utvalg (PFU) er et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund. Organet behandler klager mot pressa i presseeitlige spørsmål. Adresse: Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo. Telefon: 22 40 50 40

Utopia arbeider etter reglene i Vær varsom-plakaten for god presseskikk. Den som mener seg rammet av urettmessig avisomtale, oppfordrer til å kontakte redaksjonen.

TRYKK:
 Troms avstrykk
 ISSN: 0806-9611

UTROPIA:
 Utopia utgis med støtte over semesteravgiften hver 14. dag med et opplag på 5000.

Si din mening:

Kronikk max 5000 tegn inkl mellomrom
 Kommentar max 3000 tegn inkl. mellomrom
 Debattinnlegg max 2500 tegn inkl. mellomrom.

Tips oss!

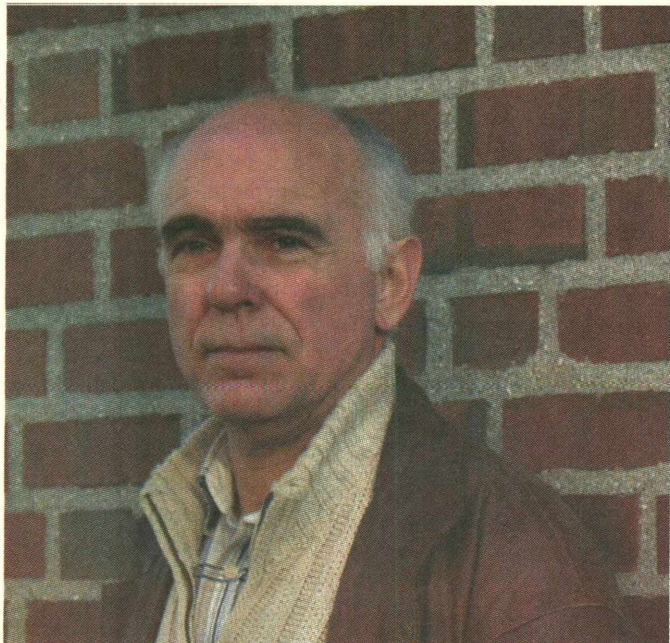
De to beste tipsene blir dette semesteret belønnet med ett årsabonnement på Morgenbladet.

Redaksjonsmøte

Mandag 23.10.2006 kl 16:15 på desken i Teorifagsbygget, rett ved Bodegaen.

NYHETER 50/50

Slåss for forskningsretten

RASER: Egil Børge Mikalsen i Forskerforbundet og Torill Nustad i NTL mener vedtaket til Aarbakke er rettighetsstridig

TEKST: MAGNUS AAMO HOLTE
FOTO: INGRID HALVORSEN

De vitenskapelige ansattes fagforeninger raser mot at rektor Jarle Aarbakke fjerner den tradisjonelle 50/50-prosentsordninga mellom undervisning og forskning.

Tidligere har 50/50-prosentsordninga vært avtafestet mellom myndighetene og de vitenskapelige ansattes fagforeninger. Før valget i fjor fjerna Bondevikregjeringa retningslinjene i avtalene som gikk på arbeidsdelinga mellom forskning og undervisning. Som konsekvens av dette har de største fagforeningene for vitenskapelige ansatte ved universiteter sagt opp avtalen med myndighetene.

Etter instruks fra rektor Jarle Aarbakke, blir det nå opp til Universitetet i Tromsø instituttledere å bestemme den individuelle ansattes arbeidsavtale.

- Ingen gratispassasjerer

Rektor Jarle Aarbake sier i en artikkel i Tromsøflaket, senere gjengitt i Bladet Tromsø, at han ikke ønsker noen gratispassasjerer med seg når det skal fastsettes hvor mye tid Universitetets ansatte får til forskning. En uheort beskyldning, mener fagforeningene.

Torill Nustad, hovedtillitsvalgt for NTL ved UiTø, sier utspillet er rystende. - Vi er ganske sjokkerte. Vi synes Aarbakke er frekk når han går ut og anklager alle de vitenskapelige ansatte som legger ned så utrolig masse arbeid for universitetet på fritida si, og vi synes han bør gå ut og beklage dette, sier hun.

Egil Børge Mikalsen, hovedtillitsvalgt for Forskerforbundet, er ikke mer nådig i sin kritikk av rektors utspill. - Jeg reagerer på

at Aarbakke går ut offentlig og refser sine ansatte på universitetets hjemmesider på denne måten. Han mer enn antyder at en rekke vitenskapelige ansatte snylter på forskningssida, at de bare går rundt og subber mens de driver liksomforskning.

Galeislaver

- Grunnen til at vi gikk til oppsigelse av særavtalen, var i den erkjennelse at da departementet ensidig fjerna retningslinjene for særavtalen, gjensto kun "retten" til å arbeide gratis for arbeidsgiver. En som er ansatt i en teknisk eller administrativ stilling vil nærmest automatisk ha rett til utbetalt overtid dersom vedkommende ikke klarer å gjøre de oppgavene som ligger til stillinga innenfor arbeidstiden. Dette gjelder ikke for de vitenskapelige ansatte, som må gjøre store deler av sitt arbeid ubetalt på fritida, forteller Mikalsen og fortsetter: - De vitenskapelige ansatte er snarere galeislaver, som henger over årene døgnnet rundt uten å få betalt for det.

Rektor Aarbakke sier utspillet aldeles ikke var ment som en uthengning av de vitenskapelige ansatte.

- Men jeg syns metaforbruken er uheldig. Hvis jeg skulle fulgt Egil Børge Mikalsens metaforbruk, har jeg selv også vært en galeislave med 50-70 timers arbeidsuke i 25 år. Utspillet har kanskje blitt mistolka litt, og "gratispassasjer" var kanskje et litt uheldig ordvalg. Jeg har ikke uttalt meg om at det finnes slike, det eneste jeg har uttalt meg om er at det er enighet om noen viktige prinsipper i styrene til både Universitetet og Høgskolen i Tromsø.

Konsekvens av Kvalitetsreformen

Begge fagforeningslederene mener Kvalitetsreformen har gjort forholdene vanskeligere for vitenskapelige ansatte på universitetet, som må jobbe ubetalt på fritida ettersom arbeidstida ikke strekker til. Etter reformen har mye av studietil-

budet blitt delt opp i mindre kurs, og alle kursdeltakerne skal følges opp og ha veiledning av de vitenskapelige ansatte.

- Det er også viktig å huske på at studentenes jule- og sommerferie har blitt kortere etter Kvalitetsreformen, og dermed går mye verdifull forskningstid tapt for forskerne, poengterer Mikalsen.

I tillegg kommer flere eksamener og semesteroppgaver som skal evalueres enn det som var tilfelle tidligere. - Konsekvensen av dette er at de ansatte foretar mye av forskninga si på fritida, konkluderer Torill Nustad.

Skal slåss for 50/50

Både NTL og Forskerforbundet lover å slåss for å bevare den gamle ordninga. - Det er jo 50/50-prosentsordninga som kjennetegner et universitet. Dette kommer til å bli en dramatisk endring av hva et universitetet har vært, er og bør være. Universitetene utgjør de siste 20 prosentene av den norske forskninga som enda er fri og uavhengig. Resten er kjøpt og betalt. Derfor er det ekstra viktig å forsvare universitetsforskninga, og for å gjøre dette trenger vi folk til å forske, sier NTLs Nustad.

Hun sier videre at de med førstestillingskompetanse faktisk er ansatt med lovnad om 50 prosent av tida til forskning og dette er også slått fast i universitetets regelverk. Dette kan ikke bare forandres uten videre.

- De kan ikke sitte som solkonger der oppe! Vi forlanger at folks rettigheter blir respektert og det blir en grundig diskusjon om regelverket før det eventuelt endres, sier Nustad.

Jarle Aarbakke sier at diskusjonen er et tilbaketog stadium.

- På Universitetet i Tromsø har vi skriftlig og muntlig informert universitetssamfun-

net om at instituttlederne ved hjelp av medarbeidersamtaler har rett og plikt til inngå individuelle avtaler med hver enkelte forsker, forteller rektoren.

Han sier likevel at forandringa ikke er så dramatisk som det høres ut som.

- Som jeg har presisert mange ganger tidligere, og som det er grunn til tro at flere får med seg nå etter støyen som Forskerforbundet har skapt, er beskjeden min til instituttlederne at utgangspunktet for de vitenskapelige ansattes arbeidstidsfordeling en videreføring av 50/50-prosentsordning. Det nye er at det nå er klarert en frihet til å variere noe i den ene eller andre retninga, alt etter instituttets og de individuelle ansattes behov og ønsker. Jeg regner med at et flertall ønsker å bevare 50/50-ordninga, og må nå argumentere for det. Dersom noen ønsker seg mer undervisning og mindre forskning, eller omvendt, skal de nå få muligheten til det. Dersom en instituttleder ønsker å satse på en ung, fremadstormende og dyktig forsker, som selv ønsker å forske 100 prosent noen år, burde vedkommende få lov til de

Sammenheng med fusjonen?

Kunnskapsdepartementet fjerna ikke muligheten til en 50/50-prosentsordning ved universitetene, men de fjerna retningslinjene for at ordninga skulle gjelde på samtlige av landets universiteter.

- Departementets beslutning kan sees i sammenheng med at Høgskolen i Stavanger ble gjort om til Universitetet i Stavanger. De gamle retningslinjene ble da et problem, da det forskes betraktelig mindre på høyskoler enn på universiteter. Det er klart at en avtafestet 50/50-prosentsordning mellom forskning og undervisning blir problematisk i det en høyskole blir et universitet, poengterer Mikalsen.

Ved en fusjon mellom Universitetet og Høgskolen i Tromsø vil de ansatte således ikke automatisk få mer tid til forskning. Ved Høgskolen har de fleste vitenskapelige ansatte allerede avsatt mindre enn halvparten av arbeidstiden sin til forskning.

FAKTA

- I fjor fjernet Bondevikregjeringa 50/50-retningslinjene, som ga de vitenskapelige ansatte rett til likelig fordeling mellom forskning og utdanning, og avtalen ble følgelig sagt opp av flere fagforeninger. Kunnskapsdepartementet sa 28. september opp avtalen med de resterende fagforeningene.

- Ved UiTø skal det nå være opp til den enkelte instituttleder å bestemme den individuelle ansattes arbeidsavtale.

Akademisk frihet bør lovfestes

News in Brief

PÅ HØRING: Det må være balanse mellom forskerens rettigheter og institusjonenes styringsrett, mener kunnskapsminister Øystein Djupedal.

TEKST: EMILIE EKEBERG
 BILDFOTO: RUTH HELEN THORHEIM

Når den akademiske friheten nå blir utfordret av endrede styringsstrukturer og mer oppdragsforskning bør den lovfestes, konkluderer et utvalg under Kunnskapsdepartementet.

Det enstemmige utvalget, som har utredet forholdet mellom de ansattes rettigheter og institusjonenes styringsbehov, mener at både forskere og lærere ved universiteter og høyskoler opplever at deres akademiske frihet er utfordret. Derfor tilrår utvalget å lovfeste den individuelle akademiske friheten, slik det allerede er gjort i flere andre europeiske land. - Jeg er lettet over å høre at de foreslår dette, jeg har selv lenge tenkt at det var nødvendig med en lovfesting. Det at man ikke har hatt en lovfesting tidligere skyldes vel at man har hatt en felles forståelse av hva akademisk frihet innebærer, men utviklingen, både internasjonalt og nasjonalt, gjør at det er et behov for klarere kjøreregler, sier prorektor ved UiTø, Gerd Bjørhovde.

Utvalget begrunner behovet for lovfesting med at rammebetingelsene for høyere utdanning og forskning har forandret seg, særlig i forhold til at forskningens direkte bruksverdi vektlegges mer nå enn før, at den statlige styring av høyere utdanning er endret, blant annet ved at deler av finansieringen baseres på resultatuttelling i form av avlagte studiepoeng og antall publiserte forskningsartikler, og også at den interne styringsstrukturen ved institusjonene har endret seg, blant annet ved at institusjonene nå kan ansette, i stedet for å velge rektorer, dekaner og instituttledere.

Kollegialt press

Arild Underdal, tidligere rektor ved Universitetet i Oslo og leder for utvalget, mener den akademiske friheten formelt sett er i orden i Norge i dag, men ser likevel at den enkelte forsker kan slite med andre former for press mot sin akademiske frihet, både internt og eksternt. - Mange opplever nok et kollegialt press innenfor et fagmiljø, der en indre krets har bestemte oppfatninger og det ikke er lett å komme inn som stipendiat med nye ideer og meninger. I tillegg er det et ytre

press i forbindelse med betente politiske spørsmål. Et aktuelt eksempel er at flere Midtøsten-forskere i Oslo mottar trusler, noen på livet, etter å ha gått ut med forskningsfunn som strider med enkelte grupperingers oppfattelser av situasjonen i Midtøsten, sier han. Underdal legger til at forskerne kan oppleve en indirekte styring i forbindelse med at eksterne forskningsmidler i stadig større grad kanaliseres til bestemte områder.

Hvordan kan en formell lovfestelse avhjelpe det uformelle presset på akademikerne?

- Det er et vanskelig spørsmål og det er ikke en direkte sammenheng, men med en lovfestelse slår vi ned et stabbestein der du kan feste ankeret, og med staten i ryggen kreve at din akademiske frihet ivaretas, for eksempel av institusjonen du er ansatt som forsker ved, sier Underdal.

En frisoner

Utvalget ble nedsatt av det daværende Utdannings- og forskningsdepartementet i oktober i fjor. 2. oktober i år la de frem sin utredning for kunnskapsminister Øystein Djupedal. - Det er tverrpolitisk enighet om at tilstrekkelig faglig frihet for den enkelte forsker er et viktig premiss for forskningens uavhengighet og legitimitet. Samtidig skal det være en balanse mellom forskerens rettigheter og institusjonenes styringsrett. Nå skal utredningen på høring, og så skal vi vurdere saken grundig, sa Djupedal ved overrekkelsen av utredningen.

Hvis utvalgets tilrådninger følges skal den individuelle akademiske friheten skrives inn i universitets- og høyskolelovens paragraf 5.1 til 5.5. - Det er et klart poeng å skrive dette inn i Universitets- og høyskoleloven, sett i forhold til andre lover som gjelder alle statsansatte, som eksempelvis Tjenestemannsloven og de etiske retningslinjene for statsansatte. Når vi har med akademisk virksomhet å gjøre, må de generelle bestemmelsene forstås i lys av dette, ellers blir tolkningsrommet for stort, sier Arild Underdal. - Det er mye som kan styres, men når det kommer til innholdet i den faglige virksomheten er det en frisoner, der ingen skal tvinges til å gå på akkord med sin faglige overbevisning, det er det som er essensen, konstaterer Underdal.

Less research

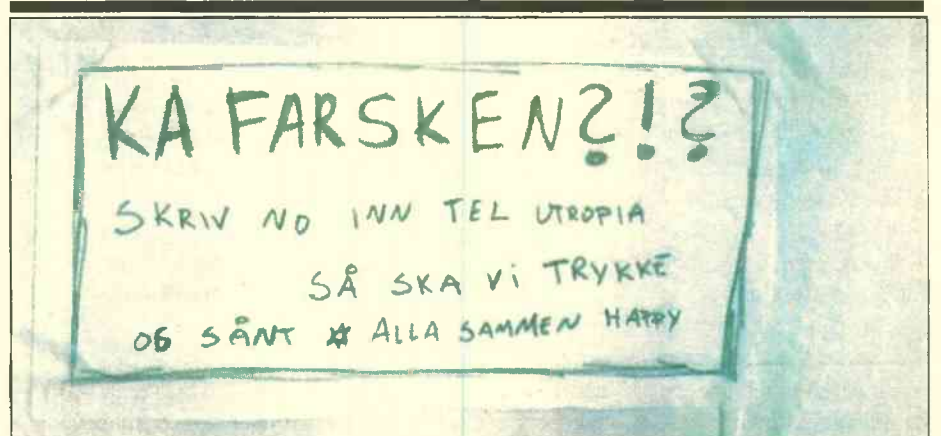
New regulations mean that University employees can no longer be guaranteed that they will be able to spend 50 % of their time doing research. Instead, it will be up to department leaders to decide how their time will be divided. Jarle Aarbakke claims that there is no big drama to this, that it merely means each department can decide how much time people should have for research. - If a department leader wants to encourage a promising researcher by giving them a chance to only do research for a few years, this should be a possibility. The employee organizations fear that this will lead to employees having to put in more unpaid overtime to get research done

Less money

Last years national budget allowed for a total of 350 new fellows to be created, 30 of which went to UiTø. In this years budget both those numbers are zero. There also isn't more money for new buildings on campus or anything; instead the University has suffered a total budget cut of 7.5 million kroner. The actual number is much higher because some of the money has already been put towards allowing more people to study medicine and dentistry. Students will also suffer, particularly those who have children as student kinder gardens will get ten million less, so for them the slight addition of money in student loans and payments won't even fit out.

Less sleep

It might not help make you less sleep deprived, but you just might become a happier person if you hang out at Insomnia from the 11th to the 14th of October. Kulturhuset will have three stages of music and lots of different kinds of bands. Even though Insomnia is an electronica festival, the music they offer this year ranges from Bel Canto to Ralph Myerz to Public Enemy. - Public Enemy usually play for crowds of thousands, so this is a chance to get a real intimate concert experience, says festival boss Anette Tunheim Jakobsen.

NYHETER Lærerutdanning

Notiser

Sletter u-landsgjeld

Regjeringa sletter u-landsgjeld fra skipseksportkampanjen i 70-åra. Sju land har til sammen 2,9 milliarder kroner i gjeld til Norge etter denne kampanjen. Det tilsvarer 2/3 av u-land samlede gjeld til Norge. I første omgang strykes gjelda til Ecuador, Egypt, Jamaica, Peru og Sierra Leone som til sammen har 520 millioner i statsgjeld. Burma og Sudan er de to siste landene med gjeld fra den samme kampanjen, med 1,58 milliarder og 770 millioner. Denne gjelda blir først sletta når de kvalifiserer for internasjonale operasjoner for gjeldsslette.

(Klassekampen 3. okt)

Inviterer Hugo Chávez

Den internasjonale studentfestivalen i Trondheim har invitert presidenten i Venezuela, Hugo Chávez til Norge. I år er det globalisering som er tema for festivalen, som foregår i februar, og de håper å ha Chávez på talerstolen. (ISFIT)

Venezuela i sikkerhetsrådet?

Venezuela har annonsert sitt kandidatur til FN's sikkerhetsråd og jobber hardt mot å bli valgt inn. Den amerikanske regjeringen ønsker ikke Chávez sin regjering inn i sikkerhetsrådet og jobber hardt imot. Norge vil ikke støtte Venezuela sitt kandidatur. Den andre kandidaten fra Latin-Amerika er Guatemala.

(Klassekampen)

Jenter og realfag

¼ av jentene med 6 i matte tror fremdeles ikke de er flinke nok til å studere realfag og velger det bort etter første år på VGS. Kvinneandelen har gått opp på alle fag unntatt realfag de siste årene, der har den stått stille. En undersøkelse utført av NIFU STEP tyder på at gutter vurderer egne evner høyere enn jenter.

(Studvest)

Ny president i Zambia

Levy Mwanawasa ble nylig erkært vinner av valget i Zambia. Hans hovedmotstander, Michael Sata, godtar valgresultatet og vil gratulere vinneren.

(The times of Zambia)

Politiet stopper oftere mørkhudede

Ungdom med innvandrerbakgrunn har ifølge en stikkprøve foretatt av den danske avisen Information større risiko enn "etniske dansker" for å bli stoppet av politiet. 80 % av de studerende med innvandrerbakgrunn har opplevd å bli stoppet og sjekket av politiet. Ifølge Danmarks Statistikk er det 55.425 ungdommer med innvandrerbakgrunn i Danmark.

(Information)

Styrker lærerutdanningen

DELTE MENINGER:

Dekan Vibeke Lundby er ikke helt enig i NOKUTs evaluering av HiTos.

GODT FORNØYD:

Studenttingsleder Guro Mariann Fosse tror lærerutdanningen blir stadig bedre.

TEKST: THORALF FAGERTUN
FOTO: THORALF FAGERTUN

Høgskolen i Tromsø (HiTos) styrker allmennlærerutdanningen, men vil ikke følge alle anbefalingene i NOKUTs evaluering.

NOKUTs (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen) evaluering av allmennlærerutdanningen i Norge påpekte store svakheter ved de fleste utdanningsinstitusjonene i landet. HiTos fikk kritikk blant annet for dårlig gjennomstrømning, for få ansatte med førstestillingskompetanse og for lite forskningsbasert undervisning. Dekan på avdeling for lærerutdanning, Vibeke Lundby, forteller at høgskolen er i ferd med å rette på problemene.

- Rapporten peker på viktige svakheter ved lærerutdanningen, men det er likevel ikke slik at utdanningen nå ligger med brukket rygg. Vi tar nå tak i problemene vi mener er overordnet, understreker hun.

Lundby identifiserer de viktigste problemområdene som: Manglende forskning, manglende helhetsforståelse av teori, fag og praksis blant studentene, samt problemer med at få studenter fullfører studieløpet på normert tid.

Forskning

NOKUT påpekte i sin evaluering at HiTos hadde veldig få ansatte med førstestillingskompetanse. Tallene som ble lagt til grunn ble innhentet i 2004. Nå mener Lundby at situasjonen er blitt bedre.

- Vi har fått fem nye personer i førstestillinger, dels gjennom kompetanseutvikling, dels gjennom rekruttering. I tillegg vil vi etter spørre mer midler til stipendiatstillinger. Vi er en tredjedel av universitetets størrelse, men har bare en promille av stipendiatstillingene, sier dekanen, som understreker at høgskolen kommer til å

satse videre på kompetanseutvikling.

Lundby påpeker dessuten at den fremtidige fusjonen med universitetet automatisk vil styrke høgskolens forskning.

NOKUT kritiserer ikke bare høgskolens forskningskompetanse, men mener også at HiTos i for liten grad tilbyr forskningsbasert undervisning. Her vil imidlertid ikke Lundby føye NOKUT.

- Jeg er ikke sikker på at det er nødvendig å trekke studentene inn i forskningsarbeidet. Det er tross alt en bachelorgrad vi snakker om. Vi ønsker heller å tilby studentene et utviklingsprosjekt, forteller hun og forklarer at et slikt prosjekt vil være omfattende, men ikke nødvendigvis så omfattende at det kvalifiserer til å bli kalt forskning.

Praksis og fagdidaktikk

Når det gjelder kritikken av gjennomstrømningen, har HiTos mange ideer til forbedringer.

- Det er jevnt over for lite tilstedeværelse på forelesningene. Vi vurderer innholdet i seminarundervisningen, for å gjøre det mer attraktivt og nødvendig. Vi ønsker å stille større krav, men samtidig gi et bedre tilbud. Mer obligatorisk fremmøte er et av virkemidlene som blir diskutert, men vi har foreløpig ikke kommet frem til noen konklusjon, sier Lundby, som opplyser at høgskolen også har satt i gang prosesser for å bote på studentenes manglende helhetsforståelse av praksis, fagstudier og pedagogisk teori.

HiTos har også fått kritikk for sin høye frekvens av samlingsbasert undervisning. NOKUT mener en slik undervisningsmodell kan være til skade for studentmiljøet. Men også her går Lundby kritikken i møte.

- Jeg påpekte overfor NOKUT viktigheten av et desentralisert tilbud. Men samtidig ønsker vi å gjøre noen av de samlingsbaserte tilbudene om til stasjonære tilbud igjen, avslutter Lundby.

- Merket stor fremgang

Leder av studenttinget, Mariann Fosse, er fornøyd med lærerutdanningen.

Fosse begynte på lærerutdanningen før karakterkravet ble innført. Hun forteller at hun har merket stor fremgang i holdningene til studentmassen og i dette opp mot gjennomstrømningsemet.

- Tallene som forteller hvor mange studenter som gjennomfører studie på normert tid, omhandler studenter som ble tatt opp før karakterkravet ble innført. De studentene som nå blir tatt opp ønsker virkelig å gå på lærerutdanningen, sier Fosse, som tror dette vil merke seg i statistikken om noen år.

Fosse støtter imidlertid NOKUT når det gjelder forskning i undervisningen og ser gjerne at undervisningen blir mer forskningsbasert.

- Å trekke studenter inn i forskning er positivt, uansett fag. Pr. dags dato er ikke informasjonen til studentene ved høgskolen vært god nok når det gjelder forskning, sier hun.

Når det gjelder samlingsbasert undervisning, er ikke studenttinget fornøyd med NOKUT. Fosse forteller at denne typen undervisning fungerer utmerket for visse typer fag og dårlig for andre.

- Men det er positivt at høgskolen vil gjøre en ny vurdering på hvilke fag som skal være samlingsbasert, sier hun.

NYHETER Statsbudsjettet 2007

Budsjettapere

BUDSJETTUSUPPE: Studentstyreleder Øyvind Johnson deler ut gratis suppe til studenter, etter at det ble klart at studiefinansieringen ikke økes så mye som ønsket.

TEKST: EMILIE EKEBERG
FOTO: INGRID HALVORSEN

Det blir ikke opprettet en eneste ny stipendiatstilling i Norge i 2007. – Det er det som skuffer meg aller mest ved budsjettet, sier rektor ved Høgskolen i Tromsø, Ulf Christensen.

I fjorårets statsbudsjett fikk universitets- og høgskolesektoren i Norge tildelt 350 stipendiatstillinger. I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2007 er tallet null. – Det har vært mye fokus på økt forskning innen profesjonsområdet. Vi hadde økt om fire stillinger, innen helsefag og lærerutdanning. Dette budsjettet gir ingen visjoner for høyere utdanning, sier Høgskolerektor Ulf Christensen.

UiTø fikk i fjor tildelt 30 nye stipendiatstillinger, og prorektor Gerd Bjørhovde hadde håpet å få det samme i år. – Dette var deprimerende. Vi har verken fått tildelt nye bygg eller nye

stillinger. Vårt handlingsrom som institusjon er alvorlig svekket, sier hun.

Fellesskapet må ta støytten

Universitets- og høgskolesektoren får kuttet 274 millioner kroner i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2007. UiTø får tildelt 1,1 milliard, noe som betyr en nedgang på 7,5 millioner, eller 0,6 %, fra i fjor. Den reelle nedgangen er imidlertid på nesten 30 millioner kroner, i og med at over 20 millioner allerede er satt av til nye studieplasser innen medisin- og tannlegeutdanning, og UiTø får tildelt 8,7 millioner mindre fra potten for resultatbasert forskningsfinansiering.

Kuttet i rammebevilgningen er på 22,7 millioner kroner. – Det er for tidlig å si enda hvor vi skal spare inn disse pengene, men det er ingen tvil om at fellesskapet og den ordinære undervisningen og forskningen må ta støytten, sier universitetsdirektør Lasse Lønnum. Også prorektoren er bekymret: – Dette vil bli en følebar reduksjon, sier hun.

Begge vil gjøre sitt for å få redusert kuttene ved UiTø før statsbudsjettet vedtas av Stortinget, selv om det nå er

en flertallsregjering som har lagt fram sitt budsjettforslag. – Vi vil ha fullt trykk frem til solideringen, og snakke med Tromsbenken i Stortinget, sier Lønnum.

Suppebudsjett?

I regjeringens budsjettforslag indeksreguleres studiestøtten, slik at studentene nå vil få 82.900 kr. i året i støtte. Både Studentenes landsforbund og Norsk studentunion krever at studiestøtten skal indeksreguleres fra 2002-nivå, noe som ville gitt studentene 87.460 kroner mellom hendene i 2007. – Studentene lever nå 32.100 kr. under fattigdomsgrensen, vi blir tvunget til å jobbe mer og mer ved siden av studiene for å overleve, sier studentstyreleder ved UiTø, Øyvind Johnson. Etter fremleggelsen av statsbudsjettet delte Studentstyret, i samarbeid med Studenttinget ved Høgskolen, ut gratis suppe til fattige studenter på Driv.

I statsbudsjettet for 2007 gis det tilsagn til 460 nye studentboliger på landsbasis, noe som er en reell nedgang siden i fjor. I tillegg kuttes det ti millioner til

studentbarnehagene, noe som betyr at studenter må betale 440 kroner mer i året pr. barn de har i barnehage.

Statsbudsjettet for 2007:

Universitets- og høgskolesektoren får kuttet 274 millioner kroner, i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2007. Reduksjonen er fordelt med 180,2 millioner til universitetene, og 94,1 millioner til høgskolene.

For Høgskolen i Tromsø betyr det en reduksjon på 2,5 millioner, mens Universitetet i Tromsø (UiTø) får 7,4 millioner mindre, når man korrigerer for prisveksten. Nedgangen i rammebevilgninger for UiTø er på 22,7 millioner kroner.

Studiestøtten blir i statsbudsjettet prisjustert opp til 82.900 kr. i året, og det er gitt tilsagn til 460 nye studentboliger, på landsbasis. Studentbarnehagene får 10 millioner mindre, noe som betyr 440 kr. mer i året per barn i studentbarnehage.

Studentstyret imot fusjon

På sitt møte 27. september vedtok Studentstyret ved UiTø at: "Studentstyret er prinsipielt imot fusjon mellom UiTø og HiTø, og vi ønsker å opprettholde en todelt utdanningssektor i Norge."

Studentstyrets representanter i Universitetsstyret, Frode Henriksen og Anja Bjørsvik, mener Studentstyret er for kritisk til fusjonen, og at de burde vente med et slikt vedtak til høringsnotatet

om fusjon er utformet. – Det her er en prinsipiell debatt, ser man hensikten med en fusjon eller ikke?, sa studentstyreleder Øyvind Johnson under debatten. Fem av Studentstyrets 19 representanter stemte mot vedtaket.

TEKST: EMILIE EKEBERG

Studentpolitikkerne øker lønnen sin

Både styreleder i Studentsamskipnaden, Tor Arne Morskogen, og styreleder på Driv, Tone Marie Myklevoll, har fått økt sin lønn til Lånkassens inntektsgrense for rentefritak ved tillitsverv i studentorganisasjoner. Studentstyret har vedtatt å lønne sitt arbeidsutvalg på samme måte. Det betyr en lønnsstigning

fra 13.300 til 14.335 kroner brutto per måned, og at lønnen reguleres automatisk med inntektsgrensen. Lønnsøkningen vil tre i kraft fra 1. januar 2007.

TEKST: EMILIE EKEBERG

FOKUS Studentpolitikk

Studenter i opposisjon

TEKST: EMILIE EKEBERG
FOTO: CARMEN CASTREJON

To skudd i hodet, formodentlig avfyrt av paramilitære, gjør at studentene ved Colombias nest største universitet nå må velge ny studentrepresentant i universitetsstyret.

Julián Andrés Hurtado Castillo ble skutt av paramilitære i Colombia natt til torsdag 5. oktober. Han var studentenes representant i universitetsstyret ved Universidad del Valle, Colombias nest største universitet. To uker tidligere hadde studentene i Valle stått i spissen for en stor demonstrasjon, for å markere drapet på en annen studentpolitiker et år tidligere.

Da Castillo ble drept befant Fernando Ruiz, studentrepresentant i universitetsstyret ved et annet colombiansk universitet, Universidad Surcolombiana, seg i Tromsø, på besøk hos Sosialistisk Ungdom. For noen uker siden var Fernando Ruiz og andre studentrepresentanter fra Colombias universiteter, samlet til et seminar i hovedstaden Bogota. Under det fire dager lange seminaret mobiliserte studentene 800.000 mennesker til en demonstrasjon mot politibrutalitet.

– Opprørspolitiet, ESMAD, har blitt satt inn mot studentdemonstrasjoner utallige ganger, og i løpet av de senere år har de drept åtte studenter under demonstrasjoner. 1. mai 2005 banket folk fra ESMAD den 15 år gamle gutten Nicolas Neigra til døde foran rullende tv-kameraer, uten at det fikk noen konsekvenser for politifolkene. I praksis har politiet immunitet i Colombia, forteller Ruiz.

Privatisering av utdanning

Studentorganisasjonen ACEU, som i fjor fikk studentenes fredspris, er paraplyorganisasjon for mange ulike studentorganisasjoner i Colombia. Fernando Ruiz er aktiv i JUCO, kommunistpartiets ungdomsorganisasjon. Siden JUCO er en veldig utsatt organisasjon, jobber de imidlertid alltid under ACEU sitt navn. ACEU ble dannet i 1998. – Det var mangel på en organisert

” Studentene spiller en viktig rolle i å definere det undertrykte folkets kamp. **Fernando Ruiz, Colombia.**

studentbevegelse i store deler av landet, som kunne kjempe for å forsvare høyere utdanning, sier Ruiz. I 1991 fikk Colombia en ny grunnlov, som ga store borgerfriheter og også åpnet opp økonomien. I etterkant var det flere forsøk på å privatisere universitetene,

I OPPOSISJON: Studentpolitikere Fernando Ruiz fra Colombia og Claudia Torres fra El Salvador besøkte Tromsø i forrige uke

og stenge de som ikke var økonomisk levedyktige. Man har hittil privatisert både helseutdanning og utdanning på mellomnivå, det som svarer til norsk videregående skole, men forsøkene på å privatisere universitetene har blitt bremsset, blant annet av ACEU.

– Det har hatt en høy pris i form av trusler og forfølgelse, og flere studenter har blitt drept i demonstrasjoner. Ofte forsøker myndighetene å hindre engasjementet ved å fengsle studenter under falske anklager, forteller han.

ACEU har også et bredere fokus, og en mening om den politiske utviklingen i landet, ifølge Ruiz. – Studentene har alltid spilt en stor rolle i Colombia, i forhold til sosial mobilisering i motstand mot regjeringens politikk. Studenter er mennesker som kan analysere situasjonen

og presentere alternativer. Det forklarer hvorfor staten misliker ACEU.

Ideologisk kamp

Det er omtrent en million universitetsstudenter i Colombia, hvorav 300.000 går på de offentlige universitetene der ACEU først og fremst jobber. – Det er en forholdsvis liten andel som er organisert og jobber med studentpolitikk, men man klarer å mobilisere flertallet av studentene til aksjoner og demonstrasjoner, forteller Ruiz.

Han tror studentene i Colombia er såpass fulgt fordi de spiller en stor rolle i å synliggjøre den sosiale urettferdigheten i landet. – Når man lever i en vedvarende sosial krise, som den i Colombia, når man et punkt der man ønsker å endre på forholdene man lever under. Men å leve under elendige forhold er selvfølgelig

ikke nok, da ville vi jo sett revolusjoner for lenge siden de fleste steder i Afrika og Latin-Amerika. Den subjektive oppfattelsen av egen situasjon spiller en nøkkelrolle, man må skjønne hvilke strukturer som undertrykker og hvordan de kan forandres. Studentene spiller en viktig rolle i å definere det undertrykte folkets kamp, sier Ruiz, og fortsetter:

– Men det er ikke bare lett å få folk med. Systemet fører hver dag en ideologisk kamp, for å fortelle folk om deres ”egentlige” behov. Et eksempel er utbredelsen av reality-shows på TV, der enkeltindivider tas ut av sin hverdag og plasseres i en konstruert virkelighet for å konkurrere mot hverandre. Den individualismen som fremstilles som et ideal gjør det vanskeligere å samle folk, mener han.

Politivold i Atenco

Også i Mexico spiller studentbevegelsen en stor rolle i sosial mobilisering, og også her møter man politibrutalitet. I landsbyen Atenco, som ligger 25 kilometer nord for Mexico City, slo politiet i mai i år hardt ned på en demonstrasjon til støtte for noen blomsterselgere som politiet hadde forvist fra sentrum av landsbyen. Over 50 mennesker ble tatt til fange av politiet, og den mexicanske Nasjonalkomitee for menneskerettigheter har etter følgende mottatt 150 klager og 23 anmeldelser av seksuelle overgrep, brutal behandling og drapstrusler fra de arresterte i Atenco. Menneskerettighetsorganisasjonen Human Rights Watch har i etterkant fordømt det mexicanske politi for sin brutale fremferd.

Antoine Libert Amico fra CIEPAC, Forskningscenter for økonomiske og politiske studier i Chiapas-provinsen

i Mexico, besøkte nylig Tromsø for å innlede om det mexicanske presidentvalget. – Studentbevegelsen var katalysator for demonstrasjonene i Atenco, og det var mange studenter blant de som ble arrestert og brutalt behandlet. Det var et sterkt signal fra regjeringen til de som engasjerer seg i Mexico, sier Amico.

Han mener episoden i Atenco må ses i sammenheng med det forestående presidentvalget i landet. – Man har innledt en fryktkampanje, der man prøver å fremstille situasjonen som om at de sosiale bevegelsene er ute av kontroll. Og at Mexico derfor trenger en sterk og høyreorientert regjering som kan gjenopprette lov og orden, sier Amico.

Norge som fredsnasjon

Selv om studentorganisasjonene i både Colombia og Mexico opererer under

vanskeligere forhold, mener Amico at de samme mekanismene ligger til grunn for studenters engasjement i politiske prosesser som ikke direkte omhandler studentpolitikk andre steder i verden. – I Atenco følte folk at de hadde blitt presset lenge nok, de har levd med konsekvensene av frihandelsavtalen NAFTA i tolv år og blomsterselgerne som ble fjernet ble dråpen som fikk begeret til å flyte over. Men det er jo også studenter som ikke lever under like undertrykkende regimer som gjør opprør. I både Frankrike og Canada har universitetsstudentene mobilisert til massedemonstrasjoner og vært i streik i år.

– Jeg tror det utløsende punkt er om man klarer å dekonstruere mytene om at alt er som det skal være. Det er lett å falle inn i en zapatist-romantikk i forhold til Latin-Amerika, men det er kamper som må kjempes alle steder. I Norge har du en latent rasisme i innvandringlovene og NATO-tropper i Afghanistan. Samtidig lever myten om Norge som en fredsnasjon med fokus på menneskerettigheter og konfliktløsning i beste velgående, sier Amico.

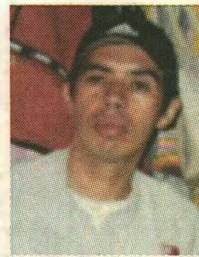
Det berømte zapatistopprøret fant sted i Chiapas i januar 1994. De jordreformene som fant sted etter den mexicanske revolusjonen fra 1910 og framover møtte stor motstand blant jordeierne i Chiapas, som for det meste klarte å motsette seg at fattige fikk tilgang til jordressursene, og sentralregjeringen lot jordeierne beholde sine privilegier. Dermed opplevde ikke Chiapas den samme økonomiske utviklingen som resten av landet, og urfolksgruppene fikk dårligere kår enn ellers i landet.

Under det kortvarige opprøret okkuperte zapatistene flere byer i Chiapas. Selv om troppene i løpet av få dager ble drevet tilbake, hadde man lykket i å få rettet oppmerksomheten mot de urettferdige sosiale forholdene i Chiapas, og i året som fulgte ble tallrike gods okkupert av fattige bønder. – Det ble klart for de fattige i Chiapas at de ikke trengte å akseptere undertrykkningen. Det samme kan man se i forhold til Kautokeino-opprøret, der man oppnådde en bevissthet om urfolks rettigheter. I Canada skulle det nylig bygges en 18-hulls golfbane på en gravplass for urbefolkningen. Der kom det til store konflikter med politiet, og golfbanen ble til slutt på bare ni hull. Alle disse eksemplene har ført til bedre forhold for de gruppene som har gjort opprør.

Bekymret for studentenes situasjon

Fernando Ruiz fra Colombia besøkte Tromsø sammen med Claudia Torres fra El Salvador. – Det offentlige universitetet i hovedstaden San Salvador har historisk spilt en stor rolle i all opposisjon. Det var stengt i flere år under borgerkrigen, da det ble okkupert, først av militæret og etterfølgende av geriljaen, forteller Torres. Hun er aktiv i JFMLN, ungdomsorganisasjonen til den tidligere geriljaen, og det nåværende politiske partiet FMLN.

Situasjonen for studentpolitikere i El Salvador har blitt vesentlig tryggere etter avslutningen av den tolv år lange borgerkrigen i 1992. Likevel er Torres bekymret for studentenes situasjon i

DREPT: Studentpolitikeren Julián Andrés Hurtado Castillo fra Colombia.

” Zapatist-romantikk er ingen løsning. Det er en kamp som må kjempes for å dekonstruere myter overalt i verden, også i Norge.

Antoine Libert Amico, Mexico.

fremtiden, etter at det 5. juli i år kom til sammenstøt mellom studenter og politi foran det nasjonale universitetet i San Salvador. – Politiet hadde etablert skarpskyttere på taket av et barnesykehus på den andre siden

av gata, og det ble satt inn politihelikoptere allerede før demonstrasjonen, forteller Torres.

Beatrice de Carrillo, leder for El Salvadors Menneskerettighetskontor, PDDH, har karakterisert volden 5. juli som de verste bruddene på menneskerettighetene som er dokumentert siden underskrivningen av fredsavtalen i 1992.

Torres har selv stilt til valg til studentstyret

og universitetsstyret ved universitetet.

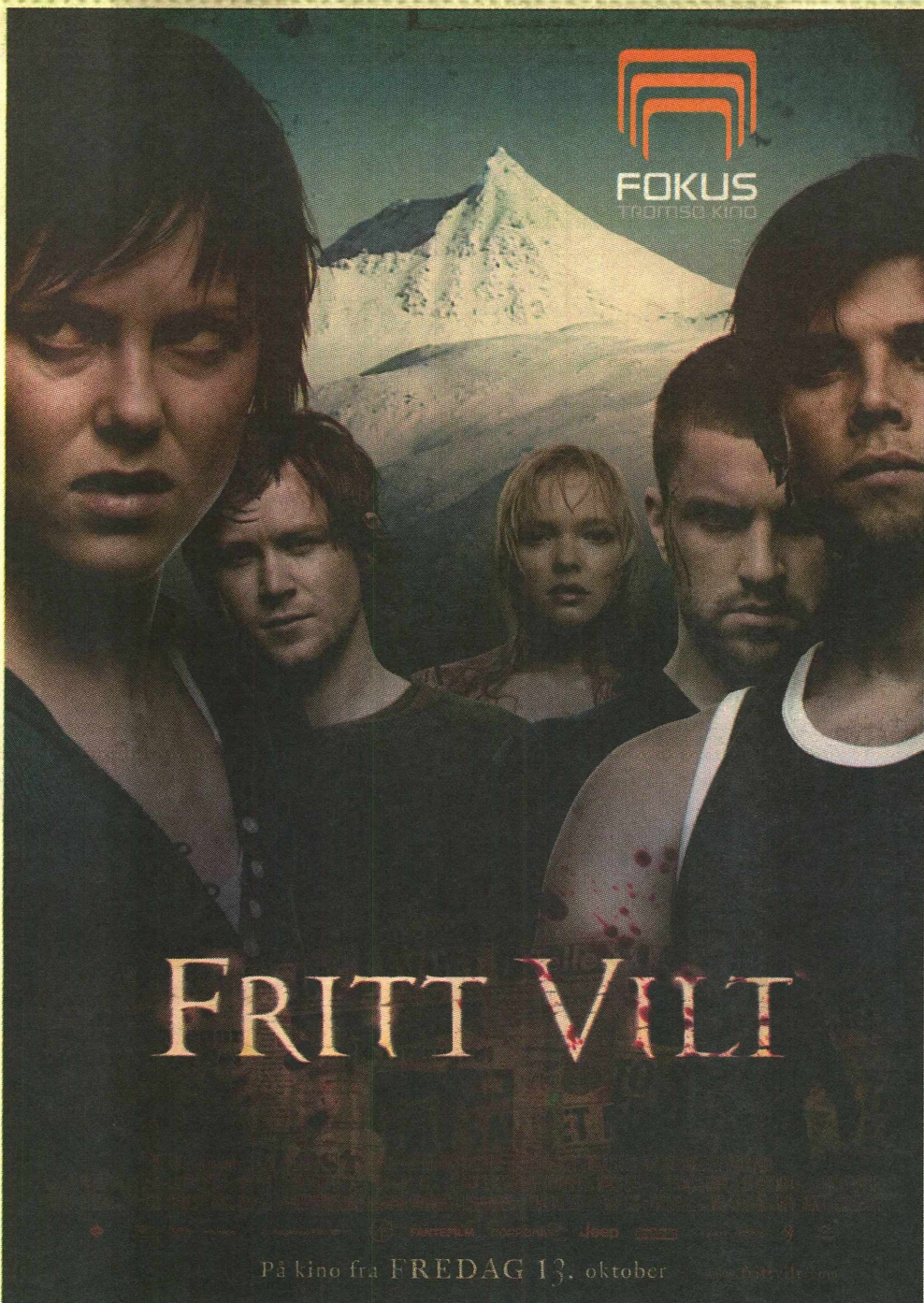
– Det er stor oppslutning om studentvalgene og lange stemmekøer. Det er cirka 55 % av studentene som stemmer. Før 5. juli var det veldig greit å være organisert i en studentorganisasjon i El Salvador. Politiet holdt øye med oss, men uten at det fikk noen konsekvenser. Etter 5. juli tror jeg det er mange studenter som har blitt skremt. Den 30. juli hadde vi en årlig markering til minne om studenter som ble drept under en demonstrasjon i 1975. I år var det flere studenter på denne markeringen enn vanlig, konstaterer hun.

FAKTA

Torsdag 5. oktober ble studentrepresentanten i universitetsstyret til Colombias neststørste universitet drept, formodentlig av paramilitære grupper. I september demonstrerte 800.000 studenter og ungdom i hovedstaden Bogota mot en utbredt og omfattende politivold.

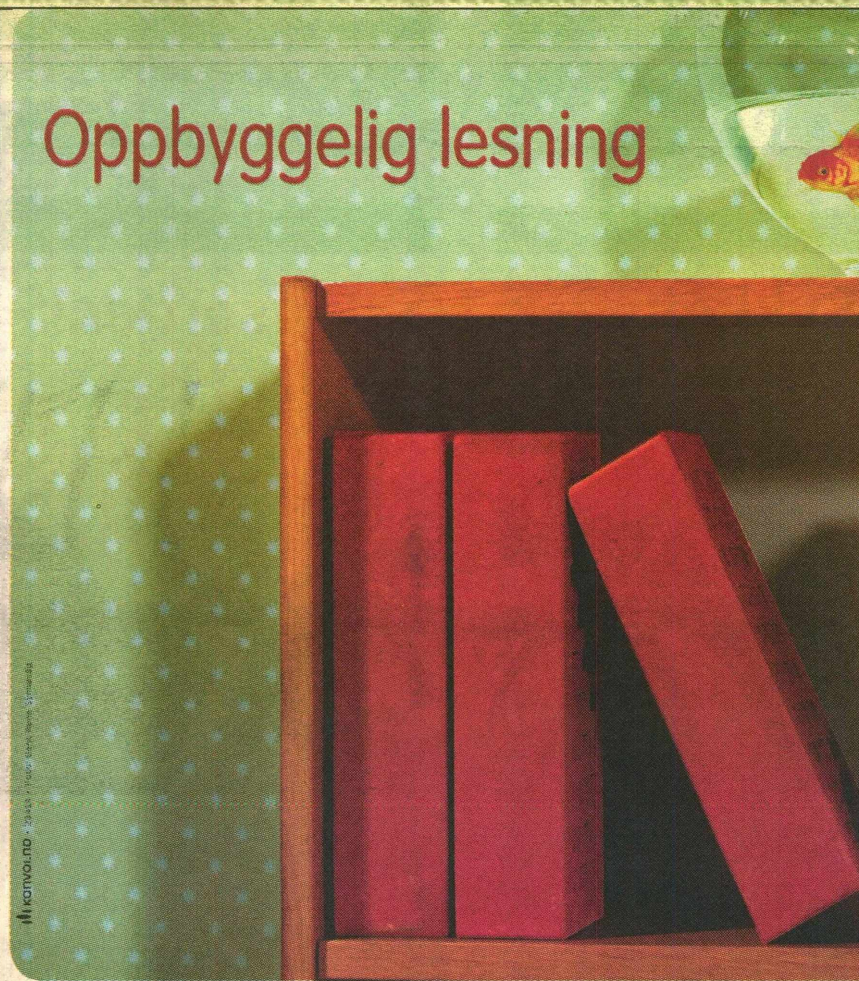
I El Salvador kom det 5. juli i år til sammenstøt mellom politi og studenter foran det nasjonale universitetet i San Salvador. Mange studenter ble arrestert, og to politifolk ble drept mens ti politifolk og en universitetsansatt ble alvorlig skadd, under det som har blitt karakterisert som de alvorligste menneskerettighetsbruddene etter borgerkrigens avslutning i 1992.

I Atenco i Mexico ble over 250 personer arrestert under store demonstrasjoner 4. og 5. mai i år. Studentbevegelsen var svært aktiv i mobiliseringen til demonstrasjonene. Etterfølgende har over 170 av de arresterte beskyldt politiet for seksuelle overgrep, brutal behandling og drapstrusler.

FRITT VILT

På kino fra FREDAG 13. oktober

Oppbyggelig lesning

Fagboksallet 06: 2.-14. oktober

Tunge bøker gir større hjernemuskler

KONSEPTER

Lille lørdag:
hver onsdag
Torsdagsvin:
hver torsdag
Lørdagsdisco:
alle lørdager

HELE DRIV: 14. OKTOBER

FREDAGSQUIZ: 20. OKTOBER

HUGINS REPORT: 12. OKTOBER

SCHNYTT PÅ NYTT: 24. OKTOBER

Lørdagsuniversitetet:
14. oktober: "Er en lighter en flaskeåpner? Er språket et kommunikasjonsmiddel?"
21. oktober: "Casanova som kryptolog"

KONSERTER

**MARTHE X 3:
15. OKTOBER**

**MARIT LARSEN:
12. OKTOBER**

**MOTORPSYCHO:
19. OKTOBER**

**HOPALONG KNUT:
20. OKTOBER**

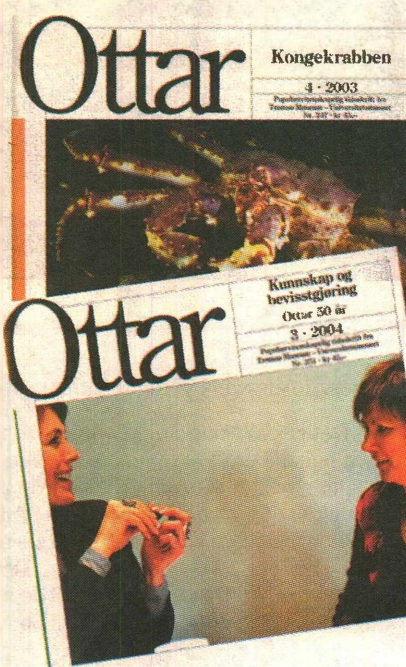
WWW.DRIV.NO

STUDENTTILBUD!

ER DU SULTEN PÅ KUNNSKAP

BLI ABONNENT PÅ OTTAR

Populærvitenskapelig tidsskrift om nordnorsk natur og kultur

Kontakt Ottar: Tromsø Museum – Universitetsmuseet
Tlf.: 77 64 50 00 Faks: 77 64 55 20

E-post: ottar@tmu.uit.no Internett: www.tmu.uit.no
Pris kr. 220,- pr. år fritt tilsendt i Norge (fem hefter)

Studenter: 180,-

TROMSØ MUSEUM
UNIVERSITETSTMUSEET

FOKUS Skjult engasjement

Sykkeltveri på dagsorden!

TEKST: FRANK JØRGENSEN WOLD
FOTO:

Høsten er over oss og mange sykler blir stjålet. "Aksjonsgruppen ikke stjel sykkelen min!" ønsker å gjøre noe med det.

- Aksjonsgruppen Ikke Stjel Sykkelen Min! (AISSM) ble opprettet av studenter ved Universitetet i Tromsø våren 1994. Det var to studenter, Geir Juul Aslaugberg og

meg selv, sier sykkenes egen idealistiske beskytter, Sveinung Sørbye.

- I det daglige er det jeg som driver organisasjonen, men legestudenten Haakon Lindekleiv er behjelpelig med oppdatering av våre hjemmesider. - Vi gjennomfører "Lås sykkelen din!" aksjoner og vi hjelper til med markedsføring av Falck sykkelregister. Vi samarbeider med politiet, Finansnærings hovedorganisasjon (FNH), de ulike forsikringsselskapene, sykkelforhandlerne og enkelte importører

av sykkellåser.

Har det blitt færre sykkeltyverier etter at dere startet opp?

- I Troms politidistrikt ble det i 1995 politianmeldt 446 sykkeltyverier. I 2006 var tallet blitt redusert til 200. Dette tilsvarer en nedgang på 55%. Falck sykkelregister, billigere sykler og metadonprosjektene har trolig også bidratt, men det virker som om folk er blitt mer bevisste når det gjelder låsing av sykkel nå enn før.

Glade musikanter

TEKST: BENEDIKTE AAS
FOTO: ASGEIR MORTENSEN

Ompagniet er et studentorkester som spiller og har det artig sammen. Du har kanskje lagt merke til dem på 17. mai og ved andre anledninger, der de skiller seg ut som et fargerikt og mer festlig alternativ til de vanlige skolekorpene.

Ompagniet har spilt sine muntre toner siden 1984, og har i dag ca. 15 medlemmer. Silje Stenhaug er leder i Ompagniet, hvor hun selv spiller trompet. Hun mener det

sosiale er svært viktig i studentorkesteret.

-Det sosiale er absolutt viktigere enn det musikalske. Vi har blant annet mange artige fester. Men det musikalske teller selvfølgelig en del. Vi øver hver onsdag, og spiller hver 17. mai.

Man bør være sosial for å bli med i Ompagniet?

-Litt sosial bør en være. En må tåle en støt og kunne ha det artig. Men man blir selvfølgelig ikke tvunget med på festene våre.

Ingen strenge krav

Det stilles ingen strenge musikalske krav for å bli med i studentorkesteret. Ompagniet kan også stille med instrumenter hvis du ikke har ditt eget, men de har ikke alle typer instrumenter.

-Mange av medlemmene har korpsbakgrunn. Vi har også medlemmer som aldri har spilt et instrument, men som heller driller, bærer fane eller gjør andre ting, sier Silje.

Ompagniet er med andre ord åpent for alle?

-Ja, nesten alle er velkommen. Om du vil børste støv av et gammelt instrument eller prøve noe annet, for eksempel drilling, kan du komme til oss.

Hvilken type musikk spiller dere?

- Det går i standard korpsmusikk. Vi spiller marsjer og en del filmmusikk, for eksempel Pink Panther. Det er ikke noe musikalsk vanskelig. De som søker en vanskelig musikalsk utfordring bør kanskje finne et annet orkester enn Ompagniet, avslutter Silje.

Samer på campus – Unite!

TEKST: STIAN JOHANSEN
FOTO: PRESSE

Samiske studenter er aktive i studentlivet og skal jobbe mer med saker for studenter. SSSR vil ha flere samer med i foreningen.

Leder i Samisk Studentforening i Tromsø, Ol Johan Gaup, forteller at

- SSSR står for Samisk Studentforening i Tromsø og er en forening for

studenter i Tromsø. Han forklarer videre at den har som fokus å

være et knutepunkt både sosialt som akademisk for samiske studenter, og

gjennom det arbeidet sikre et samisk nettverk her i studentbyen Tromsø. - I fjor jobbet vi mye med det sosiale og lagde mange sammenkomster som

bowlingkveld med pizza, semesterstartsfest og julebord, det har vi fortsatt med i år, men vi skal fokusere sterkere på saker som angår de

samiske studentenes studiehverdag, her vil vi jobbe tett opp mot senter for samisk forskning, urfolkstudenter og internasjonale studenter på

universitetet i Tromsø

Vil inkludere Høyskolen

Ol Johan opplyser at SSSR ble startet for snart 25 år siden og at det blir 25 årsjubileum i år, 2008. Universitetet i Tromsø liker å kalle seg for et urfolksuniversitet. Ved de snart 25 årene organisasjonen har fungert, har det vært jobbet mye rundt en realisering av denne profilen i praksis, men samtidig retter han en finger mot sin egen forening.

- Vi har ikke vært flinke nok med å inkludere høyskolen, men det er i ferd med å endres, understreker han.

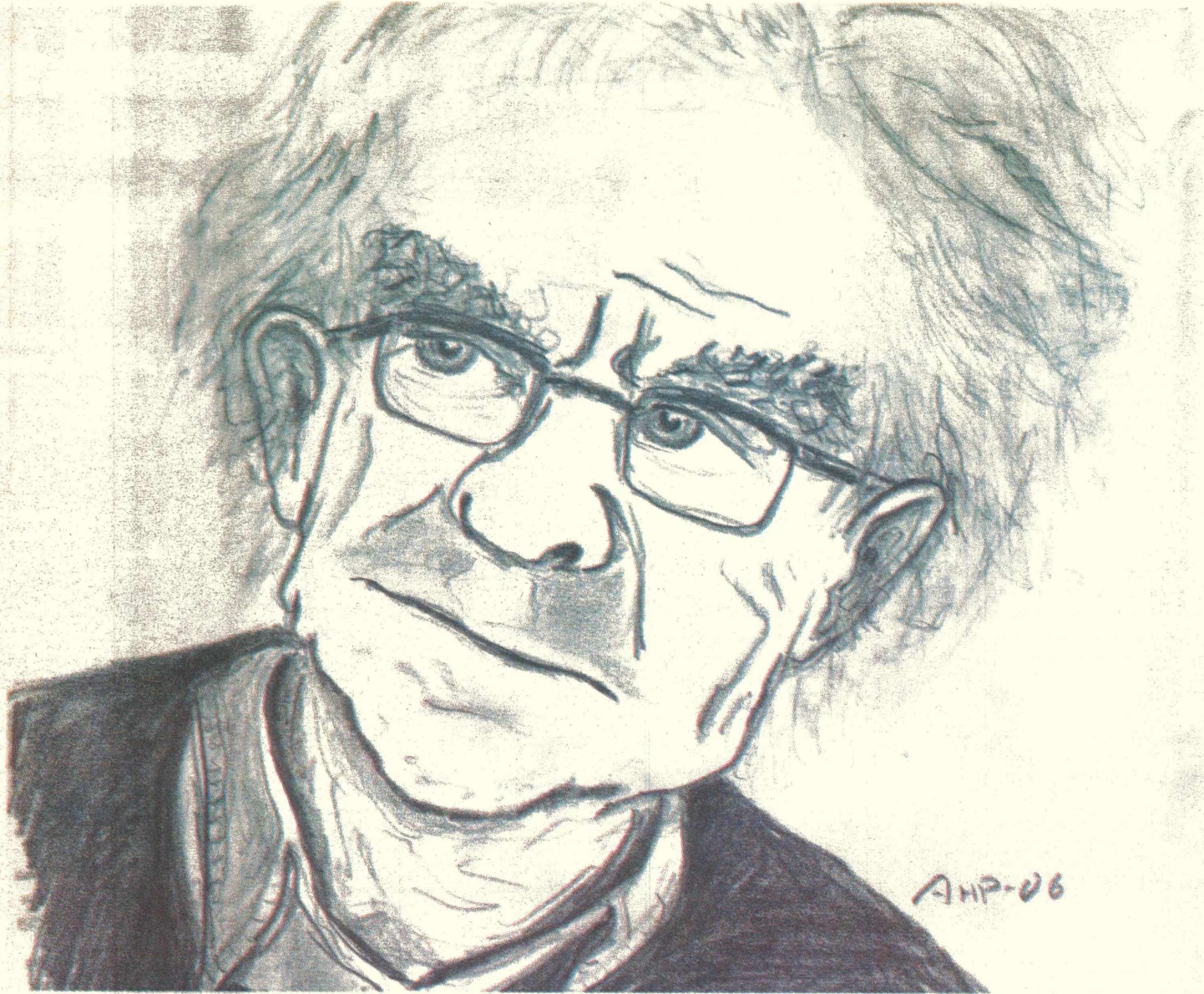
Fint å være same i Tromsø

Ol Johan er klar for at nye samiske studenter på høyskolen og universitetet skal ta kontakt med han for å kunne bli med i foreningen eller hvis de trenger hjelp med saker.

Avslutningsvis understreker han at Universitetet generelt gjør en god jobb for de samiske studentene, og som han sier det selv - Det er fint å være samisk i Tromsø!

PORTRETTET Jan Erik Vold

En beat av Volds verden

TEKST OG FOTO: HEJDI TERJESDATTER ØKSNES MOEN
ILLUSTRASJON: AUDUN HEGGEDAL PEDERSEN

- Studielivet? Ja, nei, jeg synes ikke at jeg lærte noe særlig, forteller Jan Erik Vold på besøk under Ordkalotten i Tromsø.

I forbindelse med Ordkalotten gjestet Jan Erik Vold Tromsø. Den velkjente norske poeten deltok blant annet på et "Mestermøte" mellom han selv og Shuntaro Tanikava, en japansk poet som ikke er særlig kjent i Norge, men som er mer profilert i Japan.

- Det var jo stråledende denne samtalen vi hadde og det er bra at man møter andre lyriske tradisjoner, særlig utenfor Europa. Det må ha vært en av de mest lytteverdige samtaler jeg noen gang har deltatt i, kommenterer Vold.

Vold debuterte som 26-åring med *mellom speil og speil* i 1965, og siden har han utgitt over 20 diktsamlinger, flere antologier og essays. Han har i tillegg gjendiktet og gjort tilgjengelig flere utenlandske poeter for det norske publikum. Han har gjennom over 40 år i den norske offentligheten rukket å bli en folkekjær poet, og han er både hyllet og kritisert som lyriker. Nå bor han i Stockholm, og ser ikke på det å bo utenfor landet som noe aber.

Det er enkelte ting man ser lettere når man ser Norge utenfra. For eksempel at en norsk dikter som Prøysen, som døde i 1970, ikke ble anerkjent som noen stor visekunstner før 30 år senere. Mens i Sverige har de hatt Bellmann, som allerede på 1700-tallet sikret seg status som stor skald. Jeg mener, Tango for to er jo en genial komposisjon, både tekstmessig og musikalsk. Det kan ikke gjøres bedre, det er en liten enakter. Så det går godt å ha det hele på behagelig, men likevel overkommelig avstand, sier Vold.

Japan og Vold

Grunnen til at nettopp Vold var invitert til en litteraturfestival med Japan som tema, er at han på mange måter introduserte haikuformen for mange norske lesere. Spesielt hans haikuispirerte trelinjers dikt fra blant annet diktsamlingen *spor, snø* som ble utgitt i 1970. Men poesien er ikke det eneste som fascinerer Vold ved dette landet. Han trekker også frem japansk film.

- Man har jo selvfølgelig også sett en del japanske filmer, særlig av Kurosawa. En grandios filmmaker, helt makeløs og en av de aller beste. Man sier at han lager filmer fra Japan slik at vi i vesten skal kunne forstå det. Så haikudiktningen og Kurosawas filmer er to ting som har betydd mye for meg, forteller Vold.

Samtidig som Vold ble introdusert for japansk haikudiktning tidlig på 60-tallet, leste han en del Nord-amerikansk lyrikk som også var inspirert av japansk kultur og poesi. Blant annet imagismen og de såkalte beat-poetene. Ikke minst jazzen må sies å ha vært svært viktig for hans forfatterskap.

- Det ene ledet til det andre og jeg kjente jo til Ezra Pounds arbeider og skriverier i den imagistiske ånd, så det tok jeg også til meg tidlig. Jeg var et år i California på et universitet der på et stipend i 1962/63 og da var det fine lærere som la ut det der for meg.

Studier og jazz

I tillegg til dette ene året i USA, hvor han studerte blant annet litteratur og filosofi, har Vold også studert ved universitetet i Uppsala og på Blindern i Oslo.

Hvordan var studielivet på den tiden?

- Studielivet, ja, nei, jeg synes ikke at jeg lærte noe særlig, bortsett fra det jeg lærte på det ene året i USA. Jeg tok engelsk grunnfag og norsk mellomfag i Oslo tidlig på 60-tallet, forteller han.

Så du fikk ikke noe ut av det norske universitetet?

- Jo da, det er klart jeg fikk det, men det som pekte utover og mot det nye, det kom andre steder fra. Selve norskstudiet pekte ikke fremover. Imagistene fikk du ikke

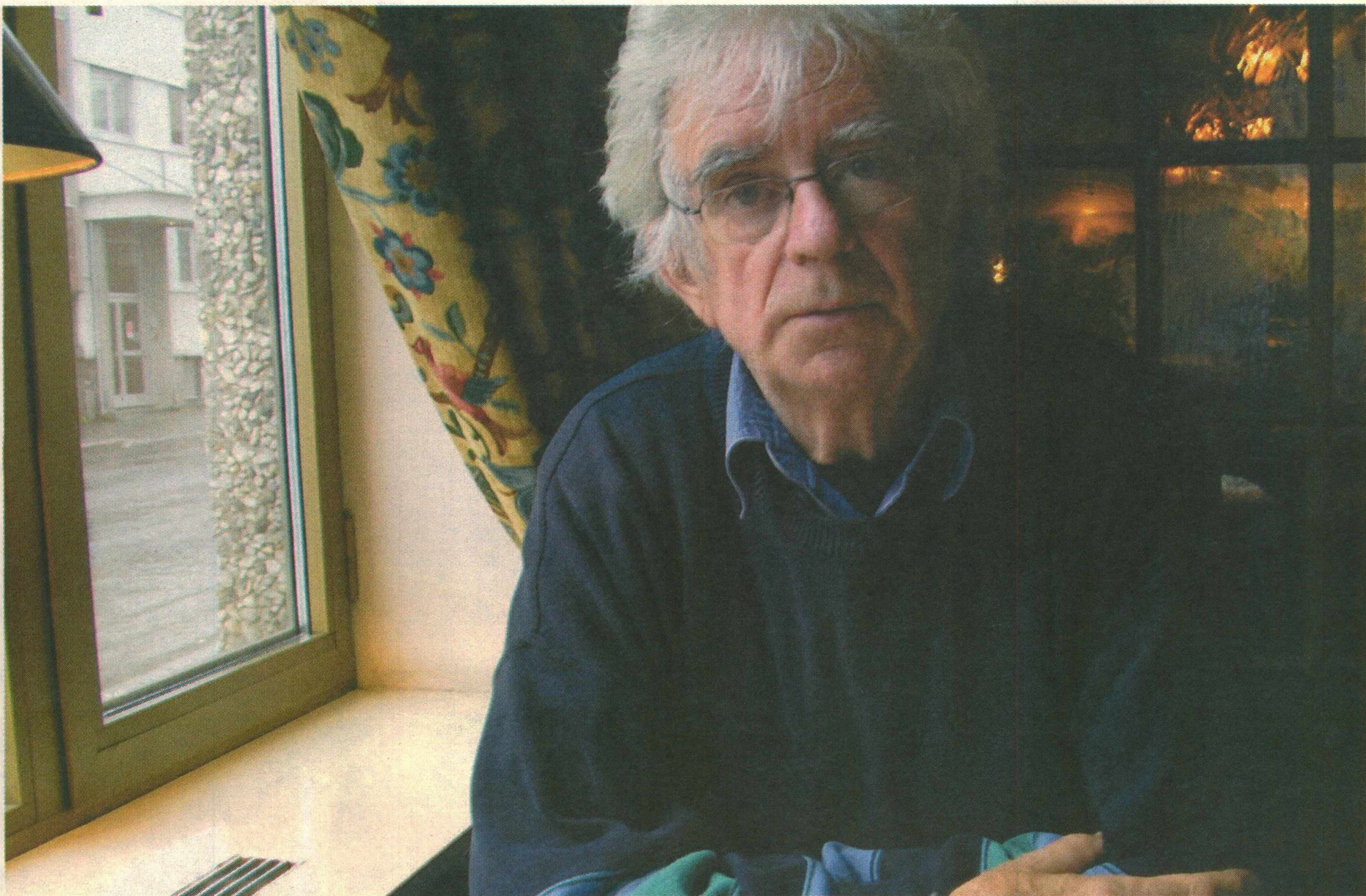
høre om på nordisk institutt, sier han og smiler.

Det var først og fremst jazzinteressen som gjorde Vold oppmerksom på de amerikanske poetene, og gjennom diverse jazzblader kom han tidlig over forfattere som Allen Ginsberg og Jack Kerouac, som igjen var opptatt av jazz, haikudiktning og japansk kultur (bla. Zenbuddhisme). Gjennom disse ble Vold introdusert for flere forfattere i og i utkanten av den såkalte beatkulturen som vokste fram i USA i løpet av 1950-tallet.

- Av de amerikanerne jeg først begynte å lese så var det særlig en som heter Robert Creeley som fascinerte meg veldig, så han laget jeg et utvalg av i -72, tror jeg det var, og da hadde jeg truffet han på riktig i USA. Han var en hyggelig mann. Og ikke minst William Carlos Williams, for han ble jeg oppmerksom på i California, så han var den første amerikanske lyrikeren jeg lagde et svært utvalg av. Og oppi det hele kommer Bob Dylan inn da, med sine viser, og så kommer Frank O'Hara med sine dikt. Og alt dette var ting som ikke fantes i Norge, så jeg tok ikke opp plassen til noen. Jeg bare informerte om det som burde vært informert om for lenge siden, mener Vold.

Timing og jazz

Etter at Vold ble gjort oppmerksom på denne koblingen som fantes mellom

jazz og lyrikk, gikk han etter hvert videre på den selv, fordi denne typen poesiformidling i følge ham selv kunne nå ut på en helt annen måte enn den akademiske lyrikken som ble undervist på universitetene. Og når anledningen da bød seg til å bli med på dette, så var det full klaff, med blant andre Jan Garbarek, som Vold jobbet med en 10-års tid. Noe av det Vold er mest kjent for er jo nettopp dette; selve fremførelsen av diktene, med jazzmusikk som akkompagnement, en form han virker komfortabel med, så lenge det er greit for musikerne. Vold mimrer:

- Høydepunktet, det må man jo kunne kalle det, er å ha vært i studio med Chet Baker i Paris. Det var jo helt fantastisk. Og når han synes det var ålreit, da må man jo godta det...

Jazzens uttrykk er ikke bare musikalsk, men kan ofte komme til syne i poesien selv. I følge Vold er selve diktet som form ofte basert på jazzens uttrykk. Han siterer et av sine egne dikt;

- Ta for eksempel diktet, dråpen/ henger der/ ikke. Da kan man si at linjedelingen er veldig viktig. Si "dråpen henger der ikke", det blir flatt, og spenningsløst. Det har jo med timing og sånt å gjøre fra musikkens verden, mener han. I tillegg til det med timing er Vold opptatt av det matematiske. Diktet må gå opp.

- Det at jeg skriver fire linjer, med ulik lengde og så fire linjer igjen, det er en form jeg har, den faller veldig lett for meg. Jeg kan begynne å skriv og så før jeg vet ordet av det så kan jeg ta en pause på hver fjerde linje. Og når jeg skal skrive dette pent på maskin, så ser jeg til at pausene kommer riktig, og da kan det hende jeg endrer litt på linjedelingen, men det må gå opp altså, på 8 eller 12, eller 16, eller 20 også videre, poengterer han.

The man with the plan

Vold begynte å skrive før han visste at han skulle bli poet, men da han først oppdaget dette gikk han planmessig tilverks.

- Da den første boka mi kom i 1965 så hadde jeg allerede klart for meg at jeg kom til å skrive sju bøker på kort tid, eller i hvert fall i løpet av overskuelig fremtid. Den siste av disse var *spor, snø* fra 1970, der jeg samlet opp alle trelinjersdiktene jeg hadde lagt til side helt siden før mellom speil og speil. Men jeg fortalte selvtølgelig ingen om dette, så dum var jeg ikke. Den dagen du har lansert en plan, så kan jo planen mislykkes. Og om planen hadde mislyktes så hadde jo ingen fått vite det. Det kan tenkes jeg har planer i dag og, men jeg er ikke så jævla dum at jeg forteller om de. Jeg forteller om de i etterkant, konstaterer Vold.

Så du har ikke lyst til å si noe om det?

- Nei, men jeg tenker i store buer.

Tilbake til Norge

Hva synes du om norsk lyrikk i dag?

- Jeg ser jo at mange prøver å gå tilbake til sekstitallet og prøver å gå videre fra det mest eksperimentelle derfra, men da er det viktig å være klar over hva som er gjort før. Du kan jo ikke finne opp telefonen to ganger. Men det er jo et instinkt blant de yngre skriverne at de må prøve å gjøre noe annet enn det veldig bejublete som alle kjenner til. Det som var leit med 60-tallets tradisjon var at alt det spennende ble brutt, i og med at ml'erne begynte å diktere hvordan litteraturen skulle se ut. Og der fikk vi jo et tempotap på 20 år, hevder Vold.

Hva tror du kunne være lurt for en lyriker i dag å gripe fatt i? Det kan jo være vanskelig å se nye muligheter.

- Jeg vil tro at mange ville gå inn i visuelle media og begynne å lage film, eller jobbe med rare nye musikkformer som blander mye rart. En ting er all musikken de holder på med, med all ageringen og hip hop og hit og dit. Ravi er jo et eksempel og jeg mener tekstene hans, vel, det er jo en søt fyr og det er greit nok det, men foreløpig så kommer han ikke inn i lyrikkantologiene med det der. Når du står der helt fremme og gjør noe nytt, så gjelder det samtidig å ha påfyll underveis. Andre merker jo ikke om det kommer påfyll, men de merker det når det har tatt slutt, sier Vold.

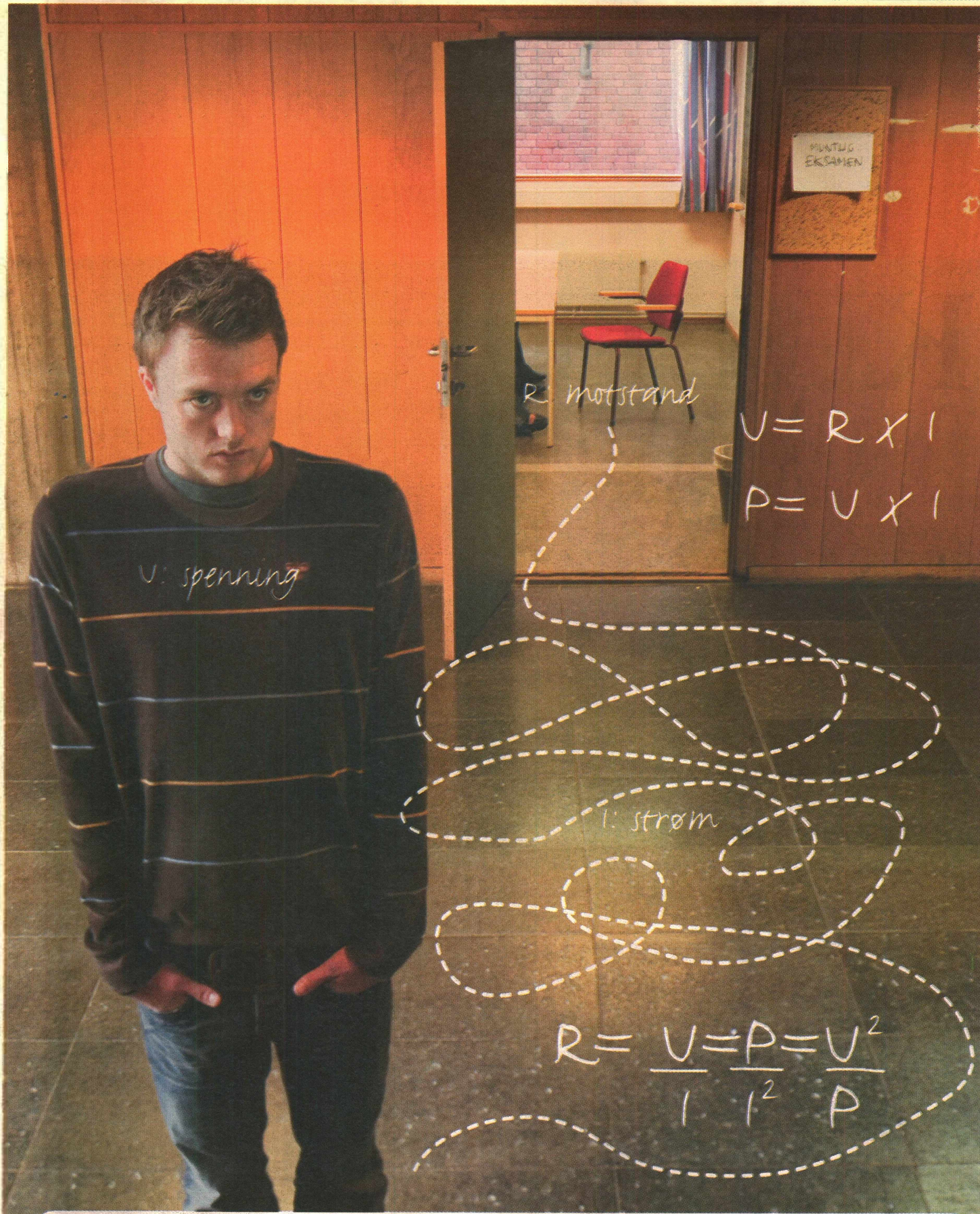
Uten sikkerhetsnett

I tillegg til det biografiske og essayistiske kan det virke som om det for det meste er lyrikken som gjør litteraturen viktig i Volds øyne. Poesiformatet er hendig mener han og det kan brukes på så mange måter at det alltid vil finnes oppfinnsomme folk som kan lage ting som får en til å spisse ørene.

- Tredve sekunder så har du lest opp et dikt, og du kan si så mye rart på de tretti sekundene at du kan få hjernen til folk opp i turtall, fantaserer Vold og fortsetter - Jeg er ikke noe bekymret for poesien. Det er verre at folk kaster bort tida si på å lese disse romanene, men det...

- Du er ikke så glad i romaner?

- Nja, det er nå så. Jeg leser sakte, og det tar lang tid for meg å lese en roman, og når jeg da kan finne det samme i et dikt... det er jo inne i hodet alt skjer ikke sant. Alle trapesinstrumentene er i orden og vi kaster oss rundt omkring i vår egen hjerne og der er det ikke noe sikkerhetsnett. For du hopper inne i deg sjøl, så det gjør ikke noe om du detter ned. Det er ikke så skummelt, tyngdeloven gjelder jo ikke i hjernen.

Medlemskapet lønner seg lenge før du begynner i din første jobb

Tekna er organisasjonen for deg som planlegger en master innen teknisk-naturvitenskapelige fag. Som studentmedlem i Tekna får du en rekke fordeler som blant annet:

- Kurs og andre aktiviteter som hjelper deg i studietiden.
- Gratis forsikring. Velg mellom PC, ulykke eller innbo med sykkel.
- Hjelp når du søker jobb eller sommerjobb.

Blant våre 45 000 medlemmer er 7000 studenter, meld deg inn du også på www.tekna.no

 Tekna
www.tekna.no

KULTUR

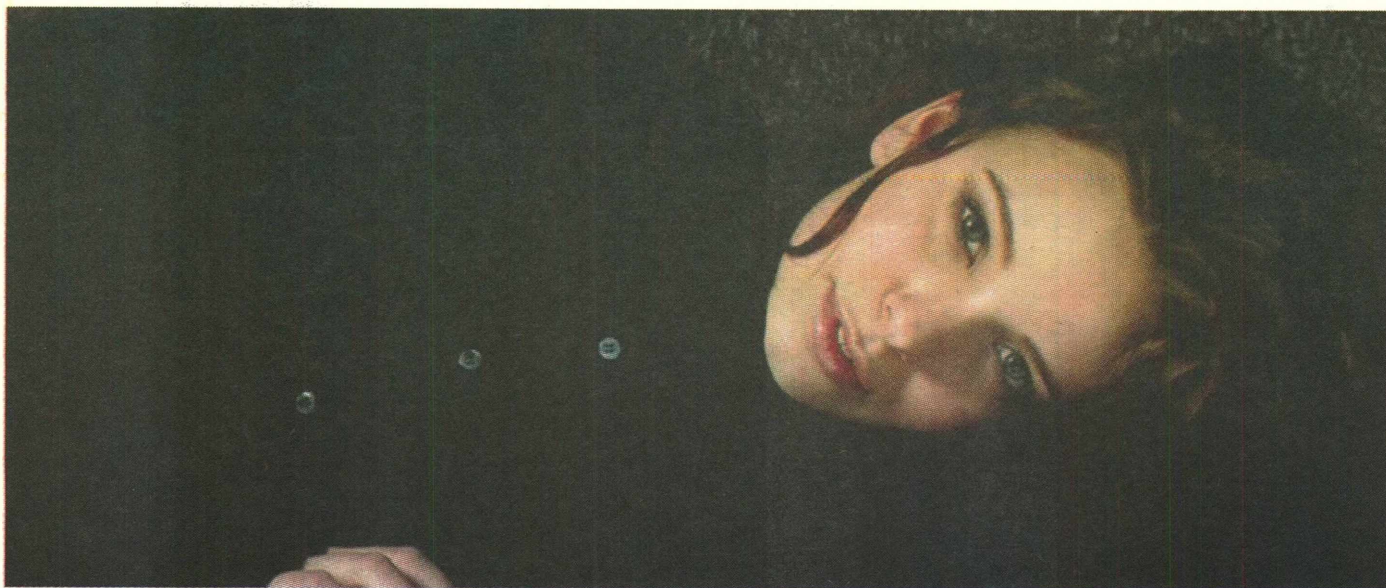

Årets Insomniafestival vil være smykket i søppel

KULTUR

forhåndsomtale

Og så ble hun voksen

TEKST: FRITHJOF EIDE FJELDSTAD
FOTO: STIAN ANDERSEN/PRESSE

Marit Larsen har ligget i skyggen av Marion Ravn. Nå har hun kommet opp til overflaten, og for første gang gjester hun Tromsø og Driv.

Det er ikke lett å få tak i 23-åringen fra Lørenskog om dagen. Med sitt første soloalbum, *Under The Surface*, har Marit Larsen endelig klart å finne sitt eget musikalske uttrykk. Plata har satt henne i sentral posisjon som låtskriver, og hun er nå i gang med kreativ skrivning og album nummer to.

- Jeg har samlet masse ideer mens jeg har vært ute på turné i sommer, forteller Larsen, som nå har to uker på seg til intensiv komponering før hun igjen må pakke kofferten.

Musikalsk modnet

Etter bruddet med M2M i 2002 gikk Marion Ravn direkte inn i sitt eget sololøp, og ingen regnet med å noensinne høre fra Larsen igjen. Men den unge artisten hadde andre planer.

Hva skjedde?

- Jeg brukte pausen til å utvikle mitt eget musikalske uttrykk og bygge opp et nytt nettverk av musikere som ville jobbe med *min* musikk, forklarer hun.

- Jeg startet på en måte med blanke ark.

Det er ingen tvil om at Larsen har utviklet seg i overraskende stor grad og at hun nå kan sies å ha et mer modent uttrykk. Dette mener hun er et resultat av det hun fikk med seg fra M2M, kombinert med en naturlig utvikling. Men hun medgir også at livet som soloartist har gjort henne mer bevisst på hennes eget arbeid.

- Med M2M fløy på en måte alt forbi, fordi det var så mange involverte, forteller Larsen. Da jeg hadde plata i hånda, var det vanskelig for meg å kjenne igjen mitt eget arbeid, fortsetter hun. Det er først med *Under The Surface* at hun for alvor føler seg lansert som kunstner.

Skriver om seg selv

Føler du at uttrykket du har kommet frem til blir anerkjent?

- Ja, på bakgrunn av at albumet mitt har solgt så godt føler jeg det, forteller Larsen, men presiserer at hun ikke tenker på om musikken hennes vil selge når hun skriver.

- Men jeg er veldig glad for at også tittelsporet på plata, hvor jeg virkelig fikk uttrykt meg selv, ble så godt mottatt, fullfører hun.

- Jeg føler jeg har blitt modigere og har også et behov for å dele alt av meg selv i musikken, sier Larsen, og innrømmer at alt hun skriver har et selvbiografisk grunnlag.

- Det er viktig for meg at det jeg skriver skal bety noe for meg, rent personlig.

Meditativ skrivning

Hvordan går du frem nå du komponerer?

- Da henter jeg frem ideer jeg har fått fra ulike situasjoner og setter meg inn i det samme sinnelaget jeg var i da de kom, beskriver Larsen, som anser dette som en mediativ prosess.

- Tekst og musikk lager jeg ofte separat, forteller hun.

- Magien kommer når dette kombineres og møtes til noe større, fortsetter den unge låtskriveren.

Larsen, som hører mye på blant annet Fiona Apple, Gillian Welch og har foreldre innen klassisk musikk, føler ikke at hennes egen musikk svarer direkte til inspirasjonskildene.

- Jeg liker ikke musikk som ligner min egen, innrømmer hun.

- Og når jeg skriver, unngår jeg å høre på den musikken jeg vanligvis lytter til, for å ikke etterligne for mye.

Hva er din største musikalske opplevelse?

- Det er vanskelig å si, men min favorittkomponist fra klassisk musikk er Gustav Mahler. Jeg har også en far i Oslo filharmoniske, så mine største musikalske opplevelser har jeg fra klassisk musikk, konkluderer hun.

Godt samhold

Larsen kommer til Tromsø med musikere fra de bandene hun liker best i Norge.

- Vi har blitt en utrolig bra gjeng, og jeg var på kafé med hver enkelt av dem før jeg bestemte meg for at det var de jeg ville ha med, sier Larsen og føler seg svært heldig som får spille med Tom Hell, Marius Graff, Karin Sayed, Even Ormestad og Kaja Pettersen.

- Vi har turnert siden april og vi er mye sammen også når vi ikke spiller, fortsetter hun.

- Det er viktig å ha folk å jobbe med som fungerer godt samme på både det kreative og det sosiale, understreker Larsen.

Hva gjør du for å nullstille deg før konsertene?

- Jeg har ventet i fire år på å gjøre meg klar, så foreløpig har jeg ikke hatt noe behov for det.

- Men jeg har noen måter å psyke meg opp på, legger hun til.

Hva er de?

- Det er privat.

Ti kjappe om Marit Larsen:

- 1) Født: 1. juli 1983
- 2) Vil helst bo i Paris
- 3) Har kontrakt på flere plateopsjoner, men vet ikke når hennes neste utgivelse slipper. 4) Leser nå: Mr. Verticle av Paul Aster.
- 5) Ingen lesehest, men koser seg lenge med en bok om gangen.
- 6) Favorittfilm: Amelie
- 7) Liker å lage mat, helst fisk, til sine venner.
- 8) Vil studere arkeologi, men har ingen bestemte perioder hun trekkes mot.
- 9) Spiller: gitar, piano, mandolin og banjo (og sang)
- 10) Kommer til Tromsø 12. oktober (på Driv)

Fra "Skrivebordet"

JEG SER

-Jeg ser, jeg ser...

Jeg er visst kommet på en feil klode

Her er så underligt...

- Sigbjørn Obstfelder-

Ute får jeg ofte spørsmål om jeg har truffet min opprinnelige familie, snakker koreansk eller om jeg på en eller annen måte har noen savn i forhold til det å være adoptert. Alle disse spørsmålene blir nok stilt med et ønske om å forstå, men danner samtidig et slags skille, hvor veien til å føle seg fremmed kortes betraktelig ned. Et spørsmål om hvordan det er å være annerledes gjør naturligvis den som spør annerledes også, skillet øker, og grupperingen er i gang.

Jeg ser et paradoks: På den ene siden har mennesker en gjennomgående, nærmest sykkelig trang til å gruppere hverandre inn i alder, kjønn, rase, geografisk tilhørighet et cetera et cetera. Det gir oss en følelse av kontroll, og på dette grunnlaget blir vi i stand til å definere oss selv. Men når vi så møter andre som ikke automatisk blir inn i vår egen gruppe, oppstår plutselig trangten til å forstå disse andre, disse fremmedgjorte. Skulle dette mislykkes kan det få alvorlige konsekvenser, som fremmedfrykt og hat. Regla er gammel, det er oss og dem.

Fremmedgjøring er et begrep som har en tendens til å stadig dukke opp og bli debattert rundt til det kjedsommelige. Innvandrere, homofile, tenåringer og adoptivbarn er bare noen av de typiske gruppene denne debatten spiller seg i. Panelene fylles med høyt utdannede samfunnsvitere og representanter for disse fremmedgjorte, som åpenbart må bære på tunge lass av kontinuerlig identitetskrise. Men hvem skal forstå hvem? Det går begge veier, men vårt grunnleggende behov for å gruppere oss bringes inn i diskusjonene og slår slik tilbake på oss selv. Ved å opprette gruppeskillene, som åpenbart er en sosial konstruksjon, har vi gjort det nærmest umulig å naturlig forstå oss på de perifere gruppene som ikke inngår i våre egne.

Debattene, som tar utgangspunkt i forskjellene og ikke likhetene mellom gruppene, er ofte med på å ytterligere øke dette skillet, til tross for at de egentlig var ment for å slå det ned. Fremmedgjøring er ikke noe som oppstår spontant i et menneske, det er noe som blir pumpet på den eller de det gjelder av samfunnet rundt. Debatter er bare ett eksempel som kaster bensin på flammen. Selv om bildet har mange nyanser kan én løsning være å til en viss grad tie fremmedgjøringen i hjel. For å føre dette over til for eksempel diskusjonen om heterofil eller homofil legning vil dette innebære at det ikke lenger finnes et skap å komme ut av.

FRITHJOF EIDE FJELDSTAD

GJENGANGERE

AV HENRIK IBSEN

PREMIERE 5. OKTOBER 2006

MED: GURI JOHNSON, JØRN-BJØRN FULLER-GEE, KRISTIAN FR. FIGENSCHOW JR.,
KETIL HØEGH OG MARIA BOCK

REGI: ØYVIND OSMD ERIKSEN **SCENOGRAFI OG KOSTYMER:** NORA FURUHOLMEN
LYSDESIGN: JOAKIM MOE RØYSLAND **MASKE OG HÅR:** JOHN EINAR HAGEN

SPILLEPERIODE: 5. OKTOBER - 4. NOVEMBER

SCENE ØST

HÅLOG
ALAND
TEATER

KULTUR Poker

Legger kortene på bordet

TEXAS HOLD'EM: Det kan være lurt å ha et ess i ermet.

TEKST: SIMON OSEN
FOTO: ØVVIND ASPELUND

Spilledilla er kommet til UiTø. Studentenes kortlag åpner sjetongboksen.

Studentenes kortlag er en ny stiftelse på campus som i likhet med andre pokerrelaterte organisasjoner ellers i landet, er i stor vekst. Organisasjonens sentrale styremedlemmer, Knut Fjeldvig, Nikolai Vold og Jonas Eilertsen, har allerede holdt en stor gratis pokerturnering der hele 163 deltagere fikk spille seg blakke på juksepenge i fjerde etasje på Driv. Pulsen var høy for mange, og det var godt man kunne få seg en beroligende pils eller noen nevrologiske chilinøtter fra baren. De siste vinnerne fikk ta med seg premiering for sin innsats hjemover.

Kompisdemokrati

Styremedlem Knut Fjeldvig beskriver seg selv som den formelle lederen i "kompisdemokratiet". Det er han som må banke hånden i bordet når kaklingen kommer ut av kontroll. Han sitter i studentstyret og går for tiden språk

og økonomi, men har ikke drevet en organisasjon som studentenes kortlag tidligere. Han spiller selv nettpoker for cirka 250 kroner i måneden og har også hyppige "sigarkvelder" med gutta. Men han fikk lyst til å gjøre dette til noe større, og da ble det å gjøre poker til formell organisasjon for studentene et naturlig valg.

-Vår første tanke var at vi hadde lyst til å lage en stor turnering, forteller Fjeldvig. For et år siden var han på student-NM i poker og fikk ideen til studentenes kortlag.

- Jeg har mange venner som er bitt av basillen, og nesten alle studenter synes det er gøy å spille poker, tror han.

-Jeg så muligheten til å lage en gruppering som kunne få ekstern støtte, siden målgruppen vår er studentene. Støtte henger sammen med medlemstall, presiserer pokerentusiastene.

- For å motivere spillere må vi ha premier og da trenger vi å kunne tilby sponsorene våre en større gruppe mennesker, slår Fjeldvig fast.

- Sånn sett var vår første turnering en

suksess. Driv var positive til å låne oss lokalene og fikk også større omsetning enn vanlig takket være oss, skryter han og fortsetter:

-Alle de lokale næringsdrivende vi har vært i kontakt med synes det er et godt initiativ og er ensidig positive. Vi fikk ikke nei fra noen vi spurte, forteller han fornøyd.

-Studentene ble sett på som en viktig interessegruppe. Vi vil gjerne takke våre sponsorer, uten dem hadde ikke turneringen vært mulig.

Legitimt foretak

Legitimiteten var det ingen problemer med. De tre initiativtakerne hadde gjort undersøkelsene sine grundig.

- Så lenge det ikke er innsats og premie i samme spill er alt vi gjør innenfor lovverket, opplyser Fjeldvig.

Ønsker dere å promotere kortspill som pengespill eller kortspill som aktivitet og sport?

- Vi promoterer poker. Vi lager gratis poker-turneringer. Det vi ønsker er å lage et miljø der man kan spille poker uten

personlig økonomisk innsats, utdyper Fjeldvig.

- Å delta i turneringene våre vil forbli gratis.

Vil det bli flere turneringer i fremtiden?

- Vi ønsker å holde arrangementer av høy kvalitet. Kvalitet over kvantitet. I utgangspunktet har vi tenkt å legge opp til en rytme på en turnering hver andre måned. Vi regner med å holde en til før semesterslutt også, opplyser han.

Uproblematisk sponning

Ladbroke, forrige turnerings hovedsponsor, er en stor aktør på diverse former for gambling på nett. Til dags dato driver de stort sett vedding i England, Irland og Belgia og de har ikke fått konsesjon for drift i Norge. De har saksøkt staten Norge, og Oslo tingrett har sendt saken videre til EFTA-domstolen. Den 31. januar er det klart for muntlig høring i Luxemburg. Private selskapers arrangementer kan ikke ha innsats og premie i samme spill uten å ha fått tillatelse fra staten, slik det står i dag. Ladbroke vil fortsette å sponse studentenes kortlag. Dette tar ikke Fjeldvig spesielt tungt.

KULTUR

TURNERING: Studentenes kortlag arrangerer pokerturneringer.

-Ladbroke er vår hovedsponsor. De ønsker å markere sine nettsider for norske spillere. Det er det de får igjen for å sponse oss. Vi forhandler avtaler med dem i denne stund om fremtidige turneringer.

Ser dere på det som problematisk at Ladbrokes er en side som ville vært ulovlig å opprette på norsk grunn?

- Det er ikke problematisk. Vi er bare ute etter sponing, og de får ingen aktiv reklamering. Det er lett å finne verne eksempler på reklamepraksis innenfor tipping, joker og så videre, påpeker han.

Er det virkelig så lurt for studentene å bruke i mange tilfeller lånte penger på spill?

- Det går an å spille på nett uten å være en storgambler, forsikrer kortlagets leder. To timer på nett trenger ikke å koste mer enn en kinobillett. Selv bruker jeg 250 kroner i måneden på nettpoker, forteller Fjeldvig, som også legger til at han da går i null.

Sannsynligvis ingen liberalisering

Når det gjelder utviklingen av spillebasillen på nasjonalt plan, har ikke Fjeldvig noen overordnede meninger. Det statlige monopolet på gambling vil sannsynligvis forbli.

- Det statlige monopolet er ikke nødvendigvis negativt, slår han fast. Det er ikke et problem at staten regulerer. Men jeg synes staten er like ille som private aktører. Du får jo tilsendt travkuponger fra staten med jackpotter og superspill etc. Den pågående debatten rundt dette dreier seg om hvor vidt gambling skal sidestilles med alkohol, der det bør være legalt, men ikke oppfordres til gjennom reklame.

Vedrørende legaliteten av "Studentenes Kortlag" forteller et medlem av Justisdepartementet at å organisere pengespill må skje gjennom staten, og staten alene. Å indirekte arrangere pengespill gjennom opprettelse av brukerkontoer på en nettside som Ladbroke er ikke i direkte strid med regelverket, men helt klart er praksis som vil rammes av et nytt lovforslag fra kultur- og kirkeminister, Trond Giske. Hvis Giskes forslag til lovendring skulle vedtas, vil det skje en omfattende utvidelse av reglementet for all nettgambling, hvor pokerspill på verdensveven etter all sannsynlighet vil forbys. Fjeldvig avviser at de er i grenseland:

-Vi har gjort research. Lotteritilsynet reagerer på direkte reklame for nettspill. Vi gir ikke direkte reklame. Freeroll-turneringer har allerede blitt arrangert i Norge flere år, dette er ikke noe nytt, påpeker han.

Man må kunne ha det gøy!

Risikerer ikke studentenes kortlag å indirekte stimulere til spillelegalitet?

- Man må kunne ha det gøy, men alt med måte, mener Fjeldvig. Det er samme greia som med alkohol. Alle kan ikke forhindres i å drikke på grunnlag av at noen blir alkoholikere. Men spillelegalitet, på samme måte som alkoholisme, er fortsatt en tragedie, medgir han.

Er det i dine øyne mer korrekt å bruke penger på statlige pengespill enn potensielle private?

- Det er større sjanse for å vinne i poker enn i Lotto, for å si det sånn. *Hvordan ser du på at poker er den hurtigst voksende aktiviteten blant studenter?*

Er det ikke uheldig at gambling og pengespill tiltrekker så mange?

- Myndige mennesker må få gjøre det de vil innenfor rimelighetens rammer, slår Fjeldvig fast. Mindreårige som spiller er vi sterkt i mot. Den utviklingen er skremmende og derfor opererer vi med aldersgrense og kravet om at deltagerne skal være studenter ved en høyere utdanningsinstitusjon.

Søker støtte

Kortlaget har søkt om støtte fra studentenes semesteravgift. Denne støtten skal brukes til utstyr og organisasjonsdriften. I denne inngår også en lønn til de ansatte. Mange andre studentorganisasjoner utfører sine mål uten denne type personlig belønning.

Hvilke oppgaver vil delegeres mellom de ansatte for å rettferdiggjøre disse lønningene?

- Lønningene vi søkte om var 30.000 på årsbasis, fordelt på tre personer. Det krever tid og arbeid å drive denne organisasjonen. Vi ser på det som symbolsk sum. I tillegg ønsker vi at studentenes kortlag skal bli en vedvarende organisasjon. Noen må jo ta over etter oss en gang, og en slik gulrot vil motivere, svarer Fjeldvig. Samfunnet/ Driv/ Utopia budsjetterer mye høyere lønninger på de samme argumentene som oss. Vi har ikke hentet ut noen personlig økonomisk gevinst og vi gjør dette fordi det er gøy og kult å arrangere pokerstevner.

Pokerepoker

Navnet poker kommer visstnok fra det franske ordet *poque*, som igjen stammer fra det tyske *pochen*. (*To knock* kan også bety å skryte på nederlandsk) Poker ligner det persiske spillet *as nas* og kom muligens til vesten gjennom persiske sjømenn som lærte det bort til franske nybyggere i New Orleans. Det bærer slektskap med renessanse-spillet *primero* og det franske *primero*.

Den engelske skuespilleren Joseph Crowell rapporterte at spillet ble spilt i New Orleans i 1829, med en kortstokk med 20 kort og der 4 spillere vedda om hvem som hadde de mest verdifulle kortene. Etter oppblomstringen av 52-korts kortstokkene ble spillet utviklet videre og man fikk mange ulike versjoner av spillet. Æren for spredningen av spillet til andre land og kontinenter tilkjennes gjerne det amerikanske militæret. Etter 2000 er det særlig pokerspilling på internett som er det *hotte*. Uttrykk som "å ha et ess i ermet" kommer fra pokersjargong.

Den tradisjonelle varianten av spillet spilles med 2 eller flere spillere, fortrinnsvis flere enn 2, og hver spiller får utdelt 5 kort hver fra starten av hver runde. Deretter kan hver enkelt bytte ut så mange av de fem kortene man vil, med nye kort. Man vet ikke før man bytter hvilke nye kort man vil få. Dersom alle er enige om å bytte kort en gang til, kan man gjøre det, hvis ikke begynner man å satse. Man satser ut i fra hva slags kort man har og ulike kombinasjoner av kort gir ulik verdi. Den med best kortkombinasjon har best kort. Men man kan også bløffe motstanderne, som selvsagt ikke vet hvilke kort de andre har, ved å satse høyt og gi inntrykk av å ha gode kort.

Satsingen kan gå i flere runder og de som ønsker kan gi opp underveis. Da taper de alt de har satset så langt og må kaste sine kort. Man satser helt til en av spillerne ikke overbyr de andre men "ser" dem, altså satser det samme som dem. Da må alle som ikke har gitt seg vise frem kortene til hverandre og den med best kort vinner. Og en ny runde kan begynne. Vanligvis er det også slik at må betale seg inn i spillet med et slags inngangsgebyr, som inngår i den endelige potten.

Her er noen vanlige kortkombinasjonene i poker:

2 like kort er et par, jo høyere kort jo bedre.

3 like kort er tress, jo høyere kort jo bedre.

2 like og tre like kort kalles hus.

5 kort av samme slag kalles flush.

5 kort etter hverandre kalles straight.

5 kort etter hverandre og av samme slag kalles straight flush

De høyeste 5 kortene etter hverandre og av samme slag kalles royal straight flush og er det beste.

KULTUR Orgelsafari

Eksotisk kirkefestival og orgelsafari

ORGELSAFARI: Orgelet i Grønnåsen Kirke var en av attraksjonene ved årets orgelsafari ORGANIST: Elisabeth Fredriksen fremførte Knut Nysteds "Fantasia Triomfåde"

TEKST: FRITHJOF EIDE FJELDSTAD
FOTO: ASGEIR MORTENSEN

Tromsø Internasjonale Kirkefestival (TIK), ble for første gang arrangert i forrige uke. Hovedansvarlig, Kjell Yngve Riise, kunne friste med orgelsafari, hvor studenter fra Avdeling for kunsthøgskolen, Musikkonservatoriet, viste høy tangenføring.

- Tromsø Internasjonale Kirkefestival er en realisering av en utstedt kulturmelding fra Den Norske Kirke fra 2005, opplyser Riise.

- Meldingen "Kunsten å være kirke" oppgir gode begrunnelser for at kirken til alle tider er avhengig av kulturelle uttrykk, og ikke minst av å være bevisst sin egen rolle ved formidling av kunst og kultur, fortsetter han. Dette er noe Riise ønsker å ta på alvor, og slik kom ideen om en internasjonal kirkefestival.

Musikkonservatoriet spilte opp

Ved siden av byens kirkemusikere og lærere ved både Kirkelig utdanningscenter i Nord og Musikkonservatoriet, bidro også studenter fra de to institusjonene aktivt med musikalske innslag under årets festival. Over femti studenter fra konservatoriet delte sine ulike talenter med festivaldeltakerne. Av kulturelle attraksjoner TIK selv stod i regi av, var en nyskapning å finne: orgelsafari. Dette var et av de ulike arrangementene studenter fra musikkonservatoriet var medvirkende til.

Orgelbyen Tromsø

Ideen om en orgelsafari kom fra nåværende organist i Tromsdalen kirke, Ulf Krupka, som tidligere også har vært lærer ved Musikkonservatoriet og Matthias Anger, kantor i Grønnåsen menighet. Konseptet, som er en del av et større prosjekt om å gjøre Tromsø til en orgelby, går ut på å besøke de ulike plassene som er å finne i Tromsø og som også huser et orgel (Tromsø domkirke, Musikkonservatoriet, Elverhøy kirke, Grønnåsen kirke og Tromsdalen kirke). Her får publikum en femten minutters smaksprøve på hva de ulike orglene har å by på, alt fra utseende, lyd og tidstypiske særtrekk.

- Ordet safari er swahili og betyr reise, forteller domprost i Tromsø domkirke og medansvarlig for kirkefestivalen, Herborg Finnset Heiene, med drømmende stemme. Safarien har begynt, og turistene sitter benket i Tromsø domkirke, reisons første stasjon:

- en reise i kunst og kultur, som Finnset sier.

Med blikket på organisten

Etter femten minutters oppvarmende orgelering fra organist, Paul Gunnar Staff, går turen videre til Musikkonservatoriet, hvor musikkstudent Elisabeth Fredriksen skal fremføre sin del av safarien. Konservatoriets orgel er installert i byggets konsertsal, og det spesielle her er at publikum har øynene vendt mot organisten, noe som forhindrer forstyrrende hoder som kaster nysgjerrige blikk over skuldrene, og det oppstår en behagelig nærkontakt med organisten.

Fredriksen, fra Hammarøy, går 4. året på klassisk musikkutdanning og er svært fornøyd med å studere ved HiTø.

Det er et utbredt inntrykk hos mange unge musikere at Tromsøs musikkutdanning er mindre attraktiv enn for eksempel Musikkhøgskolen i Oslo og Musikkonservatoriet i Kristiansand. Hvordan ser du på dette?

- Det er synd, for her oppe er det veldig dyktige lærere og studenter. Til syvende og sist er det bare ens egen innsats det kommer an på.

Fredriksen beskriver hennes studievalg som ganske tilfeldig, da hun egentlig hadde startet på lærerhøgskolen.

- Jeg rotet meg bort i et orgel en dag og begynte så å ta timer med Bjørn Andor Drage, forteller hun.

- Da fant jeg fort ut at det var dette jeg ville holde på med og søkte meg inn på Musikkonservatoriet.

Hva er det du liker så godt med orgelet?

- Orgelet har utrolig mange muligheter, og man kan uttrykke seg på alle ulike måter. For eksempel er det heftig å spille tuttiorgel, hvor du føler at det virkelig river i alle veggene, sier Fredriksen oppglødd.

- Det kan jo være litt vanskelig å øve inn stykkene, men desto gøyere er det når det sitter.

Til orgelsafarien har Fredriksen valgt å spille et stykke av Knut Nystedt, "Fantasia Triomfåde".

- Jeg liker best å spille barokk, men moderne, sånn som stykket av Nystedt, er også veldig morsomt. Han er 91 år

gammel, men har skrevet mange heftige stykker, forteller hun. Dessuten er Hovland en komponist jeg liker å spille fra. Men romantikken kan jeg klare meg uten, legger hun til.

Hvordan er det å spille på orgelet i konsertsalen?

- Det er en ganske tørr akustikk der, noe som blokkerer den store klangen man får i en større kirke. Det er jo et savn.

Hvor ville du helst jobbet som organist?

- Et sted med et miljø for organister hadde vært det beste. Distriktet kan bli lite inspirerende. Aller helst ville jeg ha spilt i Bodø domkirke. Eller i Notre Dame, ler Fredriksen.

Safarien går videre fra Musikkonservatoriet til Elverhøy, fra Elverhøy til Grønnåsen, og til slutt reisons siste stopp, Tromsdalen kirke. På bussen har Ulf Krupka på en svært underholdende måte foret turistene med nyttig informasjon om attraksjonene underveis, og det er solid kunnskap til fingerspissene. Nå, ved reisons slutt har guiden vendt hjem. Han setter seg ved sitt mektige instrument og sender turistene ut i kulda og hjem, med varme toner på veien.

KULTUR **Insomnia**

Elektronisk høstfest

Øyvind Planting (alias DJ Las Plantas som også spiller i Hammondheads), festivalsjef Anette Tunheim Jakobsen og bookingansvarlig Charlotte Bendiksen ønsker velkommen til Insomniafestivalen

TEKST OG FOTO: INGA MARIE HOLST

Festivalbyen Tromsø har sin egen elektronikafestival. Insomniafestivalen er fem år og gjør om Kulturhuset til en fire dager lang musikkfest.

Onsdag 11. oktober sparkes festivalen i gang, og ikke mindre enn 26 artister og grupper skal opptre før dørene stenges natt til søndag. Programmet er allsidig, og om du tenker at en elektronikafestival bare består av tilfeldig pling plong, så er det bare å tro om igjen. For programmet er bredt, og flere store navn står på plakaten. Lørdag spiller Ralph Myerz og Bel Canto. Public Enemy, de amerikanske hip hop-legendene fra åttitallet, stiller mannsterkt med 15 stykker fredag. - Dette er ei gruppe som vanligvis spiller for tusenvis av mennesker, så dette er en sjanse til å oppleve en intimkonsert du nok aldri får igjen, sier festivalsjef, Anette Tunheim Jakobsen.

Hun og bookingansvarlig, Charlotte Bendiksen, er stolte over programmet de kan presentere.

- Fra undergrunnsartister til de mer kjente

- nivået på musikerne er veldig høyt, konstaterer de.

Club Kulturhuset

Festivalen har vokst ut av Driv og skal i år fylle Kulturhuset fra øverst til nederst. Anette forteller at de håper å skape festivalstemning. Intim, innendørs festivalstemning.

- Kjøper du billett, kjøper du ikke bare billett til én konsert, men til et helt hus fullt av konserter.

Fredag og lørdag tas alle scenene i bruk. Det vil også være DJ's i foajeen, og skulle du trenge en sofapause snurres det også plater i kaféen Sånn.

- Men husk at vi starter tidlig! Vi minnes om festivalpresisheten – det nytter ikke å komme slentrende en time for sent og forvente tid til en øl. Bel Canto, for eksempel, med eksklusiv 20-årsjubileumskonsert, begynner lørdag klokka ni, påpeker arrangørene.

Henter inspirasjon på fyllinga

TEKST: ANITA SLETTVOLD
FOTO: FRITHJOF EIDE FJELDSTAD

**- Jeg fant, jeg fant!
- Hva fant du nå da?
- Et lysskilt! Det kan vi kanskje bruke?**

Kunst kan være mer enn bare noen streker på et lerret. Det beviser de to unge kunstnerne Therese Merethe Lindseth og Ingvild Buhaug, på jakt etter skjulte skatter på fyllinga.

Utopia fikk være med de to jentene til Tromsøs søppelfylling på intens jakt etter gjenstander som andre for lengst har kastet. Gamle, velbrukte tv-apparater, kjøleskap, datamaskiner, og brødristerer

som har sett bedre dager, bugner mot oss. Gammelt skrap for oss, men mulige skatter for de to kunstnerne.

- Jeg er mest fornøyd med denne her, sier Therese, og viser stolt frem dagens fangst: et stetoskop som nå blir brukt til å ta "puls" på et gammelt kjøleskap.

Elektronisk skrot og nye muligheter

Det som en gang var mus til en datamaskin, eller en lampe som lyste opp en korridor på et sykehus, får nå en helt ny betydning og funksjon.

- Det er mest elektroniske ting vi er interessert i. Målet er å dekke størst mulig av veggarealet i Kulturhuset, derfor er

de store gjenstandene mest interessante. Virkningsfulle elementer som kan skape lys og skygge. Disse to firkanta lampene, kan vi for eksempel dekke med folie. Da får det et helt annet uttrykk, sier Therese.

Mye av arbeidet deres vil bestå av å improvisere der og da, og å se mulighetene som ligger i de enkelte gjenstandene.

Forsøpler Insomniafestivalen

Det var den ny oppstartede studentforeningen, Kunstlosjen, som selv tok initiativ til at det hele ble satt i gang. Anledningen er Insomniafestivalen 2006, den etter hvert årlige elektronika musikkfestivalen, som arrangeres på Kulturhuset i Tromsø.

- Det er veldig spennende å få være med på å dekorere et helt hus, en utfordring man ikke får ellers. Vi vil knytte huset opp mot festivalen, og skape en helhet mellom Kulturhuset og Insomniafestivalen, forteller de to.

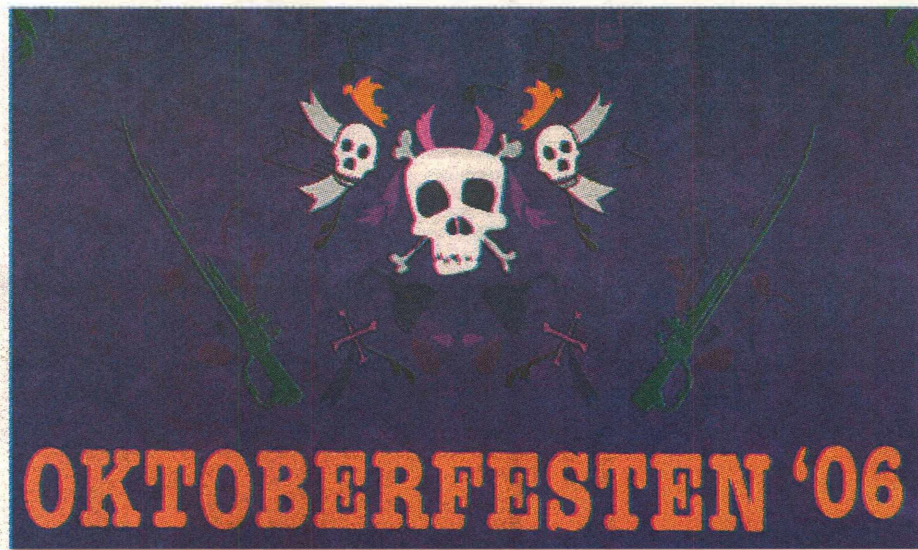
- Ved å ta i bruk ting som andre har brukt, og så bruke det i vår kunst, gir vi også noe tilbake til folket, avslutter de to jentene.

Det gamle lysskiltet med ledninger stikkende ut av alle kanter blir litt i det største laget, men innmaten til en gammel datamaskin får være med tilbake.

KULTUR

forhåndsomtale

Kalas i Karibien: Oktoberfesten 2006

TEKST: MARI HAUGE ÅSLAND

14. oktober er det klart for ekte oktober-piratfest i Lysgården

Dei fleste har allereie fått med seg at piratliv i karibiens mulm og mørke er temaet for Oktoberfesten 2006. Kostymeførebuinga er godt i gang, og dei fleste av dei 900 billettane er allereie utselde. - Truleg er alt utselt mandagen før festen,

meiner komiteedlem Anne- Marthe Reiestad Serigstad. At Oktoberfesten i år fell på same dagen som Driv sitt relativt nye konsept "Hele Driv", trur ho ikkje er noko problem. - For oss var det ikkje mogleg å ha festen ei anna helg, og eg trur det er Driv som kjem til å tapa på at arrangementa kræsjer, ikkje oss.

PR-gruppa har lagt ned eit stort arbeid i å skapa blest rundt piratkalaset. Temaet vart avslørt for om lag to veker sidan,

med massiv piratfeking i Lysgården og utdeling av gratis Kaptein Sabeltann-is, brus og bananar. Liknande PR-stunt har blitt gjort på førelesingar for dei fleste medisinkulla, og på mandag var piratane innom BI.

Oktoberfesten 2005, med tema Hollywood, blei jevnt over ein stor suksess, med eit overskott på 60 000 kroner. Styret valte å gje alle pengane til eit veldedig føremål (Røde Kors, tror jeg?).

På Med/ Odo-06-kullet har det vore snakk om det same, og etter litt om og men har ein kome fram til at i alle fall 50 % av overskottet skal delast mellom to humanitære organisasjonar; Open Arms som driv ein barneheim i Malawi, og Malinkèkvinnene, ein organisasjon under Normisjon som driv fødestuer og fødselsopplysing i Mali.

Arbeidslivsdagen

26. oktober 2006

Lurer du på hva du kan bruke utdanningen din til? Vet du hvordan du kan få deg en interessant jobb?

Karrieresenteret ved Universitetet i Tromsø inviterer med dette studenter, ansatte og representanter fra arbeidslivet til å delta på Arbeidslivsdagen 2006. Målsettingen med Arbeidslivsdagen er å lage en møteplass mellom universitetets studenter og fremtidige arbeidsgivere. For studenter vil dette være en god anledning til å få svar på spørsmål om arbeidsoppgaver, kompetansebehov og muligheter i ulike bedrifter. Arrangementet er gratis for studenter og ansatte ved Universitetet i Tromsø.

Del I: Foredragsserie

- Kl. 10.15 Velkommen, ved rektor Jarle Aarbakke
- Kl. 10.30 Norsk høyere utdanning og samfunnets behov. Peter Arbo er førsteamanuensis på NFH, medlem av universitetsstyret og Stjernø-utvalget for høyere utdanning.
- Kl. 11.00 Rekruttering av arbeidskraft - hva legger arbeidsgiverne vekt på? Ted Hanisch er styreleder i ISS Personalhuset og tidligere arbeidsdirektør.
- Kl. 11.30 Kort pause
- Kl. 11.45 Selvkvalifisering i arbeidslivet - om overgangen mellom utdanning og arbeidsliv. Trine Deichman-Sørensen er seniorforsker ved Arbeidsforskningsinstituttet.
- Kl. 12.15 Gratulerer, her er ditt vitnemål! Hjelp, hva gjør jeg nå? Hanne-Ma Markussen har bakgrunn som konsulent og kursleder for traineeordningen ved Universitetet i Tromsø.

Konferansier: Studentstyreleder Øyvind Johnson

Del II: Møteplassen

(Kl. 13.00-1545)

- 20 virksomheter på stand
- Torg om nyetablering og gründervirksomhet
- Intervjutrening for studenter
- Disponibelt møtelokale
- Enkel bevertning fra Tromsø Bakeri og Studentsamskipnaden

Virksomheter som deltar med stand:

- Adecco Norge AS
- Biotec Pharmacon
- Departementer:
 - Barne- og likestillingsdepartementet
 - Fornyings- og administrasjonsdepartementet
 - Kunnskapsdepartementet
 - Olje- og energidepartementet
 - Utenriksdepartementet
- Destinasjon Tromsø
- Eksportutvalget for fisk
- Finnmark Fylkeskommune
- IAESTE (The International Association for the Exchange of Students for Technical Experience)
- ISS Personalhuset
- Mesta AS
- NAV EURES (EUropean Employment Services)
- NAV Troms
- Norsk Hydro ASA
- Odd Berg Gruppen
- SpareBank 1 Nord-Norge
- Statkraft
- Statoil ASA
- Troms Fylkeskommune
- Troms Kraft
- Tromsø kommune
- Universitetet i Tromsø
- Universitetssykehuset Nord-Norge

Sett av tid til Arbeidslivsdagen, 26. oktober 2006

Sted: Auditorium 2 og vrimlearealet utenfor, Teorifagbygget, hus 1, Universitetet i Tromsø
Arrangør: Karrieresenteret, Universitetet i Tromsø. www.uit.no/karrieresenteret

KULTUR Kulturprofilen

Sjømenn, Farfisa og whisky: The Murder City Devils' historie

TEKST: JØRN NORMANN PEDERSEN
FOTO: PRESSE

1996 var året da The Murder City Devils så verdens lys i Seattle, USA. Etter fem år med intense turneer, fire skiver og atskillig mer whisky, leverte bandet sitt siste sett. Her er historien bak et av nittitallets suverent kuleste rockeband.

Etter flere års fartstid i hardcore- og punkscenen i hjembyen Seattle, i band som The Unabombers og Death Wish Kids, gikk Nate Manny, Dann Galluci, Derek Fudesco og Coady Willis sammen for å spille ekte, upolert rock n' roll. Spencer Moody kom etter hvert med – og The Murder City Devils var dannet. Bandet ble raskt oppdaget av den gryende underground-labelen Sub-Pop, og allerede samme året hadde de to 7"-singeler ute på gaten: *Three Natural Sixes* og *Dance Hall Music* på underlabelen til Sub-Pop, Die Young Stay Pretty (for øvrig navngitt etter gitarist Nate Mannys favorittlåt av Blondie). Musikken var så punkrock som du får det: Hardt, aggressivt, bråkete, lo-fi og ikke minst drifvett. Det sjøltitulerte førstealbumet *The Murder City Devils* kom året etter. Sånn reint musikkhistorisk var det kanskje ikke spesielt nyskapende, men fy faen, dette er tøffe greier. I tillegg til åpenbar punkinspirasjon fra for eksempel Dead Boys, var bandet også heftig influert av mer straight-up rockeband som New

York Dolls og Iggy and The Stooges (sjettesporet på *The Murder City Devils*, "Broken Glass" er for øvrig en hyllest til sistenevnte).

Året gikk, og i 1998 ga bandet ut sin andre fullengder, *Empty Bottles, Broken Hearts*. Denne skiva var det som for alvor skulle komme til å innføre det instrumentet som ved siden av vokalist Spencer Moodys hylete deathpunk-vokal, utviklet seg til å bli The Murder City Devils' kjenntegn: Farfisa-orgelet. I motsetning til bandets tidligere standard bass- og gitardrevne punklåter, kom det på *Empty Bottles, Broken Hearts* låter som "18 Wheels" og "Ready For More", som etter mitt syn nærmest er totalt bygget opp rundt dette fantastiske instrumentet. I tillegg etablerer låtmaterialet seg på mye av den tematikken som går igjen gjennom hele bandets karriere, med sjømenn, tapt kjærlighet, drikking og darkness som fellesnevner. Foruten utgivelsen av *Empty Bottles, Broken Hearts* var det også en annen viktig hendelse for The Murder City Devils i 1998. Fra å bytte på orgelspillingen i studioet under innspillingen av plata, kom nå Leslie Hardy (tidligere medlem av Courtney Loves Hole) med som fast medlem på Farfisa'en. The circle was now completed, som det heter – og bandet la ut på en omfattende ettårs USA-turné, hvor de blant annet spilte med band som Built to Spill og At The Drive-In.

Etter en kort pause ga bandet i 2000 ut sitt tredje studioalbum, *In Name*

and *Blood*, ei skive hvor Farfisa-orgelet virkelig ble etablert som et av hovedelementene i bandets sound. Enda bandet alltid har vært fokusert mot den mørke, sjødestruktive delen av låtskriveruniverset, er *In Name and Blood* virkelig et vitnemål for The Murder City Devils' mørkere side. Fra å ha gitt ut et fullblods punkrock-album i 1996, er *In Name and Blood* vitne om et band i konstant endring. Man kan på mange måter se denne skiva som en etterfølger av det bandet startet på med *Empty Bottles, Broken Hearts*, med retning mot mer melodiose, melankolske, dog aldri kjedelige, toner. Fra den gotiske hviningen fra Leslie Hardys orgel på åpningssporet "Press Gang", til låter som "I Drink The Wine", "No Grave But The Sea" og cowboy-tributen "Bunkhouse", får jeg inntrykk av et band som har utviklet seg veldig sterkt på kun få år. *In Name and Blood* er uten tvil The Murder City Devils' beste skive, det er en nærmest fullkommen kombinasjon mellom mørk og melankolsk goth og actionfylte elementer av mer standard rock n' roll. Som en liten digresjon kan det også nevnes at The Murder City Devils i 2000 også ga ut en 7"-split på overnevnte Sub-Pop med norske Gluecifer, som i disse dager var aktuelle med plata *Tender Is The Savage*.

Som en videreføring av bandets musikalske utvikling gjennom *Broken Bottles, Empty Hearts* og *In Name and Blood* ga The Murder City Devils i 2001 ut EP'en *Thelema*, en

seksspors motstandserklæring mot sjangerdefinerer. De fem første låtene kan i grunn oppfattes som tradisjonelle Murder City Devils-låter, med Spencer Moodys karakteristiske vokal, begravelsestonene i bakgrunnen og hardtslående gitarriff. Sistesporet på plata derimot, juleballaden "364 Days", er virkelig et bevis på at Seattle-gjengen behersker mer enn goth-garasje. Dessverre ble *Thelema* den siste ordinære skiva The Murder City Devils ga ut, for samme år ble de oppløst etter Leslie Hardy pakket sakene sine og forlot byen, samtidig som bassist Derek Fudesco ble mer og mer involvert i bandet Pretty Girls Make Graves. 31. oktober, 2001, leverte The Murder City Devils avslutningsshowet på The Show Box i Seattle, en konsert som for øvrig fås kjøpt både på plate og DVD. Som det sies på Sub-Pops sider: "The Devils went out in blaze of musical commotion and drunken glory; no true fan would have expected them to do otherwise" – så sant, så sant.

Til tross for at The Murder City Devils har vært oppløst i fem år, hadde de i sommer to reunionkonserter i hjembyen Seattle, så det er lov å håpe de etter hvert finner sammen igjen for å levere litt ekte rock n' roll til folket atter engang – også i Europa. Inntil da: 1996-2001, R.I.P. Dere er dypt savnet.

KULTUR Gjenganger-duellen

Endelig teater fra HT

DUELLANTER: THORALF FAGERTUN OG JONAS EILERTSEN

HT lanserer sitt andre stykke for høsten, og endelig kommer det en dramatisk perle fra HTs nybygg.

T: Etter å ha sett *Gjengangere* har jeg en deilig følelse av endelig å ha vært på teater i Tromsø. Jeg har sett *Benoni og Rosa* og *Mysterier*, og begge stykkene hadde sin sjarm, men et skuespill av Ibsen gir en teateropplevelse på et helt annet nivå.

J: Til tross for at jeg elsker Hamsun, har jeg til gode å se en vellykket dramatisering av Hamsun. Hamsun prøvde seg jo som dramatiker, men lyktes aldri. Jeg så *Hunden i høyet* tidligere i år, som var en veldig god komedie. Men Ibsens stykke gir en helt annen dramaturgisk nerve, og Ragnar Olsen har gjort en meget god jobb med den nordnorske oversettelsen.

T: Enig! Dialogen fungerer utmerket på nordnorsk, det føles helt naturlig. Kanskje gir det til og med en ekstra kraft i de mest patosfylte scenene. I hvert fall blåser det full nordnorsk storm når Guri Johnson (som fru Alving) tar et oppgjør med sine gjengangere. Johnson gjør for øvrig en imponerende rolletolkning. Hun er ikke alene.

J: Ja så absolutt, men det er jo A-laget som er på banen. Tre av de mest erfarne skuespillerne Johnson, Høegh og Figenschow. I tillegg er det to av de mest lovende HT-skuespillerne Jørn-Bjørn

Fuller-Gee og Maria Bock. Rett og slett imponerende. Regien er stram og god. Det er en sammenheng mellom alle produksjonsleddene.

T: Jeg synes også regien er god. Øyvind Osmo Eriksen gjør ingen enorme grep, men små og virkningsfulle: Musikken er sparsom, men effektiv når den dukker opp. Enkelte scener, slik som åpningsscenen og barnehjembrannen, fortelles ved hjelp av dans, en danse macabre som understreker det uhyggelige i stykket. Dette synes jeg er et meget vellykket tillegg til selve dialogen.

J: Mange gode poenger der. Jeg har også lyst til å trekke frem bruken av de enorme gjennomslagsfulle gardinene som utgjør scenografien. Det gir muligheten til å få frem deler av gjenganger-metaforen i bakgrunnen av handlingen. Et godt eksempel er når Osvald Alving elsker med tjenestepiken Regine Engstrand. Men i motsetning til mange av de andre HT-stykkene jeg har sett i det siste, blir det ikke en *overkill* av effekter. Handlingen er i sentrum.

T: Det er den og det bør den være! Opplevelsen av å se et skuespill skrevet av Henrik Ibsen, fremført av gode skuespillere, uten at regien stiller seg i veien, er rett og slett herlig. *Gjengangere* er jo dessuten et av de beste Ibsen-stykkene, er det ikke?

J: Ja! *Gjengangere* er kanskje det Ibsen-stykket jeg liker best. Har alltid vært svak for både plottet og karakterene i stykket. Det er litt fascinerende at ingen av karakterene kan sies å være onde. De

er mer fanget av et system som setter bånd på individene. De prøver å gjøre det som de tror er rett, men samfunnets og religionens normer og regler binder dem inn i et spill av løgn, svik og bedrag.

T: Dette spillet er intenst! Stykket har bare fem karakterer, og handlingen utspiller seg på et sted i løpet av en dag. Aristoteles ville vært meget fornøyd med *Gjengangere*. Ikke minst når det gjelder reaksjonene stykket skaper hos publikum. Jeg ble i hvert fall fylt av både frykt og medlidenhet. Handlingen bygger seg opp mot et crescendo, og når det kommer, er det kraftige saker. Og her må jeg nok en gang få berømme Osmo Eriksen: I de mest intense scenene er regien naken. Ingen musikk, intet lysshow eller rekvisitter, kun skuespillere som fremfører tekst, men – oi! – hvilke skuespillere og hvilken tekst! Det eksploderer!

J: På slutten er det jo et voldsomt klimaks. I god dramaturgisk stil, bygger Ibsen opp spenningen bit for bit. Den tilsynelatende idyllen over den hjemvendte sønn blir snudd til en tragedie. *Gjengangere* nøster opp en fortid, som viser seg å ha katastrofale konsekvenser.

T: Det er fascinerende at stykket er 125 år gammelt. Det slår jo som en knyttneve i 2006! Jeg vil anbefale – nei, jeg vil trygle! alle som kan om å løpe ned på Hålogland Teater og få med seg godbiten. Personlig går jeg gjerne igjen!

Kultur-kommentaren

Apokalypseryttere

Gud er død, påsto Friedrich Nietzsche for første gang i 1882. Er historien slutt?, spurte Francis Fukuyama oss i 1989, noe han bekreftet tre år senere i sin berømte *The End of History and The Last Man*. Bare toppen av et fjell av nekrologer og slutterklæringer som har herjet åndslivet gjennom historien.

Men det har blitt riktig så populært i norsk kulturdebatt også å erklære alt mulig for avdødt og over. Det spørs bare om alle disse utsagn kommer til å ha like mye gjennomslagskraft som Nietzsche sin *Gud er død*. Mange ganger virker formuleringene som desperate skrik om oppmerksomhet eller en måte å skape blest rundt en ny publikasjon på, altså et lite salgstriks. Fordi det er som oftest i tittelen, overskriften eller inngressen det går hardest for seg.

Så kunne vi lese i Morgenbladet 6. oktober at skjønnlitteraturen er død og at det autonome verket aldri har eksistert. I samme avis kunne vi uken før lese om at kinofilmen har kræsjet og at film som felles ritual er et døende fenomen. Overskriften på anmeldelsen av Gunter Grass sin selvbiografi i lørdagens Klassekampen er *Litteraturens kollaps*. Og for ikke så lenge siden sa professor i litteraturvitenskap Erling Aadland *Farvel til litteraturvitenskapen* i bokform. Når man så leser hva artikkelen eller boken handler om, er det som oftest ikke så ille. Det viser seg at litteraturen endrer seg, at det er litt færre som går på kino nå til dags, at Grass ikke har levert varene for en gangs skyld og at det litteraturvitenskapelige fagmiljøet ved Universitetet i Bergen ikke er hva det engang har vært.

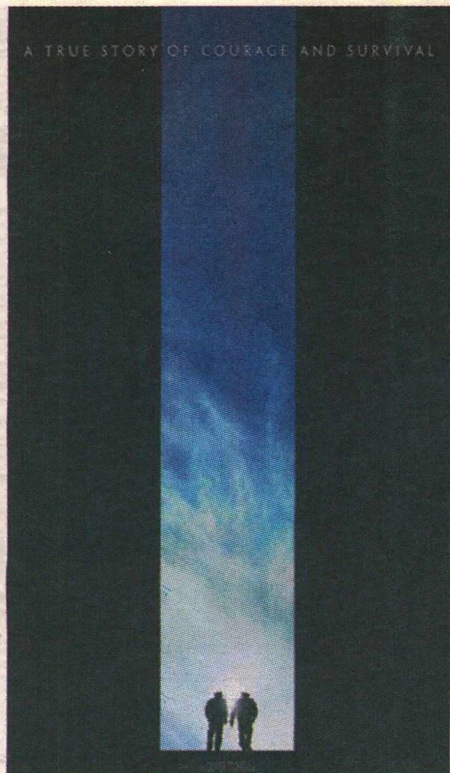
En endring, hvor radikal den enn måtte være, betyr ikke automatisk en slutt, en død, et farvel. Jo oftere slike sterke utsagn dukker opp, jo mindre slagkraft vil de få. La oss håpe kulturkritikere ikke får rett i alle sine dommedagsprofetier, for da vil vi havne opp i en uendelig død ørken, der vi først får oppleve litteraturens kollaps, etterfulgt av skjønnlitteraturens død, og da kan vi vel like godt ta farvel med litteraturvitenskapen i samme slengen.

JOEP AARTS

KULTUR

kinotid

World Trade Center

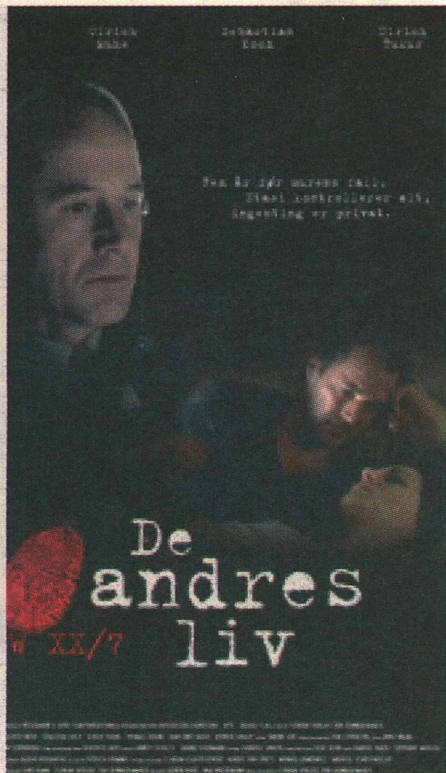
REGI: OLIVER STONE
MED: NICOLAS CAGE, MICHAEL PENA, MARIA BELLO, MAGGIE GYLLENHAAL

Det var med en viss skepsis jeg gikk og så Oliver Stones film om angrepene på New York og Washington 11. september, 2001. Til tross for at Stone tidligere har filmatisert viktige hendelser i amerikansk politisk historie de siste 50 årene på en forholdsvis grei måte, som *JFK* og *Nixon*, er det likevel grunn til å spørre seg om agendaen bak en film som omhandler 9/11: Amerikansk sjåvinisme og krigslegitimering er i alle fall stikkord for min del.

Filmen er basert på to politimenns historie fra dagen USA ble angrepet. John McLoughlin (Nicolas Cage) og Will Jimeno (Michael Pena) jobber med evakueringen av tvillingtårnene i det de kolliderer over hodene deres og fanger dem i ruinene. Uten å trekke inn verken årsakene bak angrepene eller de konsekvensene det hadde i forhold til amerikansk utenrikspolitikk, forteller filmen historien til McLoughlin og Penas kamp for å overleve etter at de blir fanget under de sammenraste tårnene. Dette er naturligvis akkompisert av drømmesekvenser tilbake til deres amerikanske forstadsfamilieliv før angrepene; med barn, SUV, snekring og hygge – ja, kort sagt: *The American Dream*. Familiene og kollegaene til de to politimennene spiller også en stor rolle i filmen, i det de brukes i et forsøk på å belyse hvordan de pårørte ble emosjonelt berørt av angrepene. Oppskriften virker kjent, ja? Skuespillet er greit nok, – filmen er litt kjedelig, men det er ikke hovedproblemet. For *World Trade Center* er en typisk heltefilm, hvor man kjemper seg gjennom tragedien og all motgang for å reise seg sterkere og større. I det man putter dette i kombinasjon med temaet 9/11, får Stones film et underliggende budskap likt det jeg ytret min skepsis mot innledningsvis.

JØRN NORMANN PEDERSEN

De andres liv

REGI: FLORIAN HENCKEL-DONNERSMARCK
MED: MARTINA GEDECK, ULRICH MÜHE, SEBASTIAN KOCH, ULRICH TUKUR, THOMAS THIEME, HANS-UWE BAUER M.FL

De andres liv er regissør, Florian Henckel von Donnersmarck, sin debutfilm, og handlingen foregår i 1984 i det tidligere Øst-Tyskland, DDR. STASI, det hemmelige politiet, gjennomfører samfunnet på jakt etter politiske avvikere og har på denne tiden et enormt nettverk på omkring 300 000 ansatte og informanter.

Gerd Wiesler er en STASI-ansatt som en dag, etter å ha sett det siste stykket til regissøren Georg Dreyman, blir satt på saken for å finne ut om Dreyman er så politisk habil som han burde være. Wiesler går i gang med å avlytte leiligheten til Dreyman, der han bor med samboeren, skuespiller Christa-Maria Sieland. Wiesler blir underveis i saken fascinert av det intellektuelle paret, der han får innblikk i en verden av musikk og litteratur som han ikke er vant med. Ting forvikler seg imidlertid for Wiesler da han får vite at kulturministeren i DDR, Bruno Hempf, har innledet et forhold til Dreymans samboer. Wiesler får streng beskjed om å for enhver pris "finne noe" på Dreyman for å kunne sette han i et dårlig lys. Wiesler havner da i et klassisk dilemma, der han for første gang i sin lojale karriere begynner å tvile på statens motiver og autoritet.

Filmen kan sies å være et slag midt i ansiktet på alle "ostalgikere", fordi den tar opp sider med livet i det tidligere DDR som ikke var så glamorøst som "ostalgikerne" hevder. Filmen reiser en viktig debatt om STASIs dominerende rolle i det tidligere DDR, og den er et fascinerende portrett med solide skuespillerprestasjoner av et samfunnsystem som heldigvis ikke eksisterer lenger.

FRANK JØRGENSEN WOLD

konsert

Lun høststemning på driv

TEKST: ANITA SLETTVOLD OG ANJA KRISTINE SALO
FOTO: KRISTINE HOPLAND SPERRE

Driv – lille lørdag. Maria Solheim lett vuggende på scenen med et godt grep om gitaren, klar for å dysse oss inn i sitt univers. Vi er klare for en dose med høstmelankoli.

Maria Solheim starter sin opptreden i velkjent stil, med gitaren trygt plassert i armkroken. Det er ikke første gang Maria gjester byen vår. Første gangen var under by:Larm, da som en ung og lovende artist, som akkurat hadde sluppet debutplaten, *Barefoot*. En opplevelse hun selv husker lite fra. Denne onsdagen på Driv er det en tryggere, mer voksen og blondere utgave av Maria vi får se. Likevel har hun mye av det uskyldige og drømmende over seg, noe som er karakteristisk for Maria som beveger seg mot singer/songwriter tradisjonen. Det er lett å la seg sjarmere av hennes varme, melodiske pop, lett pakket inn i et mykt elektroakustisk leie.

Ikke rock, bare kos

Plateaktuelle Maria (med albumet *Will There be Spring?*) starter konserten med en "advarsel" til publikum om at dette «ikke er noen rockekonsert», noe de fleste vel var klar over på forhånd. For når det gjelder Maria, er det levende lys og stemning som gjelder. Marias vokal vugger i takt med de blafrende stearinlysene og publikum lar seg rive med, når kjente låter som "Train Under Water", "Restless Girl" og "Lady of my Life" spilles. Det er også med «Lady of my Life», at

konserten virkelig når sitt høydepunkt. Det var nok denne låta som vekket mest følelser blant publikum, og mang en tåre rant nok på pikekinn. Men også den mannlige delen av publikum må ta sin del av kosekvoten. I mange mørke kroer skimtes silhuetter av kinnende par. Det er ikke til å komme bort fra at hjerte og smerte er et tilbakevendende tema for denne artisten.

Sjanglingende harmoni

Vokalisten beveger seg ut på ukjent terreng med innslag av både blues og country, noe hun selv bemerket å ha hatt et anstrengt forhold til fra barndommen av. Til dels harmoniserer disse musikalske uttrykksformene med hennes melodiske melankoli, andre ganger er de vanskeligere å plassere i hennes repertoar.

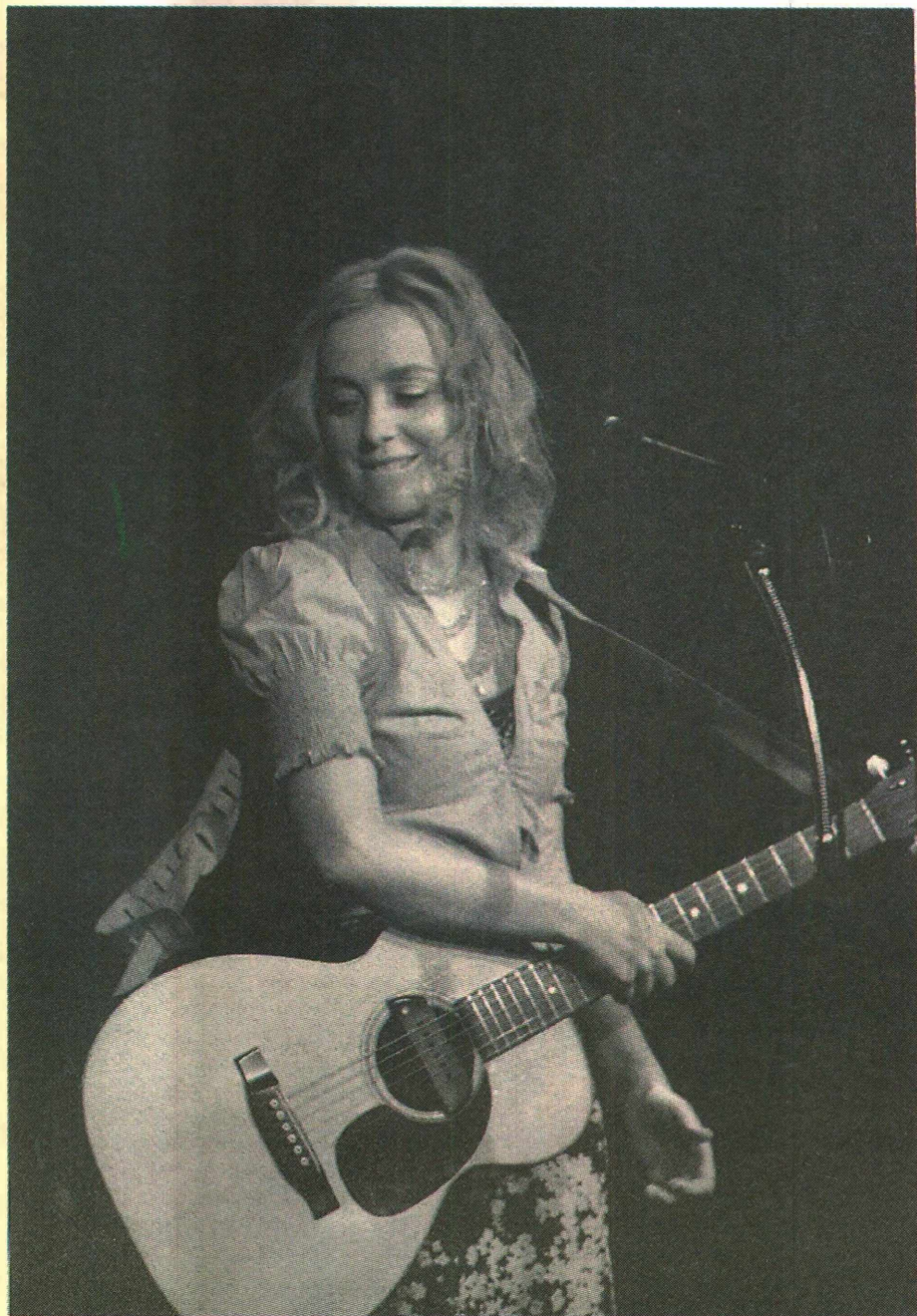
Solheim og akkompagnement kommer ut på scenen igjen etter en velfortjent applaus, og avslutter med den passende sangen "Before She Goes to Bed".

Et fornøyd publikum tripper lett nynnende ut i høstmørket. For noen var denne konserten kanskje en noe søvndyssende affære, men alt i alt leverte Maria Solheim en konsert som tilfredsstilte forventningene.

KULTUR

konsert

Verdens søteste

TEKST: INGA MARIE HOLST
FOTO: MARTHE NUSTAD

Verkstedet var fullt av høstkalde publikummere som ville varmes av lune sommertoner da Lisa Ekdahl spilte i Tromsø.

Som en del av hennes Nordenturné gjestet hun byen, hovedsakelig for å spille sanger fra sitt nye album, "Pärlor av glas". For de fleste er hun nok kjent som den blonde svenske jenta som i 1994 fikk hele Norge og Sverige til å nynne "vem vet, inte du, vem vet, inte jag".

Men Lisa har ikke sittet med benen i kors siden 1994. Hennes nye album er ikke mindre enn nummer ti i utgivelsesrekka, med både svenske og engelske tekster.

På Verkstedet fikk vi høre noen av hennes svenske sanger. Til tross for mange år og utgivelser siden vi hørte fra henne første gang: Lisa Ekdahl er fremdeles Lisa Ekdahl. Silkestemmen synger såre historier, fyller rommet og lurer fram smil hos publikum. Hun har med seg et band av dyktige musikere, det er piano, slagverk og munnspill, men de bryr vi oss egentlig ikke om. Det er Lisa og gitaren, den rare, bustete prinsessa vi bryr oss om. Hun som forteller historier som om hun

var Bob Dylan, hun som er sjenert og tøff på samme tid. Hun som er verdens søtteste svenske.

De fleste sangene kom fra hennes nye album. De var vakre, skjøre, og det er ikke vanskelig å skjønne hvorfor hun har kalt albumet nettopp "Pärlor av glas". Likevel var det utvilsomt de gode, gamle sangene som vakte mest begeistring hos publikum. Spesielt "Vem vet", og "Öppna upp ditt fönster".

Mangelen på variasjon i låtmaterialet kan brukes som et argument for å si at musikken hennes blir forutsigbar og kjedelig, at søtheten blir kvalmende i lengden. Til hennes forsvar kan man jo da si at hun har funnet sin nisje, en strålende nisje som ikke burde forlattes.

Uansett var det ikke noen den kvelden som tenkte på musikkdiskusjon, annet enn kanskje om hvilken av sangene man likte best. Der rådet et uvanlig fravær av ironi, overflatiskhet og ellers alt som lukter av hverdag. Og kanskje det er nettopp det som gjør at Lisa Ekdahl fortsatt er så bra; hun gidder ikke å late som. Kanskje er det føleri, men noen ganger er føleri skikkelig herlig. Hun lot oss bade i sommerstemning, og den kalde høstlufta bet ikke på oss da vi kom ut.

Sexy Ex's

EX-GIRLS
DRIV
05.10.06

TEKST: SIMON OSEN
FOTO: FINN-HENNING JOHANNESSEN

eX-girls konserten må sies å være noe av det mer interessante som har dukket opp på Driv i det siste. Avløserene til et høyt-hylende "vi-prioriterer-skolen-høyere-enn-musikken"-bandet "Gestapo Bitches" leverte en kultureksplosion rett i trynet på den fargerike blandingen av publikum som møtte opp den kvelden. De åpnet med en Frank Zappa-aktig syreeksplosjon av synth fra et frittenkende lydlandskap, ikledd krepse/krabbe-lignende antrekk, som definitivt hadde en sjokkeffekt på det Brune Driv. I begynnelsen ble det slitt litt med mikrofonene, men det ble ryddet opp i før andre sangen begynner. De låner fra mange og hopper mellom referanser, og jeg rakk så vidt å lagre en så bred liste av artister de tydeligvis er inspirert av. Her snakker vi både Mozart, det britiske bandet "Madness" og The Who. Mildt sagt spennende. Bandets styrke ligger i at det er et rocka jenteband uten å falle i noen gladkristne japansk jenteband paralleller. De er flinke på duetter, eller synkronsynging, hvis du vil, og hadde noen morsomme mellomspill med sine "Kero Kero". Høy kvalitet over et nynnereportar som ikke

lignet grisen. Vokalene var veldig bra, men bandet sliter litt teknisk, noe som selvfølgelig skyldes at ingen av dem har formell instrumentutdannelse, eller har rukket å utvikle seg instrumentalt på grunn av utskiftninger av lineup'n siden bandets dannelse i -97. Trommissen jukser seg vel best gjennom det med en enkel, men godt utført rolle i musikkbildet. Den ene gitarsoloen fra gitaristen holdt forsiktig sagt knapt noe kosmisk nivå. Våre venner fra Kero Kero kommer likevel godt ut av det: massivt oppmøte for signaturer etter konserten og trommissen var svært tiltrekkende i mine øyne. Jeg velger også å heve mitt glass for den morsomme Terminator-parodien til den japanske komikeren som holdt sitt lille femminutters show før jentene gikk på scenen. Konklusjonen må bli at det kulturelt sett var deilig å få noen nye vibber, men at det tekniske skitner til det helhetlige. Og da ser vi faktisk bort fra at de sang på et uforståelig språk for Ola Nordmann. Publikum hygget seg, og det var utvilsomt kveldens snakkis på driv. Håper de kommer tilbake, ennå bedre. Vi liker frosken.

AB VIA

Utopia om 5 år:

Studentene lever fortsatt under fattigdomsgrensa. – Får vi ikke mer penger snart så sulter vi i hjel sier en sliten Støyvind Bomson

Utopia om 10 år:

Ingen økning i studiestøtten – Varmt vann til middag i dag igjen, uttaler en sulten og avmagra Turid Fabian Bosse

Utopia om 20 år:

NTB melder at alle studenter i Norge nå har sulta i hjel – Men forskningen går så det suser, sier en fornøyd Løystein Glupedal.

Hørt på desken:

- Hvis man er student, men ikke har rett til penger fra Lånekassa og ikke fra

sosialkontoret så overlever man jo ikke.

Hørt på desken:

- Jeg vil hjem og se på Narnia!

Hørt på kjøkkenet:

- Neste gang burde du prøve å se forskjellen på et selvmordforsøk og neseblod

Hørt på fest:

- Hadde en så pen fyr sølt rødvin på buskene mine, så hadde jeg ikke klagd

Ελληνική φύση:

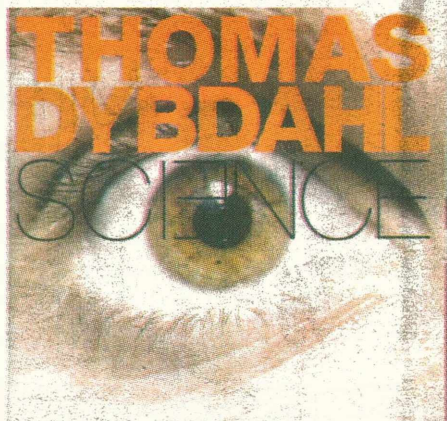
ΠΡΕΣΣΑ ΨΑΙΘΙΘΓΣΦΙΰÆÿΝε€π∏∑τ≥θ«
¼¿¿\$£μ∏!

Veðurstofan tekur sjálf á móti birtast. :)

KULTUR

plate

Hyller vitenskapen

THOMAS DYBDAHL
SCIENCE
UNIVERSAL (2006)

Dybdahl er tilbake med sin fjerde solo-skive, Science. Navnet grunner, i følge mannen selv, i hans inspirasjon fra vitenskapen.

Cd'en består av sanger som gir deg en følelse av at Dybdahl har gått en litt annen sti enn det han vanligvis har gjort. For det første bryter han med de tradisjonelle oktober-utgivelsene og gir ut plata i september. For det andre er lydbildet hakket mer eksperimentelt med ambiente lydeffekter. Samtidig må det sies at det ikke hersker tvil om at sangene skaper den høstlige, akustiske og lunefulle stemningen vi er vant med.

Selv om albumet ikke ene og alene består av slagere, finnes det låter her som etter første lytt ikke gir deg så mye, men som etter 4-5 utvikles til noe mer. Men som med all god musikk trengs det gjerne litt aktiv lytting før man kan si om man liker det.

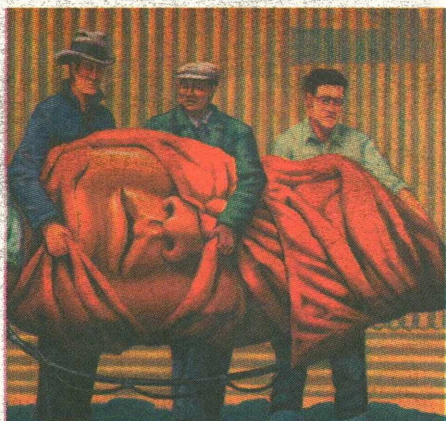
For deg som allerede er på vei til platekompaniet, er "U", "Dice" "No One Would Ever Know"

og "B A Part" ganske hyggelige.

Helhetsinntrykket er en blanding av fascinasjon og en liten tvil. Det virker som om det nesten kan bli litt vel mye nye impulser. Men likevel veldig spennende av nettopp samme grunn. Det mest spennende med plata må være det hemmelige bonus sporet helt på slutten.

WILLIAM MARTINSEN

Massiv progrock

THE MARS VOLTA
AMPUTECHTURE
UNIVERSAL (2006)

Den forrige skiva til The Mars Volta, *Frances the Mute*, toppet listene både i Norge og resten av verden da den kom ut på vårparten 2005. Det ble av mange sett på som litt av en sensasjon at et progrockband kunne gå rett til topps på en salgsliste. Det ble fra flere hold hevdet at det var den definitive renavaskelsen av progrock man var vitne til etter at 80-tallet tok knekken på den musikalske kreativiteten i sjangeren.

Amputechture bygger videre på formelen fra *Frances the Mute*, med komplekse komposisjoner og grandiose temaer. Det hoppes smidig og lekkert mellom latinamerikanske rytmer, psykotiske, spøkelsesaktige partier, stoner rock og hornmusikk. Det henger en slags mørk skygge over platen og det merkes når man hører på den. Lyrikken tar i hovedsak for seg noe av frustrasjon som vokalist Cedric Bixler-Zavala har over religionens klamme hånd over samfunnet vi lever i idag.

The Mars Volta leverer ikke A4 musikk, heller A3 musikk. Det er et stort lerret som skal blekes og denne platen må sies å være hakket svakere enn forgjengeren. Platen blir også i lengste laget med sine 76 minutter og den lider under litt for slapp klipping. Av høydepunkter kan "Vermicide" og den latinske "Asilos Magdalena" nevnes.

FRANK JØRGENSEN WOLD

Interessant informasjon

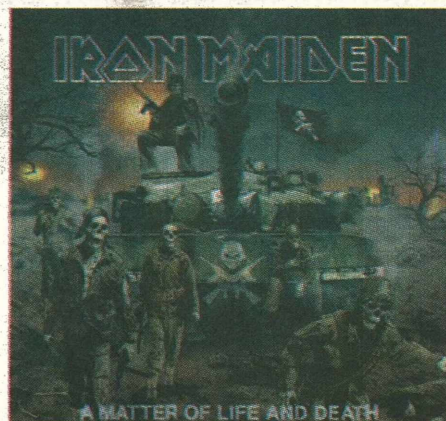

BECK
THE INFORMATION
INTERSCOPE RECORDS (2006)

Få artister kan beskrives som cool uten å virke useriøs og fjollete. Beck Hansen er unntaket som bekrefter regelen. *The Information*, er noe slakkere i stilen enn det vi tidligere har hørt fra mannen bak den udødelige partyhitten "Looser". Det gjør ikke noe. Plata er vel så funky som for eksempel *Midnite Vultures* og *Mutations*. To sentrale forskjeller er umiddelbart å finne på *The Information*. Den er mer voksen i tonespråket og langt mer gjennomført. I stedet for å kjøre trygt på fengende bassganger og spretne, enkle grooves har Beck senket tempoet og for alvor begitt seg ut i det eksperimentelle landskapet, hvor både melodier og soundproduksjon har fått langt større oppmerksomhet enn før. Dessuten finner vi moden lek med elektroniske elementer. Som om ikke dette alene fører Beck til et nytt nivå, kan det virke som han denne gangen har forsøkt seg på et konseptpreget album. Mange repeterte riff og gjennomgangstemaer er å finne over platas seksten spor. Dette bidrar til en rask nærhet til albumet, men musikken er likevel utfordrende nok til å holde på spenningen. Bassriffet vi møter for første gang på "Cellphone's dead", og som går via et korgbrett, kommer igjen flere steder, og hver gang utforsker Beck dets potensiale og setter det inn i en ny dimensjon. Det er alltid gøy å få ny informasjon om Beck, og det blir artig å se hva han finner på til neste gang.

FRITHJOF EIDE FJELDSTAD

Veldig bra! Men ikke noe nytt

IRON MAIDEN
A MATTER OF LIFE AND DEATH
EMI

De fleste kjenner til Iron Maiden. Alle har et forhold til musikken deres. Og gjerne har man en eller flere låter man liker. Siden 1980 har de gitt ut plater med jevne mellomrom. I tillegg ga de ut et pc-spill i 1999, med en heller begrenset suksess vel og merke.

Men nå har de altså kommet ut med enda en ny plate. Denne gangen bærer den navnet *A Matter of Life and Death*. Og coveret skiller seg absolutt ikke ut fra det som er typisk for Iron Maiden. Men hva med musikken? Personlig mener jeg at i det siste har Iron Maiden ikke imponert meg noe spesielt. Mange vil hevde at låtene deres bærer et novellepreg., og siden en del av låtene på denne plata er over 8 minutter lange vil jeg påstå at det er ikke noe unntak med denne heller. Men det er vel egentlig ikke noe galt med det, så lenge det er bra gjennomført.

De er flinke med musikken på skiva. Men jeg føler liksom at jeg har hørt alt sammen før. Låtene blir lange, og derfor til tider litt kjedelige. Nå og da er bruken av gitar oppfriskende og vekker interessen min igjen. "Different Worlds" er min favoritt på plata, kort og godt.

Jeg må innrømme at jeg føler at jeg muligens ikke er den rette til å anmelde denne platen. Men siden jeg føler denne platen ikke tilbyr noe nytt så tror jeg at den gir akkurat det Iron Maiden fans liker. 10 låter med det helt vanlige. Men veldig bra, servert på et sølvfat.

FINN HENNING JOHANNESSEN

savnerne

savner du noen?

Du er aldri langt unna med widerøes ungdomsbillett.

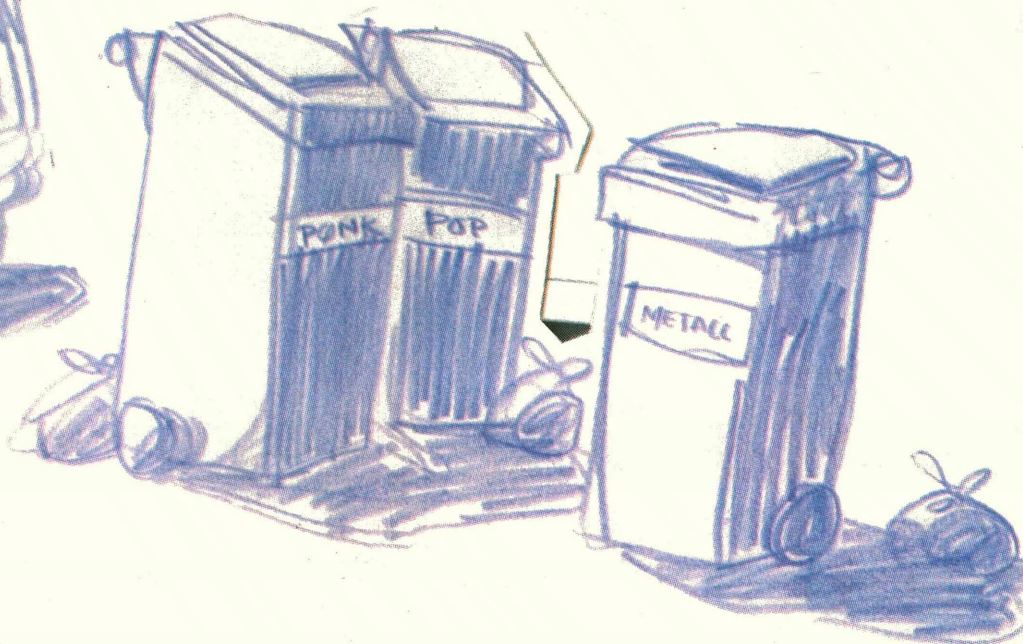
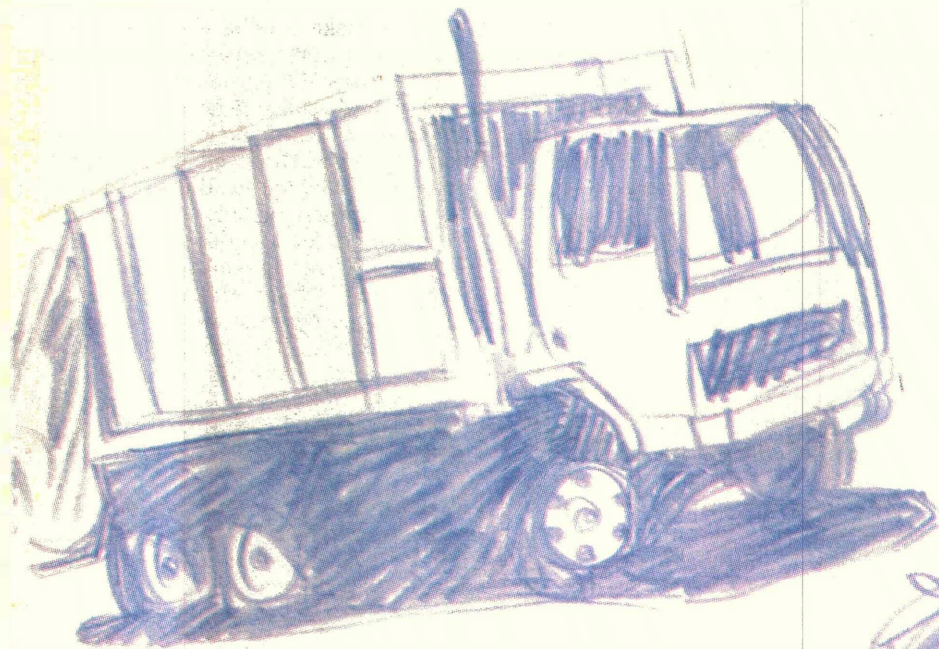
fra 483,- en vei

Se wideroe.no/savn widerøe

Prisberegnet gjelder ved bestilling på wideroe.no. For andre bestillingskanaler vil et servicehonorar komme i tillegg. Prisene kan variere avhengig av reiserute. Antall plasser er begrenset. Ved hyttylur og jager med stor etterspørsel kan det raskt bli utsolgt før billetter til annonsert pris.

MENINGER

www.urørt/bokstavelig_talt.no

TEKST: FRITHJOF EIDE FJELDSTAD
ILLUSTRASJON: INGVILD BUHAUG

I 2003 begynte NRK p3, å arrangere en rekke demokonkurranser. Uslepne musikalske diamanter kunne sende sine inn argumenter, i form av musikk på demotapes, for hvorfor nettopp de skulle bli de nye ikonene innen norsk musikk. Dette var bare kimen til et konsept som nå kan være i ferd med å utspille sin rolle som seriøs formidler av god musikk. Dette konseptet bærer navnet Urørt og lever nå hovedsaklig i form av et tv-program, et radioprogram og en nettside. Det er først og fremst nettsiden det er grunn til å sette under lupen, selv om de tre basene er integrert i hverandre. Kort fortalt fungerer denne nettsiden slik: Hvem som helst som måtte finne det for godt kan legge ut hva det enn skal være av lyd, bilder og videoer, så fremt det ikke bryter med norsk lov og opphavsrettigheter.

Talentløsspeidere?

Tanken bak var å senke terskelen for håpefulle musikeres vei til platekontrakt; altså, inn på nett, ut som rockestjerner. Urørt skulle slik fungere som en aktuell talentspeideraktør og snappe opp landets skjulte musikkstatter. Mye av det Urørtkonseptet består av fungerer svært bra. Men for at dette skal fortsette må det gjøres noen grep i forhold til hvordan

nettsiden blir administrert. Hittil har det funket greit, men bare på halvannet år har antallet registrerte brukere fordoblet seg fra sju til femten tusen. Det sier seg selv at de fleste av disse brukerne heller burde sitte på rommet med en båndopptaker på fanget enn å kikke etter platekontrakt. Appellen denne nettsiden har ført med seg har nå sneket seg opp bakfra og bitt NRK p3s urørtredaksjon i halen. Hvis ikke NRK p3 har tenkt til å degradere den famøse nettsiden sin til en lekegrind og avfallsplass for auditivt søppel, må det settes opp et effektivt sensurapparat.

Må velge retning

Et positivt aspekt ved en slik total åpenhet er at det blir mulig å kommunisere, bli kjent med andre musikere og band innad i byer og fra andre deler av landet. Det er ikke nødvendigvis så dumt med et medium som tilbyr et slikt sosialt apparat, hvor musikinteresserte kan samles over en lav sko, men da må NRK p3 se seg nødt til å omdefinere hva denne nettsiden skal være. Skal de fortsette å holde en profil som seriøse talentspeidere må det settes opp sluser, vil de drive lekeplass og blogg er det derimot fornuftig med fri gjennomstrømming. Men dette veiskillet er nå en realitet, og de har et ansvar i å

opplyse sine brukere om hvilken retning de akter å kjøre. Det er ikke akseptabelt at de bandene som faktisk benytter seg av nettsiden for det opprinnelige formålet, og som virkelig burde legges ut, skal forsvinne inn i den store mengden. Det må bli en slutt på at platekraftige kremlåter og kreative kunstnere må bukke under for lyden av alternativ bruk av skjæer, tramping, hosting, eller et eller annet fjøls som starter mopeden sin, spiller det inn og som i et svakt øyeblikk tenker at

- Hey, dette burde jeg jo legge ut!

Veldedighet eller virkelighet?

Fortsetter dette, vil de seriøse musikerne henvende seg til andre fora av lignende art, for eksempel Myspace, og navnet Urørt vil ironisk nok legitimeres for alvor. En annen side det kan være verdt å sette spørsmål ved, er om denne utviklingen, hvor veien til platekontrakt har blitt så mye kortere, er heldig. Det er i hvert fall to argumenter som besvarer dette med et nei. Det ene er at vi ender opp med enda flere døgnfluer og elendig musikk, som om det ikke var nok fra før. Og dette gjelder uavhengig om musikksmaken heller mot Pavement, Pussycat Dolls eller annet. Lettere vei til platekontrakt er en generelt voksende utvikling innen

alle sjangere, med unntak av en del typer jazz, klassisk og folkemusikk. Det andre argumentet gjelder de som faktisk ikke har noen som helst reell mulighet til å oppnå drømmen om å bli rockestjerne, men som gjennom for eksempel Urørt, ser en illusjonert virkelighet, hvor det likevel finnes håp (mao de denne kommentaren i all hovedsak retter seg mot). De prøver og prøver og fortaper seg i det som egentlig kun er en eneste stor vandring i et talentløst ørkenlandskap, hvor platekontrakter og berømmelse flyr rundt i vakker luftspeildans. Har ikke mediene et ansvar ovenfor disse i å gi beskjed om at de verken driver veldedighet eller julenissevirksomhet, og ikke minst for å ivareta de mer seriøse brukernes interesser? Ved å opprette et slikt forum som denne nettsiden mener jeg, i dette tilfellet, at ansvaret automatisk faller på NRK. Selvsagt kan man håpe på å oppdage eller bli det neste Gartnerlosjen, men for et slikt formål er ikke Urørts nettside den rette kanal. Det finnes ingen ekstern hjelp til å lage god musikk, selv om enkelte moroklumper kan slå gjennom på grunnlag av show og artige tekster. Når alt kommer til alt, er det kun en snarvei til suksess: øving, øving og øving. Vi høres på urørt, og lykke til.

KA FARSKEN?!?

SKRIV NO INN TEL UTOPIA

SÅ SKA VI TRYKKE

OG SÅNT * ALLA SAMMEN HAPPY

Trenger du en å snakke med?:

STUDENTPRESTEN

Øvre Lysthus - UiTø - 77644097 / 91342023

<http://uit.no/studtjenester/957/> Mail: tor.stranda@adm.uit.no

KRONIKK

Fortida i våre hender

MUSEUMSLEDER MARIT ANNE HAUAN
ILLUSTRASJON: MARIE SELJEHAUG

Tromsø Museum

14. august i år stoppet to busser stappfulle av studenter utenfor Tromsø Museum. To av debutuke-arrangørene, Frode og Gunnar, stoppet opp hos oss under sightseeingturen rundt øya. For oss som tok i mot om lag 150 studenter var besøket en sann fryd. Det er helt riktig at flotte, vettige og våkne unge mennesker tilbringer tid på museer – og da spesielt på Universitetsmuseet. Det er nemlig også studentenes museum i kraft av å nettopp være et universitetsmuseum. Vi sendte dem rundt i utstillingene våre, viste Nordlys-film, informerte om museets historie og arbeidsområde samt sendte med dem hjem et par eksemplarer av vår stolthet – det populærvitenskapelige tidsskriftet Ottar for nærmere bekjentskap.

Er det noe mer å hente for studentene på Universitetsmuseet? Er ikke museer fortidas skueplass, mens studentene er skaperne av framtida?

Det er masse mer å hente for studentene! Og fortida er ikke til hinder for framtida. Tvert i mot! Min uærbødige påstand er at man skaper ei bedre framtid dersom man kjenner fortida.

Til poenget: Tromsø Museum har om lag 1,5 millioner objekter i samlingen. Samlingene er rett og slett vårt samfunns hukommelse, ja, faktisk ikke mindre enn nordområdenes natur- og

kulturarv. Samlingene inneholder blant annet hvalskjeletter, herbarier, plante- og dyrefossiler, steinredskaper, middelalderens kirkekunst, fugler, sommerfugler, insekter, klær, husgeråd, samiske barneleker, fortellinger, folkemusikk og fotografier. Universitetsmuseet er rett og slett ei skattekiste for nysgjerrige mennesker. Skattekista er ikke blott til opplevelse og begeistring selv om det er festlig å se ei gullforgylt øks, et elefantfuglegg, ei fiskeøgle, verdens nordligste runestein eller en bjørnefigur av rav.

” Ny genetisk forskning benytter gammelt materiale for å besvare spørsmål man ikke engang kunne stille da for eksempel konservator Jacob Sparre samlet inn de vakre sommerfuglene i årene rundt 1900.

Den første sametingspresident, nå leder av FNs permanente forum for urfolk, Ole Henrik Magga, uttrykte i en periode på nittitallet usikkerhet om verdien av samisk forskning ved Universitetet i Tromsø. Men under utdelingen av Aillohaš-prisen i 1995 hadde han fått et langt mer positivt syn på institusjonen. Endringa skjedde

etter at han hadde lett etter en spesiell joik og først funnet den da han kom i kontakt med Folkemusikksamlinga på Tromsø Museum. Magga sa det slik: ”Jeg skal nå bevise at universiteter er en nyttig ting. Når man leter skal man gå til universitetene. Og det gjorde jeg. Jeg gikk til Tromsø Universitet – til Tromsø Museum, hvor ellers skal man gå når man leter etter viten.” Ole Henrik Magga lette og fant sin joik.

Tromsø Museums egne forskere skaper også ny og grunnleggende viten gjennom bruk av samlingene. Ornitolog Rob Barrett har studert sjøfugl i vel 30 år. For et par år siden gikk han tilbake til egg som var innsamlet tidlig på 1970-tallet og sjekket innholdet i dem. Gjennom å sammenligne med dagens egg kunne han påvise store endringer i forurensningen de siste 30 år. Mens nivåer av for eksempel PCB og DDT har gått tilbake, er det urovekkende verdier av flammehemmere i dagens egg. Det vi ser tydelig er at i utviklingen av nye forskningsmetoder og analyseredskaper blir materialet i våre samlinger hyperaktuelt. Vi har hatt besøk av forskere som napper fjær av våre gamle fugleskinn for å teste kvikksølvinnholdet og gjøre sammenligninger med dagens nivå. Og vi har til stadighet forskere innom som tar prøver av kjøttvev på fisk og fugl for DNA analyse. Ny genetisk forskning benytter gammelt materiale for å besvare spørsmål man ikke engang kunne stille da for eksempel konservator Jacob Sparre samlet inn de vakre sommerfuglene i årene rundt 1900.

Tromsø Museum er i år 134 år. Mange av samlingene har altså en høy alder. Og det åpner for spennende problemstillinger om miljø og forurensning, klima og DNA. Vår kulturhistoriske samlinger – regionens kulturarv – åpner også for spennende utforskning i alt fra steinalderhistorie, samisk kultur og historie, kvensk kultur, muntlig tradisjon og folkemusikk, og ikke minst materiell kultur. Vi ønsker studenter hjertelig velkommen til å gjøre bruk av våre samlinger i sine studier. Ikke bare kan vi by på gjenstander og objekter fra samlingene som studieobjekt for master- og doktorgradsprosjekter. Vi har et sett av vitenskapelige ansatte som kjenner samlingene og kan bidra til å fortolke dem for studentene. Ja visst er våre samlinger full av objekter fra fortida. Noen av gjenstandene og objektene er over 10 000 år gamle, noen fra forrige århundre og noen fra i dag. Og nettopp det er verdien, kraften og det levende livet på Universitetsmuseet. Vi byr på fortida for å forstå nåtida og planlegge framtida. Museet byr på de gode muligheten – de riktige valg for framtida kan delvis finnes gjennom å utforske fortida. Derfor er det viktig at vi alle – ikke minst studentene tar fortida i sine hender og skaper en trygg, varm og inkluderende verden.

Det eneste problemet i dag er den lange avstand det er mellom campus og Tromsø Museum. Med et nytt flott bygg på Campus ville vi både kunne være kunnskapens skattekiste og påta oss rollen som møteplass og kulturinstitusjon ikke minst for studentene.

Religion og juss: Buddhas Dharma om karma og jussens bona fides

Den historiske Buddha, eller Siddharta Gautame som han het før han ble opplyst, markerte seg selv og sin lære – Dharma – gjennom å vektlegge tanken og intensjonens betydning innenfor systemet for fordeling av straff og belønning, som man også kaller karma. Buddha lanserte sin religionslære innenfor en filosofisk-religiøs tradisjon i datidens India, hvor læren om karma og reinkarnasjon allerede var etablert. Men i motsetning til andre religiøse lærere, som for eksempel grunnleggeren av Jainismen, Vardhamana Mahavira, som levde samtidig med Siddharta, så ga Buddha tanken betydning som handlingens reelle innhold.

Buddha utla sin lære gjennom forskjellige lignelser og bilder. For sin forestilling om tanken og intensjonens betydning i forhold til handlingen så satte han fram følgende: Tanken er som en okse som trekker en vogn etter seg. Denne vognen er handlingen. Så grunnleggende er tanken at handlingen nærmest følger som en konsekvens av den.

Hvis vi springer fram drøyt 2000 år fra Buddha til dagens vestlige verden, så kan vi trekke noen paralleller. Vår rettferdighetsforståelse samsvarer i stor grad med Buddhas forståelse. Hos oss er det vanlig rettspraksis at handlinger dømmes etter graden av omtanke og intensjon som ligger bak handlingen. (Kanskje med unntak i håndhevingen av trafikkreglene da? Der er vel intensjonen bak lovbruddet ofte likegyldig for lovens lange arm.) Men for eksempel i rettsaker som omhandler dødsfall og drap, så skiller det mye i straffutmålingen mellom nødverge, uaktsomt, forsettlig og overlatt drap - slik at man kan si at det er i minst like stor grad intensjonen som straffes som handlingen, selv om det som oftest er handlingen som konstituerer saken.

Når det er en slik parallell mellom Buddhas Dharma og vår rettferdighet sforståelse, så kan man spørre seg om Buddha snublet over noe helt logisk eller selvfølgelig i vår virkelighet, eller om vår rettferdighetsforståelse kanskje stammer fra en filosofisk-religiøs tradisjon. Denne forståelsen var i alle fall ingen selvfølge i Buddhas samtid, for han skilte seg jo nettopp fra sin viktigste opponent i akkurat dette spørsmålet. Jainister den dag i dag unngår å forårsake andre skapningers død, i den grad at de går med munnbind og feier vegen foran seg når de går. Et helt annet perspektiv er da også det arkaiske rettferdighetsprinsippet ”øye for øye og tann for tann”, som man kunne sammenligne med blodhevn og holmgang i den før-kristne norrøne kulturen.

Et interessant spørsmål i vår tid er jo om det finnes noe slikt som en universell rettferdighet. I folketroen er det i alle fall mange paralleller til loven om karma, og særlig da ut fra en Buddhistisk tolkning. For hvem har vel ikke hørt det sagt slike ting som: ”det var som fortjent”, eller ”det var ikke meningen”? Og finnes det noen som tør å ta postmodernismen helt ut å si at det ikke finnes holdepunkter for rettferdighet? Jeg tror egentlig ingen ville ønske en slik situasjon hvor dette var det allmenne standpunkt.

Torbjørn W. Engel, student 3. året,
Bachelor Religionsvitenskap.

MENING Aktuelt

Working Visa Fee for International Students

Working visa

As of today, international students from outside the EU/EEC area are required to pay not only 800 NOK for their residence permits, but furthermore 800 NOK for each part-time job. This fee was established to prevent abuse of the system by ineligible applicants. At no point during the lawmaking process was the fact that this law would also affect international students considered.

One of the main objectives of the Norwegian educational quality reform ("Kvalitets-reformen"), was to encourage more foreign students to take higher education in Norway. This included both students from industrialized and developing countries. Students from developing countries generally have the greatest economic problems when they come to the country. Thus, these are also the students who need part-time jobs the most.

Most international students are full-time students, and that makes it difficult for them to have more than a part-time job if they are to manage their studies. Under the current system, however, international students are sometimes forced to say "no" to work, either because they don't have money at the time to pay for the working visa or because they are offered such small positions that there isn't even a point in taking the job because the visa fee would account for a large part of what they actually earn - for example before Christmas and offers to work at Christmas parties ("Julebord"). Small part-time, or rather one-time, jobs like these are often the only real option for international students, especially during their first time in Norway. This is partly due to the fact that employers are often sceptical of hiring people who don't speak Norwegian.

The working visa has a negative impact on the all-round student situation for

international students, both in the economic respect, but furthermore for their integration in Norwegian society. The Students Board at the University has formally declared their opposition to the working visa fees' implications for international students. We have written a letter to the central government (the "Department of Municipalities and Regions", or "Kommunal - og Regionaldepartementet") and asked them to amend the law so that students are exempt from its adverse effects. We have

"The law is counter-productive to the goals of the Norwegian educational quality reform.

also gained the support of the University's administration, and the University Rector, Jarle Aarbakke, has signed the letter on behalf of the University. One of our main

arguments in this respect is that the law is counter-productive to the goals of the Norwegian educational quality reform, and furthermore, when it comes to payment for residence permits, that it is against the concept of free education.

The Students Board and ISU Tromsø is of the opinion that removing the visa fee for international students is important for each individual student, but also that it is positive for the society as a whole through a larger degree of internationalisation of the educational system and in the job market.

Susan Fay Kelly

International coordinator for NSU Tromsø & Board member of ISU Tromsø

Med rett til utdanning?

Statsbudsjett

Årets statsbudsjett gir fint lite til studentene. Vi blir rett og slett oversett. Stipend og lån blir kun økt med 1760 kr i året. Vi lever altså over 30.000 kr under fattigdomsgrensen enda. Og det på lån. Som sosialklient mottar man 10.489 kr i måneden. Som student må man leve på snaue 8290 kr i måneden.

Regjeringen har også kuttet i tilsagn til studentboligene. Det betyr at studentene tvinges ut i et overpriset privat boligmarked. Vi har alle fått med oss boligproblematikken i Tromsø denne høsten. Når regjeringen går inn for å kutte i støtten til bygging av nye studentboliger, må vi leie i det private boligmarkedet. Studentene tvinges dermed ut i arbeid. Skal man altså være tvunget til å bruke

tid og krefter på å overleve? For det er nettopp det vi snakker om her. Fattigdomsgrensa er satt av den norske stat av en grunn.

Så spør jeg meg, hvorfor har vi det slik? I verdens beste land å leve i? Regjeringa begrunner studiestøtten med lik rett til utdanning. Hvordan kan de da stå for det, når de kutter i støtten til samskipnadens barnehager? En student med barn må nå ut med 5280 kr mer i året pr. barn i barnehage! Økt studiestøtte med 1800 kr i året gir et lett regnestykke. Vi tvinges ut i arbeid ved siden av studiene. Da lurer jeg på når man skal ha tid til barna, når man tvinges ut i arbeid for å dekke studentbarnehageplasser? Dette er ikke

lik rett til utdanning!

En student skal ikke være nødt til å ta ekstravakter på Narvesen for å overleve. Jeg er fryktelig nysgjerrig på hvem av dem som sitter i regjering som er interessert i å la sine barn gå til en nyutdannet lærer som har like stor kompetanse på å stable varer og vaske kaffemaskiner, som å undervise? Ikke minst helsesøstere i grunnskolen? Eller leger? Å ha akkurat nok til å leve på, er faktisk ikke nok. Man skal trives i studietiden, noe som er en uhyre viktig faktor i utdanningsforløpet. Man hører skrekkszenarioer om lærere som er utbrent etter fire år i jobb. Å utdanne umotivert kompetanse er ikke forsvarlig. Jeg tror nettopp dette kommer av studiefinansieringa.

Vi kan oppsummere kort: Studentene vil studere. La oss slippe å jobbe, det kommer vi til å gjøre nok av resten av livet. En god studietid, uten usikkerhet om vi har nok penger til mat neste uke, eller om vi kan betale husleia, er det vi trenger. Mye jobbing fører til stress, utbrenthet, forlengelse av studietiden, utdanning av umotivert kompetanse og kommer til å bli en belastning for samfunnet. Så kjære regjeringen Stoltenberg: Dere bør skjønne hva dere har å gjøre, for konsekvensene kan bli mange.

Andreas Øvringmo

Nestleder i Studenttinget ved Høgskolen i Tromsø

Karrieredagen holdes 26. oktober

Karrieredag

Den 26. oktober sparker karrieresenteret i gang en arbeidslivsdag på universitetet. Jeg oppfordrer alle studenter til å delta på arrangementet.

Ved Universitetet i Oslo strømmet tusenvis av studenter til arbeidslivsdagene, der har man lykket med å reise bevissthet hos arbeidsgivere og studenter. Det er viktig å oppdage den gjensidige avhengighet som her eksisterer. Denne bevisstheten vil vi også reise hos Tromsø-studentene.

En ting er sikkert, de fleste av oss har planer om å søke jobb ved endt studieløp, og hva er vel bedre en å få en pekepinn på hvordan vi skal gå frem på arbeidslivsare-

naen. Det er viktig å orientere seg litt om hvilke muligheter man har på arbeidsmarkedet. Det er også viktig å understreke at dette ikke er en såkalt næringslivsdag, men en arbeidslivsdag. Arbeidsgiverne er private og offentlige aktører. Dette er derfor ikke bare et "festlig" trekk fra næringslivet, men en genuin arena for å tilegne seg kunnskap om arbeidslivets ulike sider.

På alle nivåer i samfunnet er vi avhengig av kontakt for å skape anerkjennelse og forståelse for ståsteder, fagretninger og utnyttet potensiale. Hovedhensikten med arrangementet er gjensidig informasjonsutveksling mellom arbeidsgiver og stu-

dent. Det er således et relevant tilbud til studenter på alle nivåer ved universitetet. Arbeidsgivere gis anledning til å fortelle om sine trainee-programmer, og studentene kan stille spørsmål, samt berette om sin kompetanse.

Arrangementet er i karrieresenterets regi og er et særdeles konstruktivt skritt på veien mot å synliggjøre studenters kompetanse. Karrieresenteret ved universitetet ble opprettet etter ønske fra studentene selv, de gjør daglig en fantastisk jobb for å styrke relasjonene til arbeidslivet. De har bidratt til å hjelpe flere studenter ut i jobb, og driver daglig med karriereveiledning på individuell basis. Jeg har vært i

kontakt med karrieresenteret i Oslo og de understreker at omgivelsene etterspør flere møteplasser mellom arbeidsgivere og studenter. Arrangementet gjør at Tromsø-studentene kan møte arbeidslivet like oppdatert som Oslostudentene nå har gjort i over 10 år. Vel møtt!

Øyvind Johnson

Studentstyreleder

Når noen vi er knyttet til dør, kan være godt å snakke med andre i en tilsvarende situasjon!

Derfor inviterer Studentpresten og Studentrådgivninga til SORGGRUPPE.

Det er ingen forutsetning at tapet er av ny dato.

KONTAKT:

Stud.prest Tor Stranda
77644097 / 91342023
tor.stranda@adm.uit.no

Psykolog Hanne Rieber
77649052
hanne.riever@sito.uit.no

www.snn.no

Fordelspakke for studenter

Privat Student 18 - 29 år

For 25 kroner i måneden får du:

- Brukskonto med valgfritt motiv på SpareBank 1 Visa Smartkort
- Ingen årsavgift på kortet
- Fri bruk av kortet ved varekjøp i butikk, inklusiv kontantuttak
- Fri bruk av våre minibanker - hele døgnet
- Fri bruk av elektroniske betalingstjenester: NettGiro, TeleGiro og AvtaleGiro
- Redusert pris på bruk av MobilBank SMS

Som **Privat Student**-kunde kan du få forskudd på studielån uten etableringsomkostninger, og vi hjelper deg gjerne med lån til depositum hvis du skal leie leilighet.

Snakk med oss om fordelspakke for studenter.

Kom innom din Lokalbank eller kontakt oss på telefon 02244.

Vit at vi er der.

SpareBank 1 Nord-Norge

Mens vi venter på Nord-Norgebanen

**11.-13.10.06 19.30,
14.10.06. 18.00**

Teater

Mysterier
Hålogaland teater
Det lokale teater setter opp nok en klassiker fra den lokale helt, Hamsun.

**4.10.06. tirs-fre
20.00, lør. 18.30**

Teater

Gjengangere
Hålogaland teater,
Evigaktuelle Ibsen problematiserer løgn og umulig kjærlighet.

12.10.06

Kino

Screaming masterpiece
Verdensteateret kl. 19.00
Islandsk musikkdok. som setter stemningen før du skal ut i insomniatatten.

Hugins report

Open stage for all kinds of expressions
Driv

11.-14.10.06

Insomniafestivalen

Diverse
Tromsøs kanskje kuleste festival trekker deg ut i de sene nattetimer.

12.10.06

Internasjonalt seminar

Hva foregår i Nepal? Arr. Redd Barna
Lillescenen Kulturhuset kl. 20:00
Lær mer om landet langt til fjells.

Konsert

Marit Larsen
Driv kl. 22:00
Den overraskende andre halvdel av M2M på kroningsferd i Tromsø

Kinopremiere

West Beirouth
Verdensteateret kl. 21.00
Gir deg nærmere kjennskap til et urolig hjørne i verden

13.10.06

Alternativmessa i Tromsø

Ca. 100 utstillere innen sjangre som helse, terapi, spiritualitet, healing, astrologi og tarot

"Stedet for inspirasjon og kreativitet til romslige tanker"

Starter kl. 12:00 og varer frem til 15.10.06 kl. 18:00

Forskningsparken

Kinopremiere

Angel-A
Fokus kino
Nyeste Luc Besson film om selvmord og vakre damer.

CD-R release

Violet Road presenterer sin nye demo
Barometeret kl. 22:00

14.10.06

Oktoberfesten

Medisinstudentene arrangerer årets fest i piratenens navn. Kanskje du treffer Johnny Depp?

Lysgården, UfTø kl. 20.00

15.10.06

Konsert

Marte x3
Marte Heggelund, Marte Walle og Marte Wulff i skjønn blanding og forening
Driv

Fotballkamp

TIL - Fredrikstad FK
Vinn eller forsvinn for gutan
Alfheim kl. 18:00

17.10.06

Filmquiz

Verdensteateret kl. 21.00
Belær og bli belønnet.

18.10.06

Kinopremiere

Year of the Devil
Verdensteateret kl. 21.00
Vill og rar film om musikk og musikeres galskap

19.10.06

Konsert

Motorpsycho
Driv kl. 22:00
Et av de største navn som gjester byen i år.

Konsert

Samklang sin høstkonsert
Kulturhuset kl. 22:00
Blandakoret inviterer til konsert med blandet innhold.

20.10.06

Oktoberfest

The Cheaters, The Mormones og The considerate lovers skal rocke høsten inn
Blårock fra kl. 20:00

21.10.06

Kinopremiere

Scoop
Fokus kino
Woody Allen prøver å lage filmen der alt er perfekt

Konsert

Hopalong Knut
Driv kl. 22.30
Tromsøvennene byr på fest nok en gang

21.10.06

Ball 06

Storslått ball med ekte dansemusikk. På med ballsko, kjole og hvitt
Rica Hotell fra kl. 20:00

22.20.06

TV-aksjonen 2006

Leger uten grenser står for årets TV-aksjon. Bli med å bær bøsser, eller hold deg hjemme med pengan klare. Pengene går til humanitære prosjekter i blant annet Haiti, Congo, Uganda og Elfenbenskysten

Kl. 15:00 og utover kvelden

23.10.06

Kinopremiere

Verdensteateret kl. 15.00
Grabben i graven bredvid
Svensk om ku og kultur

25.10.06

Danseteater med Beavivvas sømi teåhter

Polaroid
Kulturhuset kl. 19:30
Jo Strømgren prøver gjennom dans og teater å finne ut hva som virkelig er på ferde rundt nordpolen

26.10.06

Fucking North Pole Festival

Danko Jones og Taliban Airways
Driv
Lokale og internasjonale helter samles til en storslått aften.

Konsert

Elvira Nikolaisen
Kulturhuset kl. 21:00
Den nye popdroningen er klar for å trollbinde mannlige tromsøhjerter

Kinopremiere

Vintersønnen
Verdensteateret kl. 21.00
Moderne tysk storregissør vever menneskeskjebner gjennom tilfeldige sammentreff.

27.10.06

Fucking North Pole Festival

Square og No Torso
Driv
Ska i mengder til å tilfredstille sultne tromsøværing.

Kinopremiere

Fearless
Fokus kino
Kongen av kampsportfilmer lager film om kongen av kampsport

Konsert

Sergej Osadchuk og Jan Stigmer i samspill
Kulturhuset 19:30
Fiolin og klaver i klassisk harmoni..

Boligmesse

"Gjør din bolig bedre"
Fløyahallen fra kl. 12:00 til søndag 29.10.06

For huseiere eller de som vil bli det.

28.10.06

Konsert

Svenska akademien
Kulturhuset kl. 22.00
De svenske reggaeeltene kommer til Tromsø for å «sprida kärlek, revolt och kritisk tänkande.»

Club

Global Village II
Kulturhuset kl. 22.00
Clubscene med verdensschwung

29.10.06

Kinopremiere

Wanted by FBI
Kulturhuset 18.00
Høykvalifisert eksperimentering med eufonium og kammermusikk.

Kinopremiere

Offside
Verdensteateret
Førpremiere på iransk komedie om det evige dilemmaet; jenter og fotball

Fotballkamp

Tromsø IL-Start
Alfheim 18.00
Avslutt helgen utendørs i en frisk fotballthriller.

30.10.06

Trening

Afro-latinsk workout
Helsebot for de internasjonale med sans for rytmer og dans.

31.10.06

Filmquiz

Verdensteateret kl. 21.00
Her kommer alle sene videokvelder deg og dine venner til gode.

Tromsø Filmklubb

11.10.06

De for tapte barns by
Verdensteateret kl. 19:00

14.10.06

Andrei Rublev av Andrej Tarkovskij
Verdensteateret kl. 15:00

18.10.06

Speil Andrej Tarkovskij
Verdensteateret kl. 19:00

21.10.06

Stalker Andrej Tarkovskij
Verdensteateret kl. 15:00